

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ LÚCÁ

Nàcuáa ní ngódó tnùní tnúhu Yá Ndiǒxí

¹ Te vài ñáyiú chìdo tnuní-yu nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ñihí-yu nàcuáa ní cuu, te nchoo tnàhá-ó sà naha-o nacuáa ní cuu.

² Te ñu-ni nchaa tnúhu chìdo tnuní-yu-án cúú-xí tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xíní ndáá nàcuáa ní cuu ndéé díhna, cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí.

³ Te yúhú sa ní cuu nduu quide cuendá-í nchaa nàcuáa ní cuu, núu xíǎⁿ ní sani iní-í tee váha-í nchaa tnúhu-a núú tütú sá cúú-xí yòhó té Těofilú chi ío váha cùu iní-í sá cúú-xí-n,

⁴ te tèe-í cuendá cutnùní iní-n sǎ sǎ ndáá cúú-xí nchaa sá ní dánèhé ñáhá-güedě xii-n.

Íⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi sá cǎcú ìⁿ téé cunani Juáá

⁵ Te cútnàhá ní xíndaha té Hèrodés ñáyiú dis-tritú Jùdeá dāvá-áⁿ ñí xíndecu ìⁿ dútú ñí xínani-dě Zacàriá, te ní cundihi-dé cue dútú Àbiás. Te ñadìhí-dé ní xínani-aⁿ Èlisabét, te ñaha-áⁿ ñí cuu-aⁿ ñani tnáhá ndíi Àrón.

⁶ Te ndi ndúú-yu ío ní quide ndáá-yu núú Dütú Ndiǒxí, chi ní tñí-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá.

⁷ Te ñá túú ñí ìⁿ déhe-yu, chi ducaⁿ táhú tǎ Elisabét sá vǎ cóo dēhe-aⁿ, te ducaⁿ ndi ndúú-yu ío ní sahnú-yu.

8 Te ìⁿ nduu xìnu cuechi tucu té Zacàriá ndìhì nchaa cue tée cùndìhì-dé núú Yá Ndiöxí xití veñúhu.

9 Te dàvá-áⁿ ñi xito ndeé-güedé cuendá cutnùnì iní-güedé nùu ndèdacàa-güedé quíhu núú nàá xití veñúhu-áⁿ cahmi-güedé sá sàháⁿ tnámì, te ní cutnùnì sá tē Zacàriá quíhu-dé. Te ducaⁿ ñi quide-güedé, chi ducaⁿ tnàhì ní xóo cada nchaa cue dútú dàvá-áⁿ.

10 Te ñinì sàhmi té Zacàriá sá sàháⁿ tnámì nùú nàá, te vài vihi ñáyiú xíndecu quehé veñúhu-áⁿ càháⁿ ndìhì-yu Yá Ndiöxí.

11 Te ní xinì té Zacàriá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí nútñi-xi xio cùha núú nàá núú càyú sá sàháⁿ tnámì-áⁿ.

12 Te òré ní xinì té Zacàriá espíritú-áⁿ te ñá ní cùtnunì iní-dé nása cada-dé chi ío ní yùhú-dé.

13 Te espíritú-áⁿ ñi xáhaⁿ-xi:

—Zacàriá, vá yùhú-n chi Yá Ndiöxí ní tedóho-gá tnúhu ní cáháⁿ-n, te vitna coo ìⁿ déhe ñadìhì-n tã Elisàbét te danàni-n-dé Juàá.

14 Te ío cudíí ìní-n, te ducaⁿ ío vài ñáyiú cudíí ìní-yu na càcu-dé.

15 Te ío cudíu-dé núú Yá Ndiöxí, te ni vã cóhó-dě ndidí te ni vã cóhó-dě ndudí sá ñi natíu, te sa cundecu ndìhì-dé Espíritú Yá Ndiöxí òré cacu-dé.

16 Te diu-dé cada te ío vài ñáyiú isràél natuhá-yu ichi Dútú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ó.

17 Te té Juàá-áⁿ codonùu-dé núú-gã, te cundecu ndìhì-dé Espíritú-gá, te taxi tnùnì-dé dàtná ní quide té Èliás. Te nacanu ichi-dé cue tée cùu sacuéhé cuendá cada-güedé sá vãha sá cúú-xí cuè

tée cuechi, te cuèi cue tée ío sàá iní-xi, te diu-dé cada te tñi-güedé tnúhu váha, tnúhu càháⁿ ñáyiu quide ndáá. Te ducaⁿ càda-dé cada túha-dé ñáyiu cuendá cunu cuèchí-yu núú Dütú Ndiöxí –càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

18 Te té Zacàriá ní ndúcú tnúhu-dé núú espíritú-áⁿ, te xáhaⁿ-dë:

–¿Te nása cutnùní ndáá iní-í tnúhu càháⁿ-n-í? Chi yúhú ío ní sahnu-í ndihí ñadìhí-í –càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-xi.

19 Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:

–Yúhú cúu-í espíritú nání Gàbriél, te xínu cuechi-í núú Yá Ndiöxí, te mee-gã ní táuchíuⁿ-gã náhà-í tnúhu-gá véxi cuendá cutnùní iní-n nàcuáa cada ñaha-gã xii-ndo.

20 Te vitna cuu ñihí-n te vá càháⁿ-gá-n ndéé ná sàá nduu càcu déhe ñadìhí-n, chi ñá túú ní sàndáá-ni iní-n tnúhu ní càháⁿ-í. Te dacuití sáá nduu càda-xi nacuáa ní càháⁿ-í-a –càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-dé.

21 Te nchaa ñáyiu xíndecu quehé ndétŭ-yu té Zacàriá, te xícuñúhu-yu sá ío cùyaa-dé xití veñúhu.

22 Te òré ní ndee té Zacàriá, te ñá ní cùu-gá càháⁿ ndihí ñaha-dë xii-yu, te òré-áⁿ ñí cutnùní iní-yu sá ñí xiní-dé ñí espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xití veñúhu. Te mee-ñá ndaha-dé ní quide-dé núŭ-yu chi ñá ní cùu-gá càháⁿ-dé.

23 Te ní xínu nduu ñí xínu cuechi tē Zacàriá núú Yá Ndiöxí xití veñúhu, te cuánuhú-dé vehe-dé.

24 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ñadìhí-dé tá Elisàbét ní ngúhuⁿ déhe-aⁿ, te úhúⁿ yóó ñà túú tnàhí-gá ní quèe-aⁿ caca cuu-aⁿ, te ní cachí-aⁿ:

25 “Mee Dútú Ndiõxí duha ní cundàhú iní ñáhá-gă sá cóó ìⁿ déhe-í cuendá sá vă cúú yíchí iní ñáhá ñăyiu xii-í”, duha ní cachí-aⁿ.

Îⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí cächí-xi sá cájú Jèsús

26-27 Te núú ìñú yóó sã ñí ngúhuⁿ déhe tá Elisàbét, te ní tendaha tùcu Yá Ndiõxí espíritú nání Gàbriél cuáháⁿ-xi ìⁿ ñuú nání Nàzarét cuáháⁿ ngoto-xi ìⁿ xíchí cuéchí nàni Mariá. Te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te xíchí-ăⁿ sa ní cundáá tnúhu sá tnândaha-xi ndìhi ìⁿ téé nàni Cheé ñání tnáhá ndíi Dàvíí.

28 Te espíritú-áⁿ ñí quíhu-xi ndéé xití vehe núú ndécú tă Măriá, te ní xáhaⁿ-xi:

—¡Cóvãha-n-aⁿ! Dútú Ndiõxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-n te ndècu ndìhi ñaha-gá, te ío-gá xító ñàha-gá xii-n dàcúúxí dâva-gá ñáyiu dîhí —cächí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi.

29 Dico òré ní xiní tá Măriá espíritú-áⁿ, te ní quíyùhú iní-xi sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ espíritú-áⁿ. Te ní sani iní-xi: “¿Ná cuendá duha cãháⁿ-tu espíritú-a-i?”, duha ní sani iní-xi.

30 Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:

—Măriá, vá yùhú-n chi ducaⁿ ñí nduu táhú-n ñúu Yá Ndiõxí.

31 Te vitna ngúhuⁿ déhe-n, te na càcu-dé te danàni-n-dé Jèsús.

32 Te ío cunuu-dě, chi Dútú Ndiõxí Yaá ío cùnuu cachí-gá sá Dèhe-gá cúú-dě, te ñu-gá cada te cuu-dé ìⁿ téé cùnuu núú ñáyiu isràél dàtná ní quide-gá ndíi Dàvíí.

33 Te taxi tnùní-dé ñáyiu isràél, te ducaⁿ-ni cùnuu-dé ñi caa ñi quíhíⁿ —cächí-xi xãhaⁿ-xi.

34 Te tá Màriá ní xáhaⁿ-xi xìi espíritú-áⁿ:

—¿Te nása cuu tnúhu càháⁿ-n te ñá túú yì-í-i? —
càchí-xi xǎhaⁿ-xi.

35 Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Espíritú Yǎ Ndiǒxí quixi cundecu ndihí-n, te
ducaⁿ Yǎ Ndiǒxí cada-gá ìⁿ sá vǎha sá cúú-xí-n ná
càcu déhe-n. Te Yá Ndiǒxí càchí-gá sá ìo cundecu
yìñúhu-dé núú-gǎ, chi Déhe-gá cúú-dě.

36 Te tnàhá didí-n tǎ Elisàbét ñúhú dēhe-aⁿ cuēi ío
ní sahnú-aⁿ, te ñiu-aⁿ càchí-yu sá vǎ cóo déhe-aⁿ ni
cùu, te vitna sa ní cuu ìñú yóo ñúhú dēhe-aⁿ.

37 Chi Yá Ndiǒxí ndácú-gǎ quidé-gǎ nchaa sá vǎ
yǒo tnàhí ndàcu cada —cachí-xi xǎhaⁿ-xi.

38 Te tá Màriá ní xáhaⁿ-xi:

—Yúhú ná cúnú cuēchí-í núú Dǔtú Ndiǒxí, te
mee-gǎ ná cádá ñàha-gá xii-í nàcuáa ní cachí-n —
càchí-xi xǎhaⁿ-xi xìi espíritú-áⁿ.

Te sátá dúcáⁿ te espíritú-áⁿ ñí xica-xi cuáháⁿ-xi.

Tá Màriá cuáháⁿ ngoto-xi tá Elisàbét

39 Te tá Màriá ío ndíhi cuáháⁿ-xi ìⁿ ñuú cáá xítí
yucu distrítú Jùdeá.

40 Te ní sáá-xi vehe té Zacàriá, te cuánguihu-xi ní
dándácõ váha-xi tá Elisàbét.

41 Te òré ní tecú dóho tá Elisàbét ní cáháⁿ tá Màriá,
te ní candá déhe-aⁿ xítí-aⁿ, te òré-áⁿ ñí ngúndecu
ndihí-aⁿ Espíritú Yǎ Ndiǒxí.

42 Te níhi ní cáháⁿ-aⁿ, te xǎhaⁿ-aⁿ xìi tá Màriá:

—Yá Ndiǒxí ío xìto ñaha-gá xii-n dàcúúxí dàva-gá
tnàha dīhí-ó, te ducaⁿ-ni xìto-gá cuēi déhe-n.

43 ¿Te ná cúú yǔhú ñuu véxi coto ñaha yòhó nǎná
Yaá cúú Xìtohó-í-i?

44 Chi òré-ni ní tecú dóho-í ní cáháⁿ-n te ní
candá-ni déhe-í xítí-í sá cùdíí ìní-dé.

45 Te váha táhú yòhó sá ni sàndáá iní-n, chi dacuítíí sǎ cádá Dǔtú Ndiǒxí nàcuáa ní cáháⁿ espíritú ní tendaha-gǎ ní quixi ní cachí tnúhu xii-n nàcuáa cada-gǎ —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xì tá Màriá.

46 Te ní xáhaⁿ tǎ Màriá:
Ío càhnu cuu Dútú Ndiǒxí,

47 Ío cùdíí iní-í chi ðiu-gǎ taunihnu ñaha-gǎ xii-í núú ùhú núú ndàhú.

48 Chi ní ndacu iní ñáhá-gǎ xii yúhú, te ðicó ðⁿ xíchí xínú cuèchi núú-gǎ cúù-í,
te vitna te nchaandi túhú ñáyiú cachí-yu sá ïo váha táhù-í.

49 Te Yá Ndiǒxí cándòo caa nine iní-gǎ, te ío càhnu ðⁿ sá vǎha ní quide-gǎ sá cúú-xì-í.

50 Te cùndahú iní-gǎ nchaa ñáyiú nèhe sá yíñùhu núú-gǎ.

Te ducaⁿ-ni cuèi ñáyiú sa ndècu ñuyíú-a ndihí ñáyiú vitna véxi.

51 Chi ta quide-gǎ nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada véxi,
te ta dándóo canúú-gǎ cue ñáyiú quide cahnu mee-xì.

52 Te cue ñáyiú tàxi tnuní ñá túú-gǎ dáñá-gǎ taxi tnùní-yu,
te cue ñáyiú ndàhú ní quide nínu ñaha-gǎ xií-yu.

53 Te cue ñáyiú ndècu ndihí tnúndòho tnúhu ndàhú ní quide váha ñaha-gǎ xií-yu,
te cue ñáyiú cuica ñà túú nǎ ní ñhí-gǎ-yu cundecu ndihí-yu.

54 Te chindee-gǎ ñáyiú isràél, ñáyiú xínu cuechi núú-gǎ, te ñá túú dàña nihnu ñaha-gǎ xií-yu,
chi cùndahú iní ñáhá-gǎ.

55 Chi ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám, ndíhi cue ñaní tnáhá ndíi.

Duha ní xáhaⁿ tă Màriá xii tá Elisàbét.

56 Te ní xíndecu tá Màriá dàtná úní yóó ndíhi tá Elisàbét te dàtnùní cuánuhú-xi vehe-xi.

Ní cacu té Juàá té dacuàndute ñaha xii ñáyiu

57 Te ní sáá nduu nǐ cacu ñⁿ déhe téé tá Elisàbét.

58 Te nchaa ñáyiu ndècu yatni ndíhi-aⁿ, ndíhi nchaa ñaní tnáhá-áⁿ nǐ níhí-yu tnúhu nàcuáa ní chindee ñaha Yá Ndiõxí xii-aⁿ. Te ío ní cudíí ìní-yu cuèndá-aⁿ.

59 Te núú ùná nduu sá nǐ cacu déhe-aⁿ, te ní sáháⁿ ñáyiu núú ndécú-áⁿ cuèndá cuáhă-yu señá ñíi déhe-aⁿ. Te cuìní-yu cunani dēhe-áⁿ Zacàriá dàtná nání tǎtá ní cùu.

60 Te ní xáhaⁿ nǎná dēhe-áⁿ:

—Ñáhá, chi Juàá cunani-dě —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xìí-yu.

61 Te ní xáhăⁿ-yu:

—¿Te ná cuèndá te ñá túú nì ñⁿ ñaní tnáhá-ndó dùcaⁿ nani-i? —cachí-yu xăhăⁿ-yu.

62 Te ní quidé-yu ndàhá-yu núú tǎtá dēhe-áⁿ cuèndá cuìní-yu núu nása cuìní méé-dě cunani dēhe-dé.

63 Te ní xícáⁿ-dé ñⁿ tutú ní chídó tnùní-dé nàcuáa cunani dēhe-dé, te duha ní chídó tnùní-dé: “Juàá cunani-dě”, càchí-xi núú tütú ní tee-dé-áⁿ. Te nchaa ñáyiu xíndecu-áⁿ nǐ cuñúhu-yu nàcuáa ní cuu.

64 Te òrè-áⁿ nǐ nacáháⁿ té Zacàriá sá nǐ cuu ñíhí-dé ní cùu, te ní ngüíta-dé ní cachí-dé sá ío càhnu cuu Yá Ndiõxí.

65 Te nchaa ñáyiú xĩndecu yatni ndihi-dé ní cuñúhu-yu, te nchaa ñáyiú xĩndecu nihií xití yucu distritú Jùdeá ní níhĩ-yu tnúhu nàcuáa ní cuu.

66 Te nchaa ñáyiú-áⁿ ïo vài ní sani iní-yu, te ní xítñàhá-yu:

—¿Ná cúú sǎ cádá tǎe-ǎⁿ ndéé idá-gá ná cuèhnu-dé? —càchí-yu xítñàhá-yu.

Te ducaⁿ ñí xítñàhá-yu chi Dútú Ndiöxí ndécú ndìhi ñaha-gá xii-dé.

Té Zacàriá càchí-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí

67 Te té Zacàriá tǎtá tǎ lĩhli-áⁿ ñí ngúndecu ndihi-dé Espiritú Yǎ Ndiöxí te ní cáháⁿ-dé nchaa tnúhu sá ñí dánèhé ñáhá-gǎ, te ní cachí-dé:

68 Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí nchoo ñǎyiú isràél, chi ní quixi coto ñaha-gǎ xii-o, te cùu-o ñáyiú cùu cuendá-gá, chi dàcácu nihnu ñaha-gǎ xii-o vítña.

69 Chi ní tendaha-gǎ ïⁿ tée véxi-dé dàcácu nihnu ñaha-dě xii-o nǔú ùhú núú ndàhú. Te cùu-dé ñaní tnáhá ndìi Dàvíí tée ní xinu cuechi nǔú-gǎ ndéé sanaha.

70 Te ñiú-ni tnúhu ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí ní cáháⁿ cue tée ní quide ndáá ní xĩndecu núú-gǎ ñuyíú-a ndéé sanaha.

71 Te ní cachí-güedé sá táúnìhnu ñaha-gá xii-o nǔú nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá, ndìhi núú nchàa ñáyiú ñá túú cùu quiní ndee ñáhá.

72 Te ní xáhaⁿ-gǎ sá cùndàhú iní ñáhá-gǎ xii-o, te ducaⁿ càda-gá chi vá nácuànaa-gǎ tnúhu ní cáháⁿ-gá ndìhi-güedé.

73 Te ñiú ducaⁿ ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám sá

74 táúnìhnu ñaha-gá xii-o núú nchàa ñáyiù cùu úhú
 iní ñáhá,
 cuèndá sá vǎ yùhú-ó cùnu cuechi-o núú-gǎ.

75 Te cada ndáá-ó, te cundecu yíñùhu-o núú-gǎ ndi
 nchàa nduu cundecu-o ñuyíú-a.

Duha ní cachí té Zacàriá.

76 Te xǎhaⁿ-dě xii té líhli-áⁿ:

Te yòhó té líhli, cáháⁿ ñáyiù cuèndá-n sǎ cúú-n ìⁿ téé
 càháⁿ tnúhu Dútú Ndiǒxí Yáá ío cùnuu,
 chi quíhíⁿ-n còdonuu-n núú Yáá cúú Xìtohó-ó
 dàtúha-n ñáyiù cuèndá cundecu túha-yu òré
 quexìo-gá.

77 Te cúñaha-n xii ñáyiù isràél sá cuíní-gá cada
 càhnu iní-gá nchaa cuéchi-yu,
 te naníhí tàhú-yu.

78 Te ducaⁿ càda-gá chi ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-o, chi
 ndéé andiù ñí tendaha-gǎ ìⁿ téé véxi
 cuuⁿ-dé dandixi túu-dé iní-ó cuèndá cutnùní iní-ó
 nàcuáa ndùu cuendá Yǎ Ndiǒxí.

79 Te ducaⁿ dandixi túu-dé iní nchaa ñáyiù ndècu
 ichi cuehé ichi duha ta xǐta nihnu cuáháⁿ
 cuèndá nucúnu ichí-yu ìⁿ ichi váha.

Duha ní xáhaⁿ tǎ Zacàriá xii déhe-dé.

80 Te té líhli-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta chìndee chitúu
 ñaha Yǎ Ndiǒxí xii-dé cuáháⁿ, te ní xíndecu-dé xití
 yucu ndéé ní sáá nduu ñí ngúíta-dé ní cáháⁿ-dé
 núú cuè ñáyiù isràél tnúhu Yá Ndiǒxí.

2

Ní cacu Jèsús

(Mt. 1:18-25)

1 Te dàvá-áⁿ ñí táúchíúⁿ tǎ Àugustú Cèsár nucódó
 tnùnì nchaa ñáyiù nàcióⁿ yíndàha-dé.

² Te xéhé sǎ dǐhnanuu nǐ nucódó tnùnǐ ñáyíu, te dǐu-ni dàvá-áⁿ nǐ cunuu té Cìreniú distritú Síríá.

³ Te nchaa ñáyíu ní natacá-yu ñúú núú nǐ cacú-yu cuendá nucódó tnùnǐ-yu.

⁴ Núu xǐáⁿ ní quee té Chèè ñúú Nazàrét ìⁿ ñúú yíndèhu distritú Galileá, te cuáháⁿ-dé ñúú Bèlén ìⁿ ñúú yíndèhu distritú Jùdeá, chi xǐáⁿ nǐ cuu ñúú ndíi Dàvíí, te dǐu-ni ñanǐ tnáhá tǎ Chèè-áⁿ nǐ cuu ndíi.

⁵ Núu xǐáⁿ cuáháⁿ-dé ndéé ñúú Bèlén nucódó tnùnǐ-dé, te tnáhá tá Màriá xíchí nǐ cundáá tnúhu sá tnándaha ndìhi-dé cuáháⁿ ndìhi ñaha-dě, te sa ñúhu déhe-xi.

⁶ Te nini cùyaá-yu ñúú Bèlén-áⁿ nǐ sáá òré cacu déhe-xi.

⁷ Te ní cacu déhe dǐhna-xi, te ní chidúcúⁿnuu-xi dóó, te ní sacáⁿ ñáhá-xí ìⁿ vehe núú cúú vèhe quitì, chi ñá túú ní ñhǐ-yu vehe coó-yu.

Cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí ndìhi cue toli.

⁸ Te yatni ñúú-áⁿ xǐndecu ìⁿ ǔú toli ndéé-güedé mbéé-güedě ndécú-güèdì majadá niú-áⁿ.

⁹ Te uuⁿni ní quexìo ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí, te Yǎ Ndiǒxí ní quide-gá ní dáyèhé-xi ní càndéé núú xǐndecu-güedé, te ní yùhú víhí-güedě.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Vá yùhú-ndó, chi nàha-í ìⁿ tnúhu váha véxi sá cúú-xí-ndó, te ío cudíí ìní-ndó ndìhi nchaa ñáyíu.

¹¹ Chi vitna ní cacu ìⁿ téé dàcácu nihnu ñaha xì-ndo núú ùhú núú ndàhú ñúú ndíi Dàvíí, te téé-áⁿ cúú-dě Xítóhó Jesucristú.

¹² Te dàtná ìⁿ sèñá te naníhí-ndó tǎ lìhli-áⁿ yídúcúⁿ nuu-dé dóó cáá-dě ìⁿ vehe quitì —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xì-güedé.

13 Te òré-án ñi quexìo cuéhé víhí espíritú véxi cuuⁿ andiu ñi naníhí tnáhá-xí ndìhì espíritú-án, te ní ngüíta-xi ní chiñuhu-xi Yă Ndiöxí, te cächí-xi:

14 ¡Ío cànu cuu Yă Ndiöxí Yaá ndécú àndiu, te na cùndecu váha-ni nchaa ñáyu cùu iní méé-gă! Duha cächí cue espíritú-án.

15 Te òré cuándaa cue espíritú-án andiu, te ní ngüíta cue toli-ăⁿ xĩtnàha-güedé:

—Na quìhíⁿ-ó ñùu Bèlén quíní-ó nàcuáa ní cuu, chi Dútú Ndiöxí sa ní cachí tnúhu-gá —cächí-güedé xĩtnàha-güedé.

16 Te ní tñi-güedé ichi sùúni ndìhì cuáhán-güedé, te ní naníhí-güedé tá Màriá ndìhì té Chéé, ndìhì té lĩhli-án cáá-dě xítí ñⁿ vehe quitì.

17 Te òré ní xiní ñáhá-güedé te ní xáhaⁿ-güedé xíi-yu nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-án xii-güedé cuendá té lĩhli-án.

18 Te nchaa ñáyu ní tecú dóho-xi ní cuñúhu-yu nàcuáa ní cáhán-güedé.

19 Dico tá Màriá chi ñùhu nahi-ni iní-xi, te dícó-ni sàni iní-xi cuendá nchaa tnúhu-án.

20 Te cue toli-ăⁿ ñi natñi-güedé ichi, te ta xĩtnàha-güedé cuánuhú sá ïo cànu cuu Yă Ndiöxí cuendá nchaa tnúhu ní xíndedóho-güedé, ndìhì cuendá nchaa sá ñi xiní-güedé, chi cuendá sá ndáa ní cuu nchaa nàcuáa ní tecú tnúhu-güedé.

Ndècá-yu Jèsús cuáhán veñúhu

21 Te núu ùná nduu sá ñi cacu té lĩhli-án, te ní sáha-güedé señá ñi-dé, te ní dánání ñàha-güedé Jèsús xii-dé, ñi-ni nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núu Yă Ndiöxí xii tá Màriá ndéé cútnàhá vátá ngùhuⁿ-gá-dé xítí-xi.

22 Te sátá nǐ tnahá nduu, ndùu ìŷ-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés, te ndècá-yu té lǐhli-ánⁿ cuáháⁿ ñuú Jerusàlén cuèndá quee túu-dé núú Dǔtú Ndiǒxí.

23 Te ducaⁿ nǐ quidé-yu, chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tǔtú Yǎ Ndiǒxí sǎ ncháá lǎndú téé na càcu díhna quetúu-güexi núú-gǎ cuèndá cundecu-ná-güexi cuèndá-gǎ.

24 Te ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiǒxí núú tǔtú-gǎ núú càchí-xi: “Canehe-ndo úú lõmá àdi úú cǔcu quíhíⁿ nduu táhú ñáhá Yǎ Ndiǒxí”, duha càháⁿ-gǎ núú tǔtú-gǎ.

25 Te dàvá-áⁿ ndécú ìⁿ téé nàni Mió ñuú Jerusàlén. Te ío váha iní-dé, te chiñuhu-dé Yǎ Ndiǒxí, te ndètu-dé sáá nduu chindee ñaha Yá Ndiǒxí xii ñáyiu isràél. Te ndècu ndihí té Mìó-áⁿ Espíritú Yǎ Ndiǒxí.

26 Te sa ní xáhaⁿ-xi xì-dé sǎ vǎ cùu-ni-dé, chi dacuítí quìní-dé Crìstú Yaá tendaha Yǎ Ndiǒxí quixi ñuyíú-a.

27 Te téé-áⁿ ndécá ñaha Espíritú Yǎ Ndiǒxí xii-dé cuáháⁿ veñúhu càhnu sǎ ìo cùnuu. Te cuáháⁿ-yu ndihí Jèsús veñúhu-áⁿ cuèndá cadá-yu ndihí-gǎ nàcuáa càháⁿ tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés.

28 Te òré ní sáá-yu, te té Mìó-áⁿ nǐ nguídèhé-dé Jèsús, te ní cáháⁿ-dé sǎ ìo càhnu cuu Yá Ndiǒxí, te ní xáhaⁿ-dè xii-gǎ:

29 Yòhó Dútú Ndiǒxí sa ní cuu dañà-n cùú-í vitna, chi sa ní quide-n nàcuáa ní cachí-n xii yúhú téé xìnu cuechi núú-n.

30 Chi sa ní xiní núú-í Yaá dàcácu nihnu ñaha xì ñáyiu núú ùhú núú ndàhú vitna.

31 Te Yaá ní tendaha-n vèxi núú ndécú nchàa ñáyiu ñuyíú-a.

32 Te cùu-gá dàtná ìⁿ ñuhú, chi dandìxi túu-gá iní ñáyiú cuendá cutnùní iní-yu cuendá Yá Ndiöxí cuèi ñá díú ñáyiú isràél cúŷ-yu.

Te diu-gá cada, te canehe ñáyiú dava-gá ñuú sá yíñùhu núú ñáyiú isràél chi diu ñáyiú isràél cúŷ-yu ñáyiú cùu cuendá-n.

Duha ní xáhaⁿ tē Mìó xii Yá Ndiöxí.

33 Te té Chèé ndìhi nǎná Jèsús ní cuñúhu-yu tnúhu ní cáháⁿ té Mìó cuendá-gá.

34 Te dàtnùní té Mìó ní xícáⁿ táhú-dě núú Yá Ndiöxí cuendá-yu, te xáhaⁿ-dě xii tá Màriá nǎná Jèsús:

—Cundedóho tnúhu na càháⁿ-í-a, té lihli-a ní nduu táhú-dě nacanu ichi-dé dava ñáyiú isràél ichi Yá Ndiöxí, te davá-yu vá tnǎⁿ-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu, te cada-dé nàcuáa cutnùní iní ñáyiú sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá xii-dé, dico vá quíndáá iní-yu, chi daquèe tihú ñáhă-yu xii-dé.

35 Te ducaⁿ te cutnùní nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ ñáyiú. Dico sá cúú-xí yòhó chi ío cada ndàhú-xi iní-n, chi sùúní dàtná sá ñí nícuèhé iní-n càda-xi —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii tá Màriá.

36 Te xiáⁿ ndécú tnàhá ìⁿ ñaha càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí nání-áⁿ Aná, te tǎtá-aⁿ ní xínani-dě Fànuél ñaní tnàhá ndíi Àsér. Te ñaha-áⁿ sa ní sahnu vhi-aⁿ, te cuechi-ni-aⁿ ñí tnándaha-aⁿ te úsá-ni cuíá ñí xíndecu-aⁿ ndìhi yíi-aⁿ,

37 te ní quendóo quèé-aⁿ, te sa ñùhu-aⁿ cúmídíco cǔmí cuíá-aⁿ. Te ñá túú ní xǒo quee-aⁿ veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, chi nduu niú ní xóo chiñuhu-aⁿ Dútú Ndiöxí, te áma ñá túú tnàhí ná ní xǒo caxi-aⁿ ní xóo cáháⁿ ndìhi-aⁿ Yá Ndiöxí.

38 Te diu-ni òré ndécũ-yu ndihì Jèsús ní quexìo-aⁿ núũ-yu, te ní ndacáⁿ táhú-áⁿ núú Yă Ndiõxí cuendá sá ní xiní-aⁿ Jèsús, te dătnùnì ní ngüita-aⁿ càháⁿ váha-aⁿ cuendá-gá núú nchàa ñáyiù, ñáyiù ndètu quiní sáá nduu dâcâcu Yă Ndiõxí ñáyiù Jerusàlén núú tnũndòho tnúhu ndàhú.

Cuánuhú-yu ñuú Nazàrét

39 Te sátá ñí quidé-yu nchaa nâcuáa càháⁿ tnúhu Yă Ndiõxí, te cuánuhú-yu ñuú Nazàrét núú ndécú tnàhí-yu, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galilea.

40 Te té lĩhli nàni Jèsús-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta nihí ndéé-dě cuáháⁿ, te ducaⁿ ïo váha ta sàá sá xìnì tnùnì-dé cuáháⁿ, chi Yă Ndiõxí ndécú ndihì ñaha-gá xii-dé.

Jèsús ndécú-gă veñúhu

41 Te ndi tnahá cuía ñí xóo quihíⁿ té Chèé ndihì náná Jèsús vico pàscuá ñuú Jerusàlén.

42 Te cútnahá ní chítú Jèsús úxúú cuía-gă, te cuáháⁿ-yu ndihì-gá ñuú Jerusàlén vico pàscuá, chi ducaⁿ tnàhí quidé-yu.

43 Te òré ní yáha vico, te ní natnì-yu ichi cuánuhú-yu, te ní quendóo-gá ñuú Jerusàlén, te ni náná-gă, te ni tẽ Chèé ñá túú ní xìnì ní quendóo-gá.

44 Chi ní sani iní-yu sá ñútnahá-gá tnuú nchaa ñáyiù ní sáháⁿ vico cuánuhú. Te ní xúhuⁿ-yu ìⁿ nduu ichi ta ndùcu tnúhu-yu-gá núú nchàa ñanì tnáhă-yu, ndihì núú nchàa ñáyiù xìnì tnáhá ndihí-yu,

45 te ñá túú ní nàníhí ñáhă-yu xii-gá. Núu ní nacuicó-yu cuánuhú tucú-yu ñuú Jerusàlén cuendá yàcáⁿ nanducu ñahá-yu xii-gá.

46 Te núú ùní nduu sá nǐ dana núú ñáhă-yu xii-gá, te ní naníhí ñáhă-yu nùcòo-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu tnuú cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndèdóho ñaha-gă xii-güedé, te nándi sá ndúcu tnúhu-gá núú-güedě.

47 Te nchaa cue tée xǐndedóho ñaha xii-gá xǐcuñúhu-güedé sá ïo váha sàá sá xìní tnùní-gá, te ío váha ñihí-gá tnúhu nàdanchocáva-gá.

48 Te òré ní xìní ñáhá tǎ Chèé ndihí nǎná-gă xii-gá, te ío ní cuñúhu-yu, te ní xáhaⁿ nǎná-gă xii-gá:

—Yòhó déhe-í, ¿ná cuendá ducaⁿ nǐ quide ñaha-n xii-ndí? Te tǎtá-n ndihí yúhú ndíhú iní-ndí xícá nànducu ñaha-ndí xii-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

49 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—¿Ná cuendá nànducu ñaha-ndo? ¿Náa ñá túú xìní-ndó sǎ núú chíúⁿ Tǎtá-í tàú-í caca cuu-í-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

50 Dico mèe-yu ñá túú ní tècú tnùní-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-gă.

51 Te sǎtá dúcáⁿ te cuánuhú ndihí ñáhá-yu xii-gá ñúú Nazàrét, te ío ní sándáá iní ñáhá-gă xii-yu. Te nchaa sá nǐ quide-gá-áⁿ nǐ xúhuⁿ nahi-ni iní nǎná-gă.

52 Te Jèsús ducaⁿ-ni ta sàhnu-gá cuáháⁿ, te ta sàá-gá sá xìní tnùní-gá cuáháⁿ, te ducaⁿ cùdú-gá núú Yǎ Ndiǒxí, ndihí núú nchàa ñáiyu.

3

Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáiyu càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiǒxí xití yucu

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Te ní cuu sáhúⁿ cuía sã yíndàha té Tìberiú cuéhé nàcióⁿ, te dàvá-áⁿ nǐ cunuu té Pilatú distritú Jùdeá, te té Hèrodés ní cunuu-dě distritú Galileá, te ñaní-dé té Lìpé ní cunuu-dě distritú Itùreá ndihì ingá distritú nání Tràconité, te té Lisàniás ní cunuu-dě distritú Abìliniá.

² Te té Ànás ndihì té Caifás ní cuu-güedé dútú cùnùu. Te dàvá-áⁿ nǐ cáháⁿ ndihì ñaha Yã Ndióxi xii té Juàá déhe té Zacàriá xití yucu sá quihíⁿ-dé cáháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyi.

³ Te té Juàá ní yáha-dé nchaa ñuú cáá yàtni yúte Jòrdán, te xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyi:

—Chí dándìxi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo, te dañà-ndo nchaa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te cuandute-ndo, te ducaⁿ te cada càhnu iní Yã Ndióxi nchaa yíca cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě xií-yu.

⁴ Te ducaⁿ nǐ quide-dé chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ndí Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha núú tütú ndí núú càchí-xi: Tècú càháⁿ níhi ìⁿ téé yìhi xití yucu, te xáhaⁿ-dě xii ñáyi:

“Chí dáñá nchaa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñi-ndo ichi váha, te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo, chi véxi Yaá ío cùnùu.

⁵ Te nchaa núú cùnù nachítú, te nchaa tindúú ndihì nchaa yucu ngoyo nihnu cuendá nduu ndáá, te nchaa ichi ñá túú cuǎháⁿ ndáá nduu ndáá, te nchaa ichi ñá túú càváha nduu váha.

⁶ Te nchaa ñáyi ñuyíú-a níhí-yu tnúhu sá Yã Ndióxi véxi-gá dàcácu nihnu ñaha-gã xií-yu núú ùhú núú ndàhú.”

Duha ní chídó tnùnì ndí Chàíá núú tütú ndí.

7 Te òré ní xica ñáyiú cuáháⁿ-yu cuendá dacuàndute ñaha té Juàá xií-yu, te ní xáhaⁿ-dě:

—¡Nchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóó děéⁿ chi ío cuihna ìní-ndó! ¿Te nása ní cuu núú tnàhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cácu nihnu-ndo núú tnùndòho cahnu vihi sá tá cùyatni ñaha xii-ndo véxi-i?

8 Te chí cádá vǎha vitna cuendá ducaⁿ cùtnuní sá ñí dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. Te vá cǎchí-ndó sǎ ío cǎhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñaní tnàhá ndíi Àbrahám, chi cuèi ndéé yúú te ndacu Yá Ndiòxí ndada-gá ñáyiú te cuú-yu ñaní tnàhá ndíi Àbrahám.

9 Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá ñà túú cǎváha sávidí-xi, chi nchaa yutnu-áⁿ tèhndé-xi te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sǎtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quède váha, chi nchaa ñáyiú ducaⁿ ñà túú quède váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú cǎváha sávidí-xi. —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

10 Te ní xícáⁿ tnúhu-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Te nása cada-ndí váíⁿ? —cǎchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

11 Te xǎhaⁿ-dě:

—Te núú ndèdacàa-ndo ndecu ndíhi-ndo úú dóó te cuáñaha-ndo ìⁿ xii ñáyiú ñá túú ndècu ndíhi, àdi núú ndècu ndíhi-ndo sá nchító-ó te cuáha-ndǒ-yu na cǎxí-yu —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

12 Te ní quexìo ìⁿ úú cue tée cuihna ìní-xi quède cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú cuendá cuàndute-güedé, te ní xícáⁿ tnúhu-güedé núú tǎ Juàá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Mèstrú, ¿te nása cada-ndí cuendá cuu váha ìní Yá Ndiòxí-i? —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

13 Te té Juàá ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cuidó-ndó càda cobrá-ndó ñáyi —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

14 Te tnàhá ñⁿ úú cue tée cùu sandadú xĩndecu-áⁿ ñĩ xícáⁿ tnúhú-güedé núú té Juàá, te xáhaⁿ-güedé:

—Te nchúhú ǀnása cada-ndí cuendá cuu váha iní Yă Ndiǒxí-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Juàá:

—Vá quëndéé-ndó sã néhé tnàha ñáyi-ndo, te ni vã dácàa díquí-ndǒ-yu ñⁿ sá ñà túú ñă quidě-yu, te nduu vétú iní-ndó nàcuáa ñùhu yáhu-ndo —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

15 Te nchaa ñáyi xĩndetu sá quíxí Crìstú sàni ñⁿ sani úú iní-yu núu sá díú Crìstú Yaá tendaha Yă Ndiǒxí quixí ñuyíú-a cùu te Juàá àdi ñáhá.

16 Dico té Juàá ní cáháⁿ ndodo-dé núu-yu nchaá-yu, te xáhaⁿ-dě:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã yǔhú véxi-í sá cuendá-ni dacuàndute ñaha-í xii-ndo dàtná ní cachí Yă Ndiǒxí, dico nchìcúⁿ ingá tée véxi, te tée-áⁿ taxi-dé Espíritú Yă Ndiǒxí cundecu ndihí-ndo, te cùu-xi datná ñⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi iní-ndó. Te tée-áⁿ ïo-gá cúnùu-dé dàcúúxí yǔhú, chi yúhú cùu-í ñⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñá túú tàù-í nandaxi-ĩ cuèdicó ñⁿ chàú-dé dico quide-í chiuⁿ-dé.

17 Te tée-áⁿ sa véxi túha-dé sá cádá dǐⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quidé ñáyi ndàda ndoo triú, chi ñáyi-áⁿ sa nêhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré náñàni cuendá ndada ndoo-yu, te òré ndádá ndòó-yu triú-áⁿ te dàquee díⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-ñă triú-áⁿ, te mihi-xi-áⁿ sáhmĩ-yu. Te dàtná quidě-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñaha

tée-áⁿ xii nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, chi daquihíⁿ ñáhá-dě xii-yu núú ñuhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tnàhí ndàhvá –càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-yu.

18 Te titní víhí-gă tnúhu váha ní xáhaⁿ tē Juàá xii-yu òré ní dásàhú ñáhá-dě.

19 Te ní cáháⁿ-dé dóho té Hèrodés cuendá sá ndécá-dě ìⁿ ñaha nàni Herodiás ñaha ní cándeca ñani-dé té Lìpé, te ní xáhaⁿ-dě cuendá nchaa dava-gá sá cuèhé sá dúhá quide-dé.

20 Dico té Hèrodés ñá túú ní quide cuendá-dé tnúhu ní cáháⁿ té Juàá, chi nèhé-gá tucu ní quide-dé, chi da vecaá ní chihi-dé té Juàá.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Te òré dácuaⁿndute té Juàá nchaa ñáyiú, te tnàhá Jèsús ní dácuaⁿndute ñaha-dé xii-gá. Te nini càháⁿ ndihí-gá Dútú Ndiǒxí ní nacaáⁿ andiú,

22 te ní quee Espiritú Yă Ndiǒxí véxi cuuⁿ túu-xi, te càa-xi datná cáá ìⁿ lómá, te òré-áⁿ ñi tecú ní cáháⁿ Yă Ndiǒxí ndéé andiú, te xăhaⁿ-gă xii Jèsús:

–Yòhó cúú-n Dèhe-í tée ío cùu iní-í, te ío cùdí iní ñáhà-í xii-n –càchí-gá xăhaⁿ-gă xii Jèsús.

Cue tée ní xindecu dîhna-gá ñuyíú-a dàcúúxí Xìtohó Jesucristú

(Mt. 1:1-17)

23 Te ndècu Jesús dàtná ócò úxí cuíá-gă cútnàhá ní chisaha-gă chiúⁿ ní táhú Tătá-gă Dútú Ndiǒxí cada-gá. Te ní cuu-gá déhe té Chèè chi ducaⁿ sàni iní ñáyiú ñuyíú-a. Te té Chèè-áⁿ ñi cuu-dé déhe té Èlí,

24 te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mátát. Te té Mátát-án nǐ cuu-dé déhe té Lèví, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án nǐ cuu-dé déhe té Jàná, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé.

25 Te té Chèé-án nǐ cuu-dé déhe té Matàtiás, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Àmós. Te té Àmós-án nǐ cuu-dé déhe té Nàhúm, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Èslí. Te té Èslí-án nǐ cuu-dé déhe té Nagàí,

26 te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Màát. Te té Màát-án nǐ cuu-dé déhe té Matàtiás, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Semèí. Te té Semèí-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Jùdá.

27 Te té Jùdá-án nǐ cuu-dé déhe té Jòaná, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Rèsá. Te té Rèsá-án nǐ cuu-dé déhe té Zorobàbél, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Salàtiél. Te té Salàtiél-án nǐ cuu-dé déhe té Nèrí,

28 te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án nǐ cuu-dé déhe té Àdí, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Còsám. Te té Còsám-án nǐ cuu-dé déhe té Elmòdám, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Ęr.

29 Te té Ęr-án nǐ cuu-dé déhe té Jòsué, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Elièzér. Te té Elièzér-án nǐ cuu-dé déhe té Jòrím, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mátát.

30 Te té Mátát-án nǐ cuu-dé déhe té Lèví, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mìó. Te té Mìó-án nǐ cuu-dé déhe té Jùdá, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Chèé. Te té Chèé-án nǐ cuu-dé déhe té Jònán, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Eliàquíim.

31 Te té Eliàquíim-án nǐ cuu-dé déhe té Mèléá, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Mاینán. Te té Mاینán-án nǐ cuu-dé déhe té Mátatá, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Nátán.

32 Te té Nátán-án nǐ cuu-dé déhe té Dàvíí, te téé-án nǐ cuu-dé déhe té Isàí. Te té Isàí-án nǐ cuu-dé déhe té

Òbéd, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Bòóz. Te té Bòóz-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Sàlmón, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Naàson.

³³ Te té Naàson-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Aminàdáb, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Àrám. Te té Àrám-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Èsróm, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Fàrés. Te té Fàrés-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Jùdá,

³⁴ te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Jàcób. Te té Jàcób-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Isàác, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Àbrahám. Te té Àbrahám-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Tàré, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Nàcór.

³⁵ Te té Nàcór-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Sèrúg, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Ragàú. Te té Ragàú-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Pèlég, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Hèbér. Te té Hèbér-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Sàlá,

³⁶ te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Caínán. Te té Caínán-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Arfàxád, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Sèm. Te té Sèm-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Nòé, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Làméc.

³⁷ Te té Làméc-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Matusalén, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Ènóc. Te té Ènóc-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Jàréd, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Mahalàleél. Te té Mahalàleél-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Caínán,

³⁸ te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Ènós. Te té Ènós-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Sèt, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Àdán. Te té Àdán-áⁿ chi mee Yă Ndiõxí ní cadúha ndaha ñaha-gá xii-dé.

4

Sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Te Jèsús ní naquehenⁿ-gá ichi yuhu yúte Jòrdán cuánuhú-gá. Te sa ndècu ndihi-gá Espíritú Yă Ndiõxí, te Espíritú-áⁿ ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ñⁿ xití yucu.

² Te yàcáⁿ ní xíndecu-gá údico nduu, te sácúíhná ñⁿ cuíní-xi coto ndeé ñáhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vă cáda-gă ñⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá. Te ñá túú tnàhí ná ní xèxi-gá ndi ùdico nduu-áⁿ, te sátá dúcáⁿ te ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá.

³ Te sácúíhná-ăⁿ ñⁿ xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu ndisa sá cúú-n Dêhe Yă Ndiõxí, te cúñaha xii yúú-a na nduu-xi paá —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

⁴ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Núú tùtú Yă Ndiõxí càchí-xi: “Ñá díú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiu, chi tnàhá nchaa tnúhu càháⁿ Yă Ndiõxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tùtú-gá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-xi.

⁵ Te dătnùní sácúíhná ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ñⁿ núú tìndúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-gá nchaandi túhú nàcióⁿ cáá ñùyú.

⁶ Te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Yúhú cada-í, te taxi tnùní-n nchàa-ndi túhú nàcióⁿ-a ndihi nchaa sá văha ío díu-ni nchaa nàcióⁿ-a, te cachí ñáyiu sá ío cùnuu-n, chi yúhú cúú cuendá-í nchaa sá ío nchaa nàcióⁿ-a, te ndédani càa ñáyiu cùu iní-í te cúñaha-í xii-yu taxi tnùní-yu.

⁷ Te núu ni yùhu ni iní-n chĩñuhu ñaha-n xii-í ñá, te nchaa taxi-í cuu cuendá-n —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Xocuñí yòhó sácúíhná nùú ndécù-í-a, chi vá cúú càda-í nàcuáa càchí-n chi núú tùtú Yă Ndiõxí càchí-xi: “Chĩñuhu-ndo Dútú Ndiõxí Yaá cúú

Ndiöxí-ndó, te ìⁿdìi díi-ni-gă cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-gá”, duha càchí-xi núú tütú-gá — càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-xi.

⁹ Te sácúíhná ndécá ñàha tucu-xi xii-gá cuáháⁿ ñúú Jerusàlén, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá cuásaá-gá díquí veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, te ní xáhaⁿ tucu-xi:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yá Ndiöxí te cuandèe ndava ndéé núú ñúhú

¹⁰ cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú càchí-xi:

Yá Ndiöxí tendaha-gă cue espíritú xínú cuèchi núú-gă quixi-xi coto ñaha-xi xii-n.

¹¹ Te núú ndáhá-xí càundodo-n cuendá sá vă dánícuèhé yúú sáhá-n, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí sácúíhná xăhaⁿ-xi xii-gá.

¹² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yă Ndiöxí: “Vá cání ìní-n còto ndéé-n Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-n nùu ndisa sá dácăcu nihnu ñaha-gă xii-n cuendá ìⁿ sá sání ìní-n càda-n sá cúú-xí mēe-n”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-xi.

¹³ Te sátá dúcáⁿ te sácúíhná ñà túú-gă ní cùtnuní ìní-xi nása cada-xi Jèsús, núú xíáⁿ ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní sanaa tnaa-xi.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiuⁿ ní táhú Tătá-gă Dütú Ndiöxí cada-gá

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá distritú Galileá, dico sa ndècu ndihí-gá Espíritú Yă Ndiöxí, te ñi càa xico xíáⁿ ñi níhí-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá.

15 Te ndi tnahá ñuú cuáháⁿ-gá ducaⁿ cuãnguïhu-gá veñúhu-yu dànehé ñáhá-gá xií-yu, te nchaá-yu cächí-yu sá ïo càhnu cuu-gá.

*Jèsús ndécú-gã ñuú Nazàrét
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

16 Te Jèsús ní sáháⁿ-gá ñuú Nazàrét ñuú núú nĩ sahnu-gá. Te nduu ndètatú ñáyiú ní quihu-gá veñúhu, chi ducaⁿ tnàhí quìde-gá, te ní ngúnutnĩ-gá dácuaⁿha-gá tutú ndèé tnúhu Yá Ndiöxí.

17 Te ní sãñaha-güedě xii-gá tutú ndèé tnúhu ní cáháⁿ ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te òré ní nandicá-gá núú tütú-áⁿ te ní naníhí-gã núú cächí-xi:

18 Espíritú Yã Ndiöxí ndécú ndìhí ñaha-xi xii-í, chi ní cachí-gá sá càháⁿ-í tnúhu-gá sá cúú-xí ñáyiú ndàhú,
ñáyiú vátá cündèdóho tnàhí-gá.

Te véxi-í cuendá vá ndìhú-gá iní ñáyiú ñá túú ndècu váha iní-xi,
te cue ñáyiú sa nèhe váha ñaha-nã yucu ñávãha dácácu nihnu-í-yu.

Te cue ñáyiú cuàá nacaáⁿ-í núú-yu,
te ñáyiú ndòho dandoho ñaha tnaha ñáyiú-xi tauni-hnu-í-yu.

19 Te cúñaha-í xii ñáyiú sá sàá nduu càda Yá Ndiöxí ñⁿ sá vãha sá cúú-xí-yu.

Duha cächí-xi núú tütú dácuaⁿha-gá.

20 Te Jèsús ní nacadí-gá núú tütú-áⁿ, te ní nacuaⁿha-gá ñⁿ téé xìnu cuechi veñúhu-áⁿ, te ní ngóo-gá. Te nchaa ñáyiú yìhí veñúhu ñá núú núú-yu ndèhe ñahá-yu xii-gá.

21 Te xãhaⁿ-gã xií-yu:

—Mei vitna ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

²² Te nchaá-yu ní cáháⁿ váha-yu cuendá-gá, te ní cuñúhu-yu tnúhu váha càháⁿ-gá, te xĭtnàhá-yu:

—¿Te náa ñá díú tĕe-a cùu-dé déhe té Chèé-ăⁿ? —
càchí-yu xĭtnàhá-yu.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ñúhú ìní-ndó cŭñaha-ndo xii-í ĩⁿ tnúhu cŭtexínu sá cáháⁿ méé-ndó, te quesaha-ndo: “Ñátátná cada tátna mee-n”, duha quesaha-ndo. Te cŭñaha tŭcu-ndo xii-í: “Sa ní níhí-ndĭ tnúhu nàcuáa ní quide-n ñúú Capèrnaúm, te cada-n tnàhá ñúú núú ñĭ sahnú-n”, duha quesaha-ndo —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tŭcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ñĭ ĩⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ñá túú tnàhá ìní ñáhá ñăyiu ñúú-dé.

²⁵ Te na càchí tnúhu ndáá tucu-í xii-ndo să ĩo vâi ñăyiu dĭhĭ ñăyiu quée ní xĭndecu nàcióⁿ Isràél cŭtnàhá ní xĭndecu té Èliás cŭtnàhá ñá túú ní cùuⁿ dáú ũní cuiá dava, te dàvá-áⁿ ĩo ní ndoho ñăyiu docó nĭtùhú nàcióⁿ.

²⁶ Dico Yá Ndiöxí ñá túú ní tëndaha-gá té Èliás quíhĭⁿ-dé vehe ndĕdani càa ñăyiu dĭhĭ-áⁿ, chi vehe ĩⁿ ñaha ñúú Sàreptá ní xáhaⁿ-gă ní sáháⁿ-dé, te ñúú-áⁿ cáá yàtni-xi ñúú Sídón.

²⁷ Te ní xĭndecu tucu ĩngá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndée sanaha, te tée-áⁿ ñĭ xĭnani-dĕ Eliseú, te dĭu-ni dàvá-áⁿ ñĭ xĭndecu tucu vâi ñăyiu cŭhú nàcióⁿ Isràél, ñăyiu ní tnahá cuéhé să dátèhyú ni-hnu-xi yĭquĭ cŭñú-yu dico ñá túú ní ndŭha-yu, chi

ɨⁿdì-ni té Nàamán tée distrítú Sìriá ní ndúha-dé —
càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

28 Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá te xiǎⁿ ní cudééⁿ víhí
nchàa ñáyiú yìhi veñúhu-ǎⁿ núú-gǎ.

29 Te ní queñuhú-yu Jèsús yuhu dèhvá tìndúú
núú cáá ñúú-yu-áⁿ cuendá yàcáⁿ dàquée-yu-gá
dèhvá ní cùu.

30 Dico Jèsús vii-ni ní quee-gá tnuú-yu cuáháⁿ-gá.

*ɨⁿ tée yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávǎha
(Mr. 1:21-28)*

31 Te Jèsús cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm, te ñúú-áⁿ
yíndèhu-xi distrítú Galileá. Te yàcáⁿ ndécú-gǎ
ní tnahá nduu ndètátú ñáyiú, te ní ngúita-gá
dácuàha-gá ñáyiú.

32 Te xǐcuñúhu-yu nchaa nàcuáa dànehé ñáhá-gǎ
xií-yu, chi càháⁿ-gá dàtná càháⁿ ɨⁿ tée cùnuu, te
cùnuu ndisa-gá.

33 Te xití veñúhu yìhi ɨⁿ tée yìhi ñaha ɨⁿ espíritú
cúndìhi yucu ñávǎha, te espíritú-áⁿ nǐ quide-xi níhi
ní cáháⁿ tée-áⁿ, te xǎhaⁿ-dě xii Jèsús:

34 —¿Te ná cuìní yòhó Jèsús tée ñúú Nazàrét cada
ñaha-n xii-ndí núu véxi-n núú ndécú-ndǐ-i? ¿Áⁿ
véxi-n dànaa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xìní ñáhà-í
xii-n sǎ cúú-n ɨⁿ tée ñá túú tnahí cuéchi-xi chi
núú Yǎ Ndiǒxí ní quee-n véxi-n ñùyíú-a —càchí-dé
xǎhaⁿ-dě xii-gá.

35 Te Jèsús ní tenàá-gá espíritú cúndìhi yucu
ñávǎha-áⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¡Cadí yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú tée-áⁿ! —
càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ.

Te espíritú cúndihí yucu ñávãha-án ñí dándùá-xi téé-án ndèé ñuhu tnuú ñáiyu xĩndecu-án, te ñá túú-gã ná ní quide ñaha-xi, te ní quee ñaha-xi xii-dé.

³⁶ Te nchaa ñáiyu xĩndecu-án ñí cuñúhu-yu, te ní xítñahá-yu:

—¿Te nása ndùu-tu tnúhu càháⁿ téé-ãⁿ ñá? ¡Te càháⁿ-dé dàtná càháⁿ ñⁿ téé tàxi tnuní víhí, chi càháⁿ-ni-dé te nchaa espíritú cúndihí yucu ñávãha quèe-ni-xi yiqui cuñú-yu! —càchí-yu xítñahá-yu.

³⁷ Te nchaa xichi ní níhí-yu tnúhu nàcuáa quide Jesús.

Jèsús quidé tãtna-gá nãná ñadìhí té Xĩmú
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Te Jèsús ní ndee-gá xití veñúhu, te cuáháⁿ-gá vehe té Xĩmú. Te nãná ñadìhí té Xĩmú-án cùhú-aⁿ ñùhu vihi-aⁿ cahni, te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús cuèndá-aⁿ.

³⁹ Te Jèsús ní sáháⁿ-gá núú ndécú-án, te ní ngúnundeyi-gá te ní xáhaⁿ-gã xii cahni-án sã ná xòcuìñí-xi, te ní xócuìñí-ni-xi, te òré-ni-án ñí ndúha ñaha cùhú-án te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ núú-güedé ndihí-gá.

Jèsús quidé tãtna-gá vãi ñáiyu cùhú
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Te òré ní ngódó tnúú nchícanchii, te nchaa ñáiyu xĩndecu ndihí ñáiyu cùhú vehe-xi ndèca ñahá-yu cuáháⁿ núú Jèsús. Te Jèsús ní sacáⁿ ndodo-gá ndaha-gá díquí ñⁿ ñⁿ ñáiyu cùhú-án, te ducaⁿ ñí quide-gá te ní ndúha-yu. Te ndi dííⁿ núú cuèhé tnahá-yu ñⁿ ñⁿ-yu ni cùu.

41 Te tnàhá dava ñáyiú cùhú-án yíhí ñàha espíritú cùndìhi yucu ñávàha xií-yu ní cùu, te òré ní quee ñaha-xi xií-yu, te xíàⁿ ní quide-xi níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe Dútú Ndiǒxí —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

Dico Jèsús níhi ní cáháⁿ-gá ní tenàá-gá nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha-án, te xǎhaⁿ-gǎ sá vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-xi, chi sa xíní-xi sá díú-gǎ cúú-gǎ Crístú Yáá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a.

Jèsús dánèhé-gá ñáyiú distritú Galileá

(Mr. 1:35-39)

42 Te ìⁿ nduu ní túndaá-ni ní quee Jèsús ñuú núú ndécú-gǎ-án cuǎháⁿ-gá ìⁿ xichi núú ñǎ túú ñǎyiú ndècu. Te cue ñáyiú ní ngúíta-yu nànducu ñahá-yu xii-gá te ní naníhí ñáhǎ-yu, te cuení-yu ngani ñahá-yu xii-gá cuèndá sá ñà túú-gǎ ndéé quíhíⁿ-gá ní cùu.

43 Dico ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Dacuití quíhíⁿ-í cúñaha-í xii nchaa ñáyiú dava-gá ñuú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xií-yu, chi chiuⁿ tnahí-ǎⁿ véxi-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

44 Te ní xica cuu Jèsús ní dánèhé-gá ñáyiú tnúhu-gá nchaa xití veñúhu ndǎa distritú Galileá.

5

Jèsús ní quide-gá ní níhí-güedě chácá

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Te ìⁿ xito ndècu Jèsús yuhu làgúná Genesàrét, te ío cuéhé ñáyiú ní sáá, te ta dàdehnde ñaha-ná-yu

xii-gá cuáháⁿ sá cuení-yu cundedóho-yu nchaa
tnúhu càháⁿ-gá.

² Te Jèsús ní xiní-gá úú bàrcú cue téé tñi chácá
xĩnutnĩ-xi yatni yuhu làgúná-áⁿ, te sa ní quene cue
téé ñùhu xití-xi-áⁿ xĩnaquete-güedé ñunu-güedé.

³ Te Jèsús cuásaá-gá núú ñi bàrcú-áⁿ, te bàrcú-áⁿ
cúú-xí bàrcú té Xímú, te ní xáhaⁿ-gã xii té Xímú-áⁿ
sã dánũndehe-dé-xi luha-gá xití ndute. Te dǎtnúni
ní ngóo-gá núú bàrcú-áⁿ, te xiáⁿ núcõo-gá ní
ngũita-gá dánèhé-gá ñáyiu.

⁴ Te òré ní túhú ní dánèhé ñáhá-gã xií-yu, te ní
xáhaⁿ-gã xii té Xímú:

—Daquihíⁿ bàrcú-a xití làgúná mei núú cùnú-gá,
te dàquée-ndo ñunu-ndo tñi-ndo chácá —càchí-gá
xãhaⁿ-gã xii-dé.

⁵ Te té Xímú ní xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, ni niú ní quide chiúⁿ-ndí te ni ñi chácá
ñà túú ní ñihí-ndí, dico vitna cuendá-ni sá yòhó
táuchìuⁿ-n te na dàquée-ndí ñunu-ndí váⁿ —càchí-dé
xãhaⁿ-dë xii-gá.

⁶ Te òré ní dáquëe-güedé ñunu-güedé te súúni
vài chácá ñi ñihí-güedé, te ta ndátá-ñã ñunu-güedé
cuáháⁿ ní cùu.

⁷ Núu ní quide-güedé ndaha-güedé núú dàva-gá
cue téé cùndihí-güedé xixúhuⁿ ingá bàrcú cuendá
quihíⁿ-güedé chindee ñaha-güedé. Te cue
téé-áⁿ ñi sáháⁿ-güedé ní chindee tñaha-güedé ní
dáchitú-güedé ndi ndùú bàrcú mee-ni chácá, te
súúni ñi cuu véé núu cuení-na-xi quée naa-güedé
ndihí bàrcú ní cùu.

8 Te sá dúcáⁿ cuíní-xi quée naa bàrcú ní cùu, núu té Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, ní ngüíñí xítí-dě núu Jèsús, te xáhaⁿ-dě:

—Xocuñí yòhó Jèsús núu ndécù-í-a, chi yúhú cùu-í ìⁿ téé ío ndècu cuéchi-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

9 Te ducaⁿ ñí cáháⁿ-dé chi ní yùhú-dé, te ní cuñúhu-dé ndihí nchaa cue téé ndihí-dé-áⁿ cuendá sá ío vài chácá ñí níhí-güedě.

10 Te tnàhá té Jàcobó ndihí té Juàá cue déhe té Zebèdeú ío ní cuñúhu-güedé, te òu-ni cue téé cùndihí té Xímú-áⁿ cúu-güedě tnàhá-güedé. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii té Xímú:

—Vá yùhú-n, chi není vitna quíhíⁿ-n dàcaháⁿ-n ñâyíu cuendá tuha ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

11 Te ní quene-güedé ndihí bàrcú ndéé ñuhu yìchí yuhu làgúná-áⁿ. Te òré-áⁿ ñí dándõo-güedé nchaandi túhú sá ndécú ndihí-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

Jèsús quídé tãtna-gá ìⁿ téé tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yìqui cùñú-ó

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Te òré ní quexìo Jèsús ìⁿ ñuú, te ní quexìo ìⁿ téé cùhú tnàhá-dé cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yìqui cùñú-ó, te òré ní xiní-dé Jèsús te ní sáháⁿ-dé núu ndécú-gã, te ní ngüíñí xítí-dě núu-gã te ní nuu núu-dě ndàa núu ñúhú te càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núu-n ñuu vá cùndèe iní-n càda tátna ñaha-n xii-í, chi cùtnuní iní-í sá ndácú-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

13 Te Jèsús ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xăhaⁿ-gă:

—Cuu cada tátna ñaha-ĩ xii-n, te vitna te ndúha-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te òré-ni ní xócuĩñí cuéhé tnàhá-dé.

14 Te dătnùní ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-dé:

—Vá yõo ìⁿ cúñaha-n să ñí quide tátna ñaha-ĩ xii-n, núú dütú-ni cuáháⁿ cuendá sá ná quíni ñáhá-dě xii-n să ñí ndúha-n te cuáha-n-dě sá ndúú tăhú Yă Ndiõxí dătná ní cachi ndíi Moisés cuendá ná quíni ñáyiú sá ndáá ní ndúha-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

15 Te ducaⁿ ta xíté nuu-gá tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te ío cuéhé ñáyiú ní xóo tacá nchaa núú ñí xíndecu-gá cuendá sá cuíni-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gá, ndihí cuendá sá cuíni-yu cada tátna ñaha-gă xií-yu.

16 Dico Jesús ní xóo quee nihni-gá tnuú-yu ní xóo quíhíⁿ-gá núú ñà túú ñáyiú ndècu ní xóo cáháⁿ ndihí-gá Yă Ndiõxí.

Jèsús quidé tátna-gá ìⁿ té cùhú ñá cúú-gă candá nihnu

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Te ìⁿ nduu dānehé-gá ñáyiú, te xínucóo ìⁿ ũú cue té cùu fariséú, ndihí cue té dācuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés. Te cue té-áⁿ ñí quee-güedé nchaa ñuú yíndèhu distritú Galileá, ndihí distritú Júdeá, ndihí ñuú Jerusalén, te nchaa ñuú-áⁿ ñí quee-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú-gă. Te Yă Ndiõxí chíndèe ñaha-gá quidé tátna-gá ñáyiú cùhú.

18 Te ññ cue tée nchìdo-güedé ññ tée cùhú ñá cúú-gã candá nihnu ññhu-dé xító ní quexìo ndihì ñaha-güedé, te cuíní-güedé quíhu ndihì ñaha-güedé ndéé xítí vehe, sáá-güedé ndéé núú Jèsús ndihì tée cùhú-áⁿ.

19 Dico ñá túú ní ññhí-güedé ndèé ichi quíhu-güedé, chi cuendá ío cuéhé ññyiu ndècu, núu xíáⁿ ní sáá-güedé díquí véhé-áⁿ ññ caáⁿ-güedé te ndàa díquí véhé-áⁿ ññ dáquëe-güedé tée cùhú-áⁿ, te ññhu-ni-dé xító ní dáquëe ñaha-güedé tnuú ññyiu ní sáá ndéé núú Jèsús.

20 Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá sá ññ yuhu ññ iní-güedé sàndáá iní ññhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gã xii tée cùhú-áⁿ:

—Yòhó tée cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuèchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

21 Te cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tñúhu ní chídó tñúnì ndíi Moisés ndihì cue tée cùu fariséu ní sani iní-güedé: “¿Ná cúú tée-a núu càháⁿ cuéhé-dé cuendá Yá Ndiöxí-í? Te vá yòo ññ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuèchi ññyiu, chi ññdìi díí-ni Yá Ndiöxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé.

22 Dico Jèsús sa ní cutnùnì iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé ññ ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ sàni iní-ndó-í?

23 Te sá dúhá ññ xáhaⁿ-í xii tée cùhú-a sá cádá càhnu iní-í nchaa yíca cuèchi-dé, te xíáⁿ nchòhó ñá túú cùtnùnì iní-ndó ññ ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácòo-dé, te caca-dé te cutnùnì ndáá iní-ndó ññ ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndáá, chi cundehe ññ-ndó nàcuáa cada-í.

24 Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùnì iní-ndó nchàa-ndo sá yùhú Tée cùu ññaní tñhá-ndó

nchàa-ndo ndecu ndìhi-í tnúhu ndee ìní sá cádá cànhu iní-í nchaa cuéchi ñáyiú ñuyíú-a —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gǎ xii tée cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁵ Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha tée cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñùhu-dé ní quexìo-áⁿ, te ní natnii-dé ichi ta cǎháⁿ-dé cuánuhú sá ïo cànhu cuu Yá Ndiǒxí.

²⁶ Te nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ ñí cuñúhu-yu, te tnàhá-yu ní cachí-yu sá ïo cànhu cuu Yá Ndiǒxí, te ducaⁿ ïo ní yùhú-yu, te ní xítnàhá-yu:

—Vitna ní xiní-ó ìⁿ sá ñà túú tnàhí xìní-ó ní cùu —cachí-yu xítnàhá-yu.

Jèsús cáná-gǎ té Lèví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ní quee Jèsús xíaⁿ, te ní xiní-gá ìⁿ tée nàni Leví núcõo-dé ìⁿ xichi quide cobrá-dé ñáyiú cuendá impuèstú, chi cobràdór cúú-dě, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Néhe chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁸ Te té Lèví-áⁿ ñí ndàcuíñí-dé te ní dándõo-dé nchaa sá ndécú ndìhi-dé núú núcõo-dé-áⁿ, te ní tuha-dé Jèsús.

²⁹ Te sátá dúcáⁿ te té Lèví-áⁿ ñí quide-dé ìⁿ vico cànhu vehe-dé sá cúú-xí Jèsús, te ní tacá vài cue tée quide chiuⁿ quide-dé, te nchaa-güedé cuánguihu-güedé mèsá ní ngóo-güedé ndìhi dava-gá ñáyiú ní quexìo cuendá caxi-güedé ndìhí-yu.

30 Dico cue tée cùu fariséú ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní ngúíta-güedé xícuèhé-güedé cue tée xica cuu ndihí-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá xéxí-ndó xíhi-ndo ndihí cue tée cuihna iní-xi quide cobra ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndihí nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

31 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xini ñuhu ñahá-yu.

32 Te yúhú véxi-í càháⁿ-í ñáyiú cùtnuní iní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuendá dàñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú vèxi-í càháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñá túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

*Cue tée ndècu tnúhu núú Jèsús cuendá ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí áma càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)*

33 Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Te áma ñá túú tnàhí ná xéxí cuè tée xica cuu ndihí té Juáá càháⁿ ndihí-güedé Yá Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ quide cue tée xica cuu ndihí nchúhú cue tée cùu fariséú. ¿Te ná cuendá cue tée xica cuu ndihí-n ñá túú dùcaⁿ quide-güedé nñu nchaa-ni nduu xèxi-güedé xíhi-güedé quidé-güedé-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

34 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó xini-ndó sã vã cúú cñaha-o xii cue ñáyiú ñuhu vico tnándaha sã vã cúú càxí-yu nini ndècu ndihí ñaha tée tnándaha-áⁿ xii-yu.

35 Dico sáá nduu te vá cùndècu ndihi ñaha-gá téé tnãndaha-án xií-yu, te dàvá-án te cahni iní-yu vá cáxí-yu sá ndìhú iní-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

36 Te ní cani-gá ñⁿ cuëndú núú ñãyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã:

—Vá yõo ñⁿ dãndée luha dóó sáá ñⁿ dóó sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te dóó sáá-ãⁿ nãndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dõó sã ñí cuu tühú-án, te luha dóó sáá-ãⁿ ñà túú nàtaú-xi ndée dóó sã ñí cuu tühú-án.

37 Te nì vá yõo ñⁿ chìhi ndidí sáá xití ñⁿ lamba sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda, te ndava lamba sa ní cuu tühú-án chi ío níhi yócó ndidí-án, te cuíta-ni ndidí-án te cuíta-ni lamba-án.

38 Núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi quée ndidí sáá-ãⁿ xití ñⁿ lamba saa cuëndá ducaⁿ ñà túú ñã cuu cováha-xi.

39 Te ni ñⁿ ñáyiu ñá túú tnàhá iní-yu cohó-yu ndidí sáá, te núu díhna-gá ná cohó-yu ndidí sá ñí quene díhna-gá, chi càchí-yu sá xihí vãha-gá ndidí sá ñí quene díhna-gá-án dàcúúxí ndidí sáá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

6

Cue téé xica cuu ndihi Jesús sàhnú-güedé yoco triú nduu ndetátú ñáyiu

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Te ñⁿ nduu cùu-xi nduu ndetátú ñáyiu ñùhu Jesús ichi ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ta yãha-gá ndihi-güedé ñⁿ xichi núú cáá triú, te ní ngüíta-güedé sàhnú-güedé yoco triú-án te ndihi

ndaha-güedé quííⁿ-güedě quée triú tá xèxi-güedé cuáháⁿ.

² Te ñⁿ úú cue téé cùu fariséú ní xáhaⁿ-güedě xii cue téé xica cuu ndihi-gá:

—¿Te ná cuëndá ducaⁿ quide nchohó ñⁿ sá ñà túú tàú-ó càda-o vitna cuu-xi nduu ndetatú-ó-í? —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedě.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te náa ñà túú dàcuaha-ndo núú tütú Yã Ndiõxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cútnàhá ní xíhí ndíi docó ndihi cue téé ní xica cuu ndihi ndíi-ãⁿ?

⁴ Chi ní quíhu ndíi vehe Yá Ndiõxí, te ní queheⁿ ndíi pàá ní cuu íí ndécú-ãⁿ ñí dácãhñu ndíi cue téé xica cuu ndihi ndíi ní xexi ndíi ndihi-güedé, te ñà túú tàú ndíi sá dúcáⁿ càda ndíi ñí cùu, chi mee-ñí cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, tnàhá-í ndécú ndíi-í tnúhu ndee ñí sá cùu-í nchaa ñáyíu nàcuáa cadá-yu nduu ndetatú-ó-á —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ñⁿ téé ní yíchí ñⁿ xio ndaha-xi

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Te ñngá nduu ñíu-ñí nduu ndetatú ñáyíu cuánguihu Jèsús xití veñúhu dānehé-gá ñáyíu. Te xíaⁿ ndécú ñⁿ téé cùhú ní yíchí nihnu ñⁿ xio ndaha cùha-dé.

⁷ Te cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi cue téé cùu fariséú ndéhé-güedě ñúu cada tátna ñaha Jèsús xii téé

cùhú-áⁿ nduu ndetátú-güedé-áⁿ cuèndá níhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuèndá-gá.

⁸ Dico Jèsús sa ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii téé cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndàcuiñí te ngúnutnîi-n cuádava tnuú-ndí-a — cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te téé-áⁿ nî ndacuiñí-dé te ní ngúnutnîi-dé cuádava tnuú-güedé ndihi-gá.

⁹ Te dättnùní Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú cuè ñáyiú xĩndecu-áⁿ, te xãhaⁿ-gã xií-yu:

—Cuèní-í cachí tnúhu-ndo nã cúú sã vãha cada-o ndùu ndetátú-ó. ¿Híⁿ chiùⁿ váha àdi híⁿ chiuⁿ cuehé, sá cádá tátna-o ñáyiú cùhú àdi sá cáhni-ó-yu? — cächí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

¹⁰ Te dättnùní ní ndacoto-gá núŷ-yu nchaá-yu, te ní xáhaⁿ-gã xii téé cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndocani ndaha-n —cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha.

¹¹ Te cue téé xĩndecu-áⁿ sũúní nî cudééⁿ-güedé sá dúcáⁿ nî quide tátna Jèsús téé cùhú-áⁿ, te ní ngüíta-güedé ndátnúhu-güedé núu nása cada ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús cãxi-gá úxúú tnàhá cue téé dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Te sátá dúcáⁿ nî cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá xití yucu cuèndá yacáⁿ cáháⁿ ndihi-gá Tátá-gã Dútú Ndiòxí, te ní niú ní cáháⁿ ndihi ñaha-gã.

¹³ Te sátá nî túndaá, te ní cana-gá nchaa cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní cáxi-gá úxúú tnàhá-güedé, te cue téé-áⁿ nî xáhaⁿ-gã sá díú-güedé cuu-güedé cue téé quíhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú.

14 Te duha xñnani ndi ùxúú cue tée-án. Té Xǐmú, àdi Pelú chi úú òu-dé, ndihì ñaní-dé té Ndrǐxí, ndihì té Jàcobó, ndihì té Juàá, ndihì té Lìpé, ndihì té Bartolòmé,

15 ndihì té Màteú, ndihì té Mǎxí, ndihì té Jàcobó déhe té Àfeú, ndihì ìngá té Xǐmú tée ní cundihì cue tée canànistá,

16 ndihì té Jùdás ñaní té Jàcobó, ndihì té Jùdás Iscàrioté tée ní sáá nduu ñí sáha cuèndá ñáhá xìi Jesús núú cuè tée cùu úhú ìní ñáhá xii-gá, duha xñnani cuè tée ní cáxi Jèsús ní xica cuu ndihì-gá.

*Jèsús dánèhé-gá cuéhé víhí ñáyiú
(Mt. 4:23-25)*

17 Te Jèsús cuánuu-gá yucu núú ñí sáá-gá-án, te ní ngava-gá ìn núú ndàá ndihì cue tée xica cuu ndihì-gá, te xíaⁿ ñí ngúnutnii-gá. Te xíaⁿ ndécú dàva-gá cue tée xica cuu ndihì-gá ndihì vài ñáyiú ndètu ñahá-yu xii-gá, te ñáyiú-án vèxi-yu nchaa ñuú cáá òìstritú Jùdeá, ndihì ñuú Jerusalén, te ndècu ñáyiú véxi ndàa yuhu lamár yatni ñuú Tìrú, ndihì ñuú Sìdón. Te nchaa ñáyiú-án ñí quexió-yu cuìní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, ndihì cuèndá sá cuìní-yu ndúha-yu nchaa cuéhé tnàhá-yu.

18 Te tnàhá ñáyiú yìhì ñaha espíritú cúndihì yucu ñávǎha.

19 Te ncháa-yu cuìní-yu dacàa-yu ndahá-yu tendàhá-yu Jèsús ní cùu cuèndá sá ñí níhì-yu tnúhu sá ndècu ndihì-gá tnúhu ndee ìní quidé tǎtna-gá nchaa ñáyiú cùhú.

*Cuèndá ñáyiú ío váha táhú-xi
(Mt. 5:1-12)*

20 Te Jèsús ní ndacoto-gá núú cuè téé xica cuu ndìhi-gá, te ní xáhaⁿ-gă:

—Váha táhú nchaa nchòhó cue ñáyiú ndàhú, chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú táxí tnùnì Yă Ndiǒxí.

21 'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú ío cùnì cund-edóho tnúhu Yă Ndiǒxí chi ío vii ío váha cuu iní-ndó.

'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú ndàhyú sá ndìhú iní-ndó, chi sáá nduu te cudíí iní-ndó nì caa ní quíhíⁿ.

22 'Váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá tnàha ñáyiú-xi, chi sáá nduu te vá dáñá-gă-yu quíhu-ndo vèñúhu, te cúcuèhé ñáhă-yu xii-ndo, te cachí-yu sá ñà díú ñáyiú váha cùu-ndo, te ducaⁿ càda ñahá-yu xii-ndo sã cuèndá yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

23 Te òré ducaⁿ na càda ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní iní-ndó cùndecu-ndo, chi sáá nduu ndùu táhú-ndó sã ío váha càa ndecu andiú cundecu ndìhi-ndo nduu na nasaá-ndó yàcáⁿ cundecu-ndo, chi diu-ni ducaⁿ nì xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhă-yu xii cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă Ndiǒxí ní xíndecu ndéé sanaha.

24 'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú cuica ñà túú sàndáá iní ñáhá xii Yă Ndiǒxí, chi vitna ío váha ndècú-yu, dico sáá nduu te nduu ndàhú-yu.

25 'Te ndàhú ní cuu tucu nchaa ñáyiú ñá túú tnàhí ná cúmăní xii-xi vitna, chi sáá nduu quìnì-yu tnúndòho tnúhu ndàhú.

'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú cùdíí iní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha vitna, chi sáá nduu te ndàhyú-yu sá ndìhú iní-yu.

26 'Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú na càháⁿ váha dava-gá ñáyiú cuèndá-xi, chi ducaⁿ ñí xóo cáháⁿ váha-yu cuèndá nchaa cue téé ní xóo dandàhú ñáhá xii ñáyiú ndéé sanaha, chi ní cachí-güedé sá càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiõxí te ñá ndáá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuu iní-ó nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-o
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ:
—Nchaa nchòhó ñáyiú xĩndedóho ñaha càchí tnúhu-í xii-ndo sã cúú iní-ndó ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sã vãha sá cúú-xi-yu cuèi nándi sá ná cáda ñáhá-yu xii-ndo.

28 Te cácaⁿ táhú-ndó núú Yã Ndiõxí cuèndá ñáyiú càháⁿ úhú ñáhá xii-ndo, ndihí cuèndá ñáyiú tèe ñaha cuéchi neñúú xii-ndo.

29 Te núu ní canihá-yu xii-ndo ñíⁿ xito te cuení tucú-yu canihá-yu, te dañá-ndo na cànihá-yu, àdi núu na quèndeé-yu dóó ndíxí ndòdo-ndo, ndihí dúhnú-ndó, te dañá-ndo na cànehé-yu quíhíⁿ.

30 Te núu xìcáⁿ-yu ñíⁿ sá nándihí-yu núú-ndó te cuãñaha-ndo, àdi quèndeé-yu ñíⁿ ndachìuⁿ-ndo, te vá nándàcáⁿ-ndó núú-yu.

31 Te nchaa sá vãha cuení-ndó càda tnaha ñáyiú-ndo, te cada-ndo tnáhá-ndó ndihí-yu.

32 'Chi núu nchòhó ná cùu iní-ndó mèe-ni ñáyiú cùu iní ñáhá xii-ndo, te vá càchí-ndó sã ño váha quède-ndo, chi tnáhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xĩquidé-yu.

33 Àdi mee-ni ñáyiú quède ñaha sá vãha xii-ndo quède váha-ndõ-yu, te vá càchí-ndó sã ño váha

quìde-ndo, chi tnàhá nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xǐquidé-yu.

³⁴ Àdi mee-ni ñáyiu sàni iní-ndó nàcoto ñaha xii-ndo cuañaha-ndo ìⁿ sá xìcáⁿ-yu núú-ndó, te vá cání ìní-ndó sǎ ìo quìde váha-ndo, chi tnàhá ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha dàsaⁿ nuú-yu ìⁿ sá néhé vǎha-yu, te ndètu cahnu-ná-yu nacoto ñaha ñáyiu ní sáha nùú-yu-áⁿ.

³⁵ Dico nchòhó xíní ñùhu-xi cuu iní-ndó ñáyiu cùu ùhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sǎ vǎha sá cúú-xǐ-yu, te cuañaha nùu-ndo ìⁿ sá ná ndìhi-yu te núu xìcáⁿ-yu núú-ndó, te vá cùndètu-ndo nacoto ñahá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te ío-gá cuéhé ñhí-ndó cùndècu ndìhi-ndo, te cuu ndisa-ndo dèhe Dútú Ndiǒxí, chi ío càhnu iní-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiu ñá túú ndàcáⁿ táhú nùú-gǎ cuendá nchaa sá vǎha quìde-gá, ndìhi sá cúú-xí nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha.

³⁶ Te cunduù càhnu iní nchòhó tucu dàtná càhnu iní Tǎtá-ó Dútú Ndiǒxí.

*Vá càháⁿ cuéhé-ó cuendá tnàha ñáyiu-o
(Mt. 7:1-5)*

³⁷ Te vá càháⁿ cuéhé-ndó cuendá sá quidé tnàha ñáyiu-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiǒxí ñá túú nà tnúhu cúñaha-gǎ xii-ndo. Te vá cùñaha-ndo xii ñáyiu sá quìhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohó-yu cuendá nchaa sá ñà túú vǎha quìde-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiǒxí vá cùñaha-gǎ xii-ndo sǎ tnàhá-ndó quìhíⁿ-ndó ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohò-ndo. Te chí cádá càhnu iní nchaa sá quídè-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiǒxí cada càhnu iní ñáhá-gǎ xii-ndo tùcu.

38 Te chí cuãñaha xì ñáyiú núú ná cúú sã xíní ñùhú-yu, te dàtná chitu ìⁿ yicá súúní xidó coyo-ná, ducaⁿ tàxi Yá Ndiõxí xii-ndo. Te nánicuáa na càda-ndo cada váha-ndo sã cúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, te ñiú-ñi ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiõxí xii-ndo —càchí Jèsús xãhaⁿ-gã xií-yu.

39 Te dàtnùní ní cani-gá ìⁿ cuendú núú-yu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã:

—Ìⁿ téé cuáá chi ñá ndácú-dě cuita nehe-dé ingá téé cuáá, chi núú ducaⁿ na càda-güedé te ndi ndùú-güedé ngaunihnu-güedé déhvä.

40 Te ni ìⁿ landú yíhí scuèlá ñá túú cùnuu-gá-güexi dàcúúxí mèstrú-güexi, te ndéé núu na cútúha váha-güexi, te dàtnùní nútnahá-güexi téé dànehé ñáhá xì-güexi.

41 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nchàa cuéchi quide ñáyiú cùu-xi datná ìⁿ mihi líhli. ¿Te ná cuendá ndéhé-ndó ìⁿ sá ñà túú vãha quide tnaha ñáyiú-ndo, te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sã ndéhé-ndó dàtná ìⁿ mihi líhli ñùhu núú tnàha ñáyiú-ndo, te mee-ndo ñùhu ìⁿ mihi cahnu-gá núú-ndó.

42 Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyiú-ndo cuendá sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu te mee-ndo vîhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sã xãhaⁿ-ndo xií-yu sá nátàva-ndo mihi líhli ñùhu núú-yu, te mihi càhnu ñuhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó. ¿Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dàndahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndää-ndó te ñà ndää sá quidé ndää-ndó! Te xìni ñuhu-xi díhna-gá dañà-ndo nchàa sá ñà túú vãha quide-ndo, te dàtnùní ducaⁿ te cutnùní váha iní-ndó nàcuáa nacanu ichi-ndo tnàha ñáyiú-ndo.

Ndi ðíⁿ núú yutnu xìní-ó nă yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Te ñá túú nì ðíⁿ yutnu váha te quini-ó cùuⁿ sávidí sá ñà túú vǎha, te nì ðíⁿ yutnu sá ñà túú vǎha, te quini-ó cùuⁿ sávidí váha, chi mee-ni sávidí sá ñà túú vǎha cùuⁿ.

⁴⁴ Te ndi ðíⁿ núú yutnu xìní-ó nă yutnu cùu-xi cuendá sá sǎvidí-xi, chi ñá túú xìní-ó cùuⁿ ngúxí ðíⁿ tnu iñu, te nì ñà túú xìní-ó cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé díquí ðíⁿ yoho yàha cutexínu.

⁴⁵ Te nchaa ñáyíu váha iní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ðíu-ni tnúhu váha tnàhí-áⁿ ñúhú iní-yu, te nchaa ñáyíu ñá túú vǎha iní-xi càháⁿ cuéhé-yu, chi ðíu-ni tnúhu cuéhé tnàhí-áⁿ ñúhú iní-yu, chi nchaa sá ñúhú iní-yu te xíáⁿ càháⁿ-yu.

Íⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihí ðíⁿ vehe ñá túú cìmientú-xi

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ Te ná cuendá càhí-ndó sǎ yǎhú cùu-í Yáá cùú Xǐtohó-ndó te ñá túú quède-ndo nchaa nacúáa càháⁿ-í-i?

⁴⁷ Te na càhí tnúhu-í xii-ndo cuendá ñáyíu tùha ñaha xii-í, chi ñáyíu-áⁿ sácũndedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te tníⁿ-yu.

⁴⁸ Te ñáyíu-áⁿ cúũ-yu dàtná ðíⁿ téé ní dácáá ðíⁿ vehe, chi téé-áⁿ ðíhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnùnì ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi, te ducaⁿ chi téé ní dácáá vèhe-áⁿ nǐ tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ.

Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te tñíⁿ-yu.

⁴⁹ Te ñáyiu sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú tñíⁿ-yu, ñáyiu-áⁿ cúũ-yu dàtná ìⁿ téé ní dácáá ìⁿ vehe, te ñá túú ní tàva-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ñuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, te íi-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá ñà túú ní quène cimientú-xi. Duha sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyiu sàcúndedóho tnúhu-í te ñá túú cuìní-yu tñíⁿ-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

7

Jèsús quidé tǎtna-gá ìⁿ téé xìnu cuechi núú ìⁿ téé cùu capitáⁿ

(Mt. 8:5-13)

¹ Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ Jèsús ndìhi ñáyiu, te cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm.

² Te yacáⁿ ndécú ìⁿ téé cùu capitáⁿ, te cùhú ìⁿ téé xìnu cuechi núú-dě téé ío-gá cúú ìní-dé, te sa ndècu-ná-dé sá cùú-dé.

³ Te òré ní níhí tǎe cùu capitáⁿ-áⁿ tñùhu cuendá Jèsús, te ní tendaha-dě ìⁿ úú cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiu isràél cuáháⁿ-güedé cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ núu vá cündèe ìní-gá quíhíⁿ-gá cada tátna-gá téé xìnu cuechi núú-dě-áⁿ.

⁴ Te ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngüíta-güedé càháⁿ ndàhú víhí-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedé:

—Téé cùu capitáⁿ ní cachí-dé véxi-ndí núu vá cündèe ìní-n quíhíⁿ-n càda tátna-n ìⁿ téé xìnu cuechi núú-dě chi cùhú-dé, te tàú ndisa-n càda-n nacúáa càháⁿ capitáⁿ-áⁿ,

⁵ chi té-ǎⁿ ío cùu iní ñáhá-dě xii nchaa nchúhú ñáyiu isràél te ðiu-dé ní táúchíúⁿ-dě ní sáá veñúhu-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶ Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihí-güedé, te òré tá cùyatni-gá vehe núú ndécú tée cùhú-áⁿ cuáháⁿ, te tée cùu capitáⁿ-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii ìⁿ ùú cue tée càháⁿ ndihí-dé:

—Quíhíⁿ-ndó cǔñaha-ndo xii Yaá cúú Mèstrú sá càchí-í sá ñà túú ñà cani iní-gá, chi ñá túú tàú-í sá quǐhu-gá ndéé xití vehe-í,

⁷ chi ñí sá cùnú ndúcú mèe-í-gá ñá túú ní cùyí-í. Núu xǎⁿ cǔñaha-ndo xii-gá sá ná càháⁿ-ni-gá sá ndúha tée xínu cuechi núú-í-a te ndúha-dé.

⁸ Chi yúhú ndécú cué tée tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yúhú tucu ndècu cue sandadú táxí tnùn-í. Te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chiuⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ìngá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii tée xínu cuechi núú-í cada-dé ìⁿ chiuⁿ te quide-dé. Duha càchí-í cǔñaha-ndo xii-gá —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii cue tée càháⁿ ndihí-dé-áⁿ.

⁹ Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii Jèsús, te ní cuñúhu-gá nchaa tnúhu ní càháⁿ tée cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní nchócótó-gǎ núú nchàa ñáyiu nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎtá quíní-gá-í ñí ìⁿ ñáyiu isràél, ñáyiu ío váha sàndáá iní-xi Yá Ndiǒxí dàtná sàndáá iní ñáhá tée-ǎⁿ xii-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

¹⁰ Te òré ní ndexío cue tée nèhe tnúhu-áⁿ ñí sáháⁿ núú Jèsús, te sa ní ndúha tée cùhú-áⁿ.

Jèsús dándòto-gá déhe ìⁿ ñaha quèè

11 Te sátá dúcáⁿ ñi cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ñⁿ ñuú nání Nàín, ndihí cue téé xica cuu ndihí-gá, ndihí vài ñáyiu.

12 Te òré ní sáá-gá yuhu ñuú-áⁿ, te ní xiní-gá nchídó-güedě ñⁿ ndíyí cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedě, te ndíyí-áⁿ cúú dēhe ñⁿ ñaha quèé, te ñⁿdìi ducaⁿ-ni déhe-aⁿ ndècu ni cuu te ní xihí-dé. Te ío cuéhé ñáyiu cuáháⁿ chindúxi ñaha.

13 Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ní cundàhú iní ñáhá-gă, te ní xáhaⁿ-gă:

—Vá ndàhyú-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

14 Te ní dáyátní-gă cąjá ñúhú ndíyí-áⁿ te ní dácàá-gá ndaha-gá te ní tendaha-gă cąjá-áⁿ, te ní ngüñí cue téé nchìdo ñaha-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-gă xii ndíyí-áⁿ:

—Tée cuechi, yúhú càchí-í sá ndácõo-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii ndíyí-áⁿ.

15 Te téé ní xihí-áⁿ ñi nucúnucóo-dé te ní ngüíta-dé càháⁿ-dé, te Jèsús ní nacuáha cuendá ñáhá-gă xii-dé ndaha náná-dě.

16 Te sá dúcáⁿ ñi quide Jèsús ní xiní-yu te ío ní yùhú-yu, te ní xítناهá-yu:

—Ío càhnu cuu Yá Ndiõxí chí ñⁿ téé càháⁿ tnúhu-gá ní quexìo núú ndécú-ó —càchí-yu xítناهá-yu.

Te ní xítناهá tucú-yu:

—Yá Ndiõxí véxi-gá chindee ñàha-gá xii nchaa nchoo ñáyiu cùu cuendá-gá —càchí-yu xítناهá-yu.

17 Te nchaa ñuú distritú Jùdeá, ndihí dava-gá ñuú ní níhí-yu tnúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

Cue téé ní tendaha té Juàá cuáháⁿ núú ndécú Jèsús (Mt. 11:2-19)

18 Te cue tée xica cuu ndihí té Juàá ní xáhaⁿ-güedě xii-dé nchaa sá nǐ quide-gá, núu ní cana-dé úú tnàhá-güedé

19 cuendá cúñaha-dě quíhíⁿ-güedé nducu tnũhu-güedé núú Jèsús, te núu sá díú-gă cúú-gă Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a àdi sá cúndètu nahi-ni-güedé mei Yàá-áⁿ.

20 Te òré ní quexìo cue tée ní tendaha tǔ Juàá núú ndécú Jèsús, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiu ní tendaha ñàha-dé xii-ndí véxi-ndí cacăⁿ tnúhú-ndǐ núú-n, núu sá díú-n cùu Crìstú Yaá quixi ñuyíú-a, àdi sá cúndètu-ndí mei Crìstú cächí-dé —cächí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

21 Te mei òré ní quexìo-güedé-áⁿ nǐ quide tátna Jèsús vâi ñáyiu cùhú, te davá-yu càhú víhí tnàhá-yu, te ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú cuèhé tnàhá-yu ìⁿ íⁿ-yu, te cue ñáyiu yìhí ñaha espíritú cúndèhí yucu ñávâha ní queñuhu-gá espíritú-áⁿ yìqui cùñú-yu, te ío vâi ñáyiu cuáá ní nacaáⁿ-gá núŭ-yu.

22 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuendú núú tǔ Juàá nchaa sá nǐ xiní-ndó quide-í, ndihí nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í ní xíndedóho-ndo. Te cúñaha-ndo xii-dé sá quidé tátna-í núú cuè ñáyiu cuáá, te quide tátna-í cue ñáyiu yacua, ndihí cue ñáyiu tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yìqui cùñú-yu, ndihí cue ñáyiu doho, nchaa ñáyiu-áⁿ quide tátna-í te ndũha-yu, te ndéé cue ñáyiu sa ní xíhí dándòto-í cúñaha-ndo xii-dé, te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá nděcuu-í dánèhé-í nchaa ñáyiu

ndàhú tnúhu sá sánú ìchi ñaha xií-yu nàcuáa naníhí tànhú-yu.

23 Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá ïo váha táhú nchaa ñáyiú ñá túú quide sáá iní nchaa tnúhu càháⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

24 Te sátá ñí yáha-güedé cuánuhú-güedé, te ní ngüíta Jèsús ní càháⁿ-gá núú ñáyiú cuendá té Juáá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Nchòhó ní sándéhé-ndó ñⁿ tée ndècu xití yucu, te tée-áⁿ ñà túú sàni ñⁿ sani úú iní-dé, chi ñá túú quide-dé dàtná quidé nchaa ité náhnú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ òré quéné tächí.

25 Te ñí ñà túú ní sándéhé-ndó ñⁿ tée ñìhnu dóó vâha dóó vii càa. Te nchòhó xìní-ndó sã ñáyiú sàcuíhnu dóó vâha dóó vii càa ñá túú ñá cúmání xií-yu, te nchaa ñáyiú-áⁿ ndécü-yu vehe cue tée cùnūu yindaha ñaha xii ñáyiú.

26 Dico nchòhó chi ní sándéhé-ndó ñⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí. Te ndáá sá díú tēe càháⁿ tnúhu-gá cúú-dě dico cùnūu-gá-dé dàcúúxí dàva-gá cue tēe càháⁿ tnúhu-gá.

27 Te diu cuendá té Juáá-áⁿ càháⁿ-xi núú tùtú Yá Ndiõxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii Crìstú, te duha ní xáhaⁿ-gã:

Tendaha-í ñⁿ tēe càháⁿ tnúhu-í codonūu-dé núú-n cuendá dàtúha-dé ñáyiú cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ ñí ngódó tnùní núú tùtú-gá.

28 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñí ñⁿ cue tēe ñuyíú-a ñá túú cùnūu-güedé dàtná cùnūu té Juáá tēe dàcuandute ñaha xii ñáyiú. Te nchaa

ñáyiú sa ta ndǐhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí vitna cuáháⁿ cúnùu-gá-ni tucú-yu dàcúúxí tē Juàá cuēi cùú-yu ñáyiú ñá túú cùnùu dacúúxí dàva-gá ñáyiú yìndaha-gá —càchí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

²⁹ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, núu nchaa ñáyiú ní dácúándùte té Juàá ní cachí-yu sá ïo váha quìde Yá Ndiǒxí, te ñiú-ni ducaⁿ ñí cáháⁿ cue tée cuìhna ìní-xi quìde cobrá ñáhá xì ñáyiú cuèndá impuèstú, cue tée ní dácúándùte-dé.

³⁰ Dico cue tée cùu fariséú, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, cue tée ñá túú ní dàcuandute té Juàá ñá túú ní tnàhá ìní-güedé cada-güedé nchaa sá vǎha cuìní Yá Ndiǒxí.

³¹ Te Xítohó Jesucristú ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa sǎtnahá-xi cùu ñáyiú ndècu vitna.

³² Chi ñáyiú-án cùú-yu dàtná cue landú sácõo núú yǎhu dàdiqui-güexi te níhi càháⁿ-güexi, te xǐtnàha-güexi: “Ní tiú-ndí yaá ndìhi vǐlu te ñá túú ní cuìní-ndó càta-ndo. Te ío yica ìní ní xita yuhu-ndí te ñá túú ní ndǎhyú-ndó”, càchí-güexi xǐtnàha-güexi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiú ndècu vitna.

³³ Te té Juàá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ío ndàhú ní xóo caxi-dé, te ni ñà túú ní xõo coho-dé ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá sà ní nduu-xi ndidí, te ní cachí-ndó sǎ ñí xíndecu ndìhi-dé espíritú cùndìhi yucu ñávǎha.

³⁴ Te sáta ñí quexìo yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, te xèxi-í xìhi-í ndécù-í te càchí-ndó sǎ cùú-í tée xèxi vihi te xìhi vihi-í. Te càchí tucu-ndo sǎ cùú-í tée xica cuu ndìhi cue tée cuìhna ìní-xi quìde

cobrá ñáhá xì ñáyiú cuèndá impuèstú, ndihì nchaa dava-gá cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha, duha càchí-ndó.

³⁵ Te ñáyiú ní tnahá tnúhu ndihì Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ quidě-yu nàcuáa cutnùní sá méé-gă ío ndècu ndihì-gá sá xìní tnùnì-gá –càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

Jèsús ndécú-gă vehe ìⁿ téé cùu fariséú téé nàni Xímú

³⁶ Te ìⁿ téé cùu fariséú ní cáháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te òré ní quexìo-gá te cuànguihu-gá mèsá.

³⁷ Te xíaⁿ núcöo-gá ní sáá ìⁿ ñadhí te ñu-ni ñaha ñúú-áⁿ cúú-áⁿ, te ndècu-aⁿ ichi díí ìní, te sá ñí níhí-aⁿ tnúhu sá cuăngaxi Jèsús vehe téé cùu fariséú-áⁿ, núu nèhe-aⁿ ìⁿ yoo chítu àcítí sàháⁿ tnámí.

³⁸ Te ní ngóo-aⁿ ìⁿ xio ñíñi Jesús, te ní ngúíta-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ndihì ndute núú-aⁿ ní naquete-aⁿ sáhá-gă. Te ñatnùnì ní nadayìchí-aⁿ ndihì idi díquí-aⁿ, te ní teyuhu-aⁿ sáhá-gă, te ní chihì ñaha-aⁿ àcítí sàháⁿ tnámí-ăⁿ.

³⁹ Te sá dúcáⁿ ñí quide-aⁿ ní xìní téé cùu fariséú téé ní cáháⁿ ñáhá xì-gá-áⁿ ñúu ní sani iní-dé: “Te núu dìcò ndisa téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí cúú tēe-a ña, te sa cutnùnì iní-dé yoo cùu ñaha tnándeé ñáhá xì-dé, àdi ná ñáyiú cùu-aⁿ, te dìcò ìⁿ ñaha ndècu ichi díí ìní cúú-áⁿ”, duha ní sani iní-dé.

⁴⁰ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

–Xímú, ndècu ìⁿ tnúhu cachí tnúhu-í xii-n –càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te téé cùu fariséú-áⁿ xăhaⁿ-dě xii-gá:

–Cachí tnúhu, Mèstrú –càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

⁴¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Ní xíndecu ìíⁿ téé ní xóo dasaⁿ nùu díhúⁿ, te ní xítaú úú tnhá-güedé núú-dě. Te ìíⁿ-dé ní sáha-dé úhúⁿ cièndú díhúⁿ denàriú, te ingá-dé ní sáha-dé údico úxí.

⁴² Te ñá ní ñhí-güedě nacháhu-güedé núú-dě, te téé ní sánùu ñaha-áⁿ ñí quide càhnu iní-dé ñí ndúú-güedé. Te vitna cachí-ò tucu te núu nděda càa-güedé cúú iní ñáhá-gă-güedé xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴³ Te ní xáhaⁿ tē Xímú-áⁿ:

—Sànuu sá tēe tàú vại-gá díhúⁿ ìo-gá cúú iní-dé téé ní sánùu ñaha díhúⁿ-ăⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ndàá càháⁿ-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁴⁻⁴⁶ Te Jèsús ní ndacoto-gá núú ñadìhí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú-áⁿ:

—¿Ndèhe-n nacuáa quide ñadìhí-a ñă? Chi cuànguìhu-í vehe-n, dico ñá túú ní tàxi-n ndute ndoo sáhà-í, te ñí ñà túú ní tàyuhu ñaha-n, te ñí ñà túú ní chìhi-n acití díquì-í, dico ñadìhí-a ní naquete-aⁿ ndìhí ndute núú-aⁿ sáhà-í, te ní nadayìchí-aⁿ ndìhí idi díquì-aⁿ, te nuu núu tàyuhu-aⁿ sáhà-í, te ní chìhi-aⁿ acití sáháⁿ tnámí sáhà-í.

⁴⁷ Te na càchí tnhúhu-í xii-n sǎ ìo cùu iní ñáhá-áⁿ xì-í, te núu xíáⁿ cútnùní iní-ó sǎ cuèí ìo vại sá cuèhé sá dúhá ñí quide-aⁿ, dico Yá Ndiòxí sa ní quide càhnu iní ñáhá-gă xii-aⁿ. Chi Yá Ndiòxí quidé càhnu iní-gá ñáyíu cuèí vại àdi sacú cuéchi-yu, te núu sacú cuéchi-yu te sacú cúú iní ñáhă-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ-gă xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

49 Te cue téé xĩnucóo ndihí-gá xĩtnàha-güedé:

—¿Ná téé cùu téé-a núu nándi sá quidé-dě, te ndéé
nchaa yíca cuéchi ñáyiú quide cahnu iní-dé-i? —
càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

50 Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní cácu nihnu-n nũú ùhú núú ndàhú vitna
chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í, te vitna cuanùhú te
ñá túú-gã ná cani iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

8

Ñáyiú dìhí ní chindee ñàha xii Jesús

1 Te sátá dúcáⁿ ñĩ cuu te Jèsús ní xica-gá
cuáháⁿ-gá titní víhí ñùú náhnú, ndihí ñuú lĩhli
dànehé-gá ñáyiú nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá
Ndiõxí xii-yu. Te cuáháⁿ ndihí-gá ndi ùxúú tnàhá
cue téé xìca cuu ndihí-gá,

2 ndihí ìⁿ úú ñáyiú dìhí ní quide tátna-gá ní
xíhí ñaha espíritú cündìhí yucu ñávãha, ndihí ñáyiú
tnàhá dava-gá cuéhé ùhú ní cùu. Te xíaⁿ tnàhá tucu
ìⁿ ñaha nàni Mariá Magdalèná, te ñaha-áⁿ ñĩ xíhí
ñaha ùsá espíritú cündìhí yucu ñávãha xii-aⁿ ni cùu,
te ní quee ñaha-xi.

3 Te tnàhá ìⁿ ñaha nàni Juáná ñadìhí ìⁿ téé nàni
Chúza téé ní cunuu ñĩ xinu cuechi vèhe té Hèrodés,
ndihí ingá ñaha nàni Susaná nchaa ñáyiú-áⁿ ñĩ
chindee ñáhá-yu xii-gá ndihí nchaa sá ndécú
ndìhí-yu, te dũu-ni ducaⁿ ñĩ quide vài-gá tucu ñáyiú
nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ.

*Nàcuáa quide tée cuángacáⁿ triú
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

⁴ Te ío vâi ñâyiu ndaa ñuú ní tacá-yu núú ndécú Jèsús, te ní nguíta-gá ní cani-gá ìⁿ cuèndú núu-yu cuèndá tecú tnùnì-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

⁵ —Ìⁿ tée cuángacáⁿ-dé triú. Te òré ní nguíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xénihnu ñâyiu, te ní xiní tǐlaá te ní nadatàcá-güedi.

⁶ Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vîhi yúú, te ní xínu-xi dico núú sàcú-ni nduu te ní yíchí-xi, chi ñá túú cǒhyo yîhi.

⁷ Te dava ní ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu ìñu, te ìⁿnuu-ni ní xínu-xi ndǐhi tnu ìñu-áⁿ, te tnu ìñu-áⁿ ñǐ dánáá-xí nchàa triú sá ñǐ xínu-áⁿ.

⁸ Dico dava triú-áⁿ ñǐ ngava-xi núú ndécú ñuhu cocóⁿ, te xiáⁿ ní xínu-xi te ní sahnú-xi, te ío váha ní cuu, chi núú ìⁿ-ní triú te ní nguíhi yoco-xi ìⁿ cièndú triú-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

Te níhi ní cáháⁿ-gá ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:

—Nchaa nchòhó ñâyiu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuăha cuèndá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

*Nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ Jèsús
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

⁹ Te cue tée xica cuu ndǐhi Jesús ní xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gã núu nása quèe-xi cuèndú ní cani-gá núú ñâyiu.

¹⁰ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo ìⁿ sá vǎtá quǐní-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-gá ndǐhu ndaha-gã ñâyiu, dico dava-gá ñâyiu

càni-í mee-ni cuèndú núŷ-yu, chi cuèi na quèní-yu nchaa nàcuáa cuu dico nì vá cútnùní iní-yu ná cuèndá ducaⁿ cùu, àdi cuèi na cùndedóho-yu dico nì vá tècú tnùní-yu –càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi tnúhu cuèndá té cuángacáⁿ triú

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Te xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

–Duha quèe-xi cuèndú ní cani-í núú-ndó, chi triú ní sacáⁿ tée-án cúú-xí dàtná tnúhu Yá Ndiöxí.

¹² Te triú sá nĩ quene ndava ní ngava ndéé ichi-án, xíăⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní quée iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico sácúíhná cuăháⁿ-xi xòceni-xi tnúhu-gá iní-yu cuèndá sá vă quèndáá iní-yu, te vá nánihí tàhú-yu.

¹³ Te triú sá nĩ ngava ñuhu yadi núú yíhí vèhi yúú, xíăⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te dǐí iní ní tní-yu tnúhu-gá, dico òré ná dàcaháⁿ ñáhá yùcu ñávăha xií-yu nándi cadá-yu, te dàña nihnú-yu tnúhu-gá chi ñá nihí ndéě-yu canchicúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá.

¹⁴ Te triú sá nĩ ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu ñnu-án, xíăⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico cuèé cuèé ní nacuanaá-yu tnúhu-gá, chi cuèndá mee-ni să cúú-xí mèé-yu ñuhu iní-yu, ndihí cuèndá sá ïo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndihí cuèndá sá ïo cùdǐí iní-yu nchaa sá ïó ñuyíú-a núú xíăⁿ àúⁿ nă cuu ní xíndedóho-yu tnúhu-gá.

¹⁵ Dico triú sá nĩ ngava núú ndécú ñuhu cocoⁿ, xíăⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú váha iní-xi ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí chi ñá túú dàña nihnú-yu, te

ni yùhu ni iní-yu quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá.

Nàcuáa quidé-yu iti

(Mr. 4:21-25)

16 "Te ñá túú nì ìⁿ ñáyiú tènñuhú-yu ìⁿ iti te dàdáhu-yu, àdi chiváha-yu ìⁿ caha càamá, chi tàxi ndecú-yu núú ñnu cuèndá cutnùnì núú nchàa ñáyiú ndècu vehe.

17 Te ni ìⁿ tnúhu sá ñă tècú tnùnì ñáyiú vitna vá càchí-ó sã vã tècú tnùnì-yu chi dacuèi sá tècú tnùnì-yu, te ni ìⁿ tnúhu sá càchí-ó cùu yuhu vitna vá cúu yùhu chi dacuítí sã quée tũu-xi núú ñáyiú.

18 "Te chí cùndedóho váha tnúhu na càháⁿ-í-a, Nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndióxí ío-gá cuita quindáá-gá iní ñáhă-yu xii-gá quíhíⁿ, te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá uuⁿ-gá cuita cuu sàá-gá iní-yu núú-gă quíhíⁿ –càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cue ñaní Jèsús ndihí năná-gă

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Te ní quexìo náná Jèsús ndihí cue ñaní-gá vehe núú ndécú-gă, te ñá ndácũ-yu cáháⁿ ndihí ñáhá-yu xii-gá chi ío cuéhé ñáyiú ndècu núú ndécú-gă.

20 Te ìⁿ ñáyiú xĩndecu-áⁿ ñĩ dáyăha-yu tnúhu núú-gă, te xăhăⁿ-yu:

–Ní quexìo náná-n ndihí cue ñaní-n xĩnutnĩ-yu quehé, te cuinì-yu cáháⁿ ndihí ñáhá-yu xii-n –càchí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

21 Te ní xáhaⁿ-gă:

–Nchaa ñáyiú sàcùndedóho tnúhu Yá Ndióxí te quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá, ñáyiú-áⁿ

cúũ-yu dàtná nǎnà-í ndihì dàtná cue ñaní-í —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiú ní dáyǎha tnúhu
núú-gǎ-áⁿ.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndihì ndute làgúná

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Te ñⁿ nduu ní quée Jèsús bàrcú ndihì cue téé
xìca cuu ndihì-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí ná quíhíⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te cuáháⁿ-güedé ndihì-gá.

²³ Te ñini ñùhu bàrcú ichi cuáháⁿ-xi núú ndute
ní xídí Jèsús. Te ní ngüíta-xi níhi vìhi quene táchí
te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa
cuíní-nǎ-xi quée naa bàrcú-áⁿ xití ndute ni cùu.

²⁴ Te ní sáháⁿ-güedé núú cáá Jèsús xídí-gá, te ní
xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Mèstrú, ndiquíú ìní chi tà quée naa-o cuáháⁿ!
—càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní ndiquíú ìní-gá te ní ndacóo-gá te
ní tenáá-gá táchí-ǎⁿ ndihì ndute làgúná-áⁿ, te ní
ngüíñí-ni táchí-ǎⁿ te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute
làgúná-áⁿ.

²⁵ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Náa ñá túú sàndáá ìní ñáhá ndìsa-ndo xii-í ǎⁿ?
—càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ñí quide-gá ní
xiní-güedé, te ní yùhú-güedé, te ní xítàha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáháⁿ-ni-dé te
ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndùte
làgúná-a-i? —càchí-güedé xítàha-güedé.

*Tée yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávãha
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)*

²⁶ Te ní sáá-gá ndihi-güedé yucu cue téé ñuú Gàdará, te yìhi ndáá-ni ndàa ìngá xio làgúná-án cáá dìstrítú Galileá.

²⁷ Te òré ní quene Jèsús xítí bàrcú te ní dáyátní ñaha ìn téé ñuú-án xii-gá, te yìhi ñaha títí espíritú cùndìhi yucu ñávãha xii-dé. Te ní cunaha ñà túú-gã sácũhnu-dé dóó-dě, te ni ñà túú-gã sácũndecu-dé vehe-dé, chi da nchaa núú yíndũxi ndíyì quide vehe-dé.

²⁸ Te òré ní xiní-dé Jèsús te ní ngüíñí xítí-dě núú-gã, te cue espíritú yíhí ñaha xii-dé-án nǐ quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xãháⁿ-dě xii-gá:

—¿Ná cuendá véxi-õ Jèsús Déhe Dútú Ndiõxí sàdí-n ìchi-í-i? Te càháⁿ ndàhú-í núú-n sã và dándõho ñaha-n xii-í —càchí-dé xãháⁿ-dě xii-gá.

²⁹ Te ducaⁿ nǐ cáháⁿ-dé cuendá sá Jèsús ní xáháⁿ-gã xii nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha sá ná quèe ñaha-xi xii-dé. Te nchaa xíãⁿ ní xóo dacàháⁿ-xi ìní-dé nándi sá nǐ xóo cada-dé nũu ní xóo dacùtu ñaha-güedé cadená xii-dé cuendá sá ñà túú-gã ná cada-dé, te ní xóo cundee ñáhá-güedě, dico cuèi ducaⁿ dico ní xóo dandáva-ni-dé cadená, te cue espíritú cùndìhi yucu ñávãha-án nǐ xóo dacùnu ñaha-xi xii-dé ní xóo quíhíⁿ-dé xítí yucu.

³⁰ Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú-dě, te xáháⁿ-gã:
—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gá xáháⁿ-gã.

Te ní xáháⁿ-dè:

—Vài Sandadú nàni-í —càchí-dé xãháⁿ-dě xii-gá.

Te ducaⁿ nǐ xáháⁿ-dè xii-gá cuendá sá ìo cuéhé espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii-dé.

31 Te nchaa espíritú-án ñí cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús sá vǎ téndàha ñaha-gá xii-xi quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

32 Te òu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-án yíhí vǎi cuchí xǐxexi-güedi, te nchaa espíritú-án ñí cáháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ sá ná dàña-gá quíhu-xi yíqui cùñú nchaa cùchí-án, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá cúú quíhu-xi yíqui cùñú-güedi.

33 Te ní quee ñaha nchàa espíritú-án xii tée-án, te ní quíhu-xi nchaa cùchí-án, te cùchí-án ñí xinu-güedi duha ní quee-güedi ndàa núú dèhvǎ yuhu làgúná-án, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute te ní ndíhi-güedi ní cáhá.

34 Te òré ní xiní cue tée xìto cuchí-án nàcuáa ní cuu te ní yùhú-güedé ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní caní-güedé cuèndú núú cuè ñáyiu ndècu xití ñuú, ndíhi núú cuè ñáyiu ndècu xití yucu.

35 Te nchaa ñáyiu ní níhí tnùhu ní quee-yu cuáháⁿ ndéhě-yu nàcuáa ní cuu. Te òré ní quexió-yu núú ndécú Jèsús, te ní xiní-yu tée ní xíhi ñaha cuè espíritú cùndíhi yucu ñávǎha-án núcõo-dé núú sàhá Jèsús, te nihnu-ná-dé dóó-dě, te núcõo-dé dàtná ìⁿ ñáyiu váha, te ní yùhú-yu òré ní xiní ñáhǎ-yu xii-dé.

36 Te nchaa ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha tée yíhi ñaha cue espíritú cùndíhi yucu ñávǎha-án ní cùu ní caní-yu cuèndú núú nchàa ñáyiu ní quexió-án nàcuáa ní cuu ní ndúha tée-án ndíhi nàcuáa ní cuu cuèndá nchaa cùchí-án.

37 Te sá dúcáⁿ ñí níhí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, núu nchaa ñáyiu ñuú Gàdará ío ní yùhú-yu te ní ngúíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná nùhú-gá

nũu ndèé ichi véxi-gá. Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-yu núu cuáháⁿ-gá núú ndécú bàrcú. Te òré ndée-gá bàrcú-áⁿ nũhú-gá

³⁸ ní ngũíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávãha càháⁿ ndàhú-dé núú-gã nũu vá cúndèe iní-gá quíhíⁿ ndìhi ñaha-gã xii-dé, dico Jèsús ní quide ndee ìní ñáhá-ni-gã xii-dé, te ní xáhaⁿ-gã:

³⁹ —Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuèndú núú nchàa ñáyiu sá ïo càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Yã Ndiõxí xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te téé-áⁿ ñí xica-dé cuánuhú-dé te ní ngũíta-dé ní cani-dé cuèndú núú nchàa ñáyiu xĩndecu ñihí ñúú sá ïo càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Jèsús xii-dé.

Cuèndá déhe yoco tẽ Jàirú, ndìhi cuèndá ìⁿ ñadìhí ní tnándeé dóó Jèsús

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Te òré ní ndexìo Jèsús ndàa ìngá xio yuhu làgúná, te ñáyiu xĩndecu xíáⁿ sa ndètu cahnu ñaha-ná-yu, te ïo vãha ní cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá òré ní nasáá-gá.

⁴¹ Te ìⁿ téé tàxi tnuní veñúhu ní quexìo-dé núú ndécú Jèsús, te téé-áⁿ nání-dě Jàirú, te ní ngũíñí xítí-dě núú-gã càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nũu vá cúndèe iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í cada tátna-n dèhe yoco-ï —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴² Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-dě chì ndècu ìⁿ dii-ni déhe yoco-dě, te ndècu-xi datná úxúú cuíá-xi, te càhú víhí tnàhá-xi cùhú-xi te cuìní-xi cuú-xi. Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi téé-áⁿ, te ïo vãi ñáyiu

nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá ní cùu.

43 Te tnuú nchaa ñáyiu-áⁿ ñútnàhá ìⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sà ní cuu úxúú cuíá sǎ cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ, te ío cuéhé dǐhúⁿ nǐ cuu dǎndoñuhu-aⁿ chi ní nadico-aⁿ nchàa sá ndécú ndìhi-aⁿ cuendá ní níhí-aⁿ dǐhúⁿ nǐ queheⁿ nchaa ñáyiu ní quide tátna ñaha xii-aⁿ, dico ni ìⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ.

44 Te ní sáháⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sátá Jèsús, te ní tnándeé-aⁿ luha yuhu dǒó-gǎ te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha-aⁿ.

45 Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gǎ núŭ-yu, te xáhaⁿ-gǎ:
—¿Ndèdacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te nchaaⁿ-yu ní xáhǎⁿ-yu sá nǐ ìⁿ-yu ñá túú ní tnándeé ñáhá xii-gá. Te té Pèlú ndìhi cue té cùndìhi-dé ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-n, te xio xio dàdehnde ñahá-yu, te xicáⁿ tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

46 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Dico diu ìⁿ-ndo nǐ tnándeé ñáhá xii-í, chi ní cutnùní iní-í sá ìⁿ ñáyiu cùhú ní tnándeé ñáhá xii-í te ní ndúha-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

47 Te sátá nǐ xiní ñaha-áⁿ sǎ nǐ cutnùní iní Jèsús sá nǐ tnándeé ñáhá-áⁿ xii-gá, te yùhú yùhú-aⁿ ní sáhá-aⁿ ní ngüíñí xítí-áⁿ núú-gǎ, te ní náhmá-aⁿ núú-gǎ, ndìhi núú nchàa ñáyiu ná cuendá ducaⁿ nǐ quide-aⁿ ní tnándeé-aⁿ-gǎ, ndìhi cuendá sá òré-ni-áⁿ nǐ ndúha-aⁿ.

48 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Yòhó ñaha cùhú, ní sándáá iní ñáhá-n xii-í nũu ní ndúha-n, te cuanùhú vitna te ñá túú-gǎ ná cani iní-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

49 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní sáá ìⁿ téé xìnu cuechi vehe té Jàirú téé tàxi tnuní veñúhu, te xáhaⁿ téé xìnu cuechi-áⁿ xii-dé:

—Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchiùⁿ-gá-n Mèstrú —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

50 Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ téé xìnu cuechi-áⁿ xii té Jàirú ní tecú dóho Jèsús, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Vá ndìhú iní-n, quíndáá iní ñáhá-ní-n xii-í te ndúha déhe-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

51 Te òré ní sáá-gǎ vehe té Jàirú te ñá ní dàña-gǎ quíhu ñáyiú cùtexínu, núu té Pèlú-ni ndìhí té Jàcobó-ni, ndìhí té Juáá-ni, ndìhí tǎtá ndìhí nǎná-ni xíchí ñí xíhí-áⁿ cuǎngúhu ndìhí-gǎ xití vehe.

52 Te nchaa ñáyiú sa xíndecu vehe-dé-áⁿ xǐndáhyú-yu sá ndìhú iní-yu cuèndá sá ñí xíhí-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Vá ndàhyú-ndó, chí dícó-ni xidí-xi ñá túú ní xíhí-xi —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

53 Te ní sácú ndeé ñáhǎ-yu xii-gǎ, chí sá cúú-xí mèè-yu chí ní xíhí ndisa xíchí-ǎⁿ.

54 Te Jèsús ní tnì-gǎ ndaha xíchí ñí xíhí-áⁿ, te níhi ní cáháⁿ-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Xíchí cuéchí, ndacóo —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

55 Te xíchí-ǎⁿ ñí ndoto-xi, te òré-ni ní ndacóo-xi, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá ná cuǎñáhá-yu sá cáxí-xí.

56 Te tǎtá-xi ndìhí nǎná-xi súúní ñí cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñí dándótó ñaha Jesús xii-xi, te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu sá vǎ yòo ìⁿ cúñáhá-yu sá dúcáⁿ ñí quide-gǎ.

9

*Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihi-gá
quihíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá*

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndihi-gá, te ní sáñaha-gă xii-güedé tnúhu ndee ínì cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndihi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú, ndihi cuendá sá cádá tátna-güedé nchaa ñáyiú cùhú.

² Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé sá quihíⁿ-güedé danèhé-güedé ñáyiú nàcuáa cada Yá Ndiöxí ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu, te ducaⁿ càda tátna-güedé cue ñáyiú cùhú.

³ Te cùmání-gă caca-güedé quihíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ñá túú tnàhí ná canehe-ndo cùu ichi-ndo, ni tàtnu, ni ñùnu, ni sã cáxí-ndó, ni dǐhúⁿ. Te ni vã cánèhe-ndo ìngá ichi dóó-ndó, chi ñiu-ni dóó níhnú-ndó-ǎⁿ xíáⁿ tnàhí-ni.

⁴ Te ndědani càa vehe na saá-ndó, te xíaⁿ cundecu-ndo ndèè ná sàá nduu ndèe-ndo.

⁵ Te núu ñá túú cuíní-yu queheⁿ cuendá ñáhă-yu xii-ndo, te ndee-ndo ñùú-áⁿ, te naquidi-ndo ticá chúhmá ñǐ tnǐi sáhá-ndó cuendá sá ná cùtnuní ínì-yu sá ñà túú quide váha-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁶ Te sátá dúcáⁿ ñǐ xáhaⁿ Jèsús xii-güedé, te ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé nchaa ñúú dácuàha-güedé ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, te ducaⁿ ta quide tátna-güedé nchaa ñáyiú cùhú cuáháⁿ.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyíu

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Te té Hèrodés téé cùu gobiernú ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te quìyuhú iní-dé te sàni iní-dé yoo cùu-gá. Te ducaⁿ ñí sani iní-dé chi dava ñáyíu cächí-yu sá tẽ Juàá téé ní xóo dacuandute ñaha xii ñáyíu ní ndoto cùu-gá.

⁸ Te davá-yu cächí-yu sá tẽ Èliás cúú-gă, te davá-yu cächí-yu sá ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha vìhi ní ndoto cùu-gá, cächí-yu.

⁹ Dico té Hèrodés ní cachí-dé:

—Yúhú ní táúchíúⁿ-í ní xehndé-güedé díquí tẽ Juàá. ¿Te yoo cùu téé dii cuèndú-xi nihí-a sá sùúni cuèhé nùú sã quidé-dě váíⁿ? —duha ní cachí-dé.

Te té Hèrodés ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuèndá quini-dé Jèsús.

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mĩ cue téé te ðⁿ ñáyíu ðíhí ndíhí landú

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Te nchaa cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús cuáháⁿ cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí núú ñáyíu ní ndexìo-güedé núú-gă te ní ngüíta-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé. Te dătnùní ní xica-gá medii-ni-gá ndécá ñàha-gá xii-güedé cuáháⁿ ìⁿ xi-chi núú ñà túú ñáyíu ndècu, yatni núú cáá ñúú Bètsaidá.

¹¹ Dico òré ní níhí ñáyíu tnúhu sá cuáháⁿ Jèsús, te nchìcúⁿ-yu-gá cuáháⁿ, te òré ní quexió-yu núú-gă, te ní queheⁿ cuèndá ñáhá-gă xií-yu, te ní dánèhé ñáhá-gă xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xií-yu, te ní quide tátna-gá nchaa ñáyíu cùhú.

12 Te òré sa ní cuaa te ní natacá ndi ùxúú cue téé xìca cuu ndìhi-gá núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyiú-a, chi sa ní cuaa, te na quíhíⁿ-yu nchaa vehe càa yatni iha, ndìhi nchaa xití ñuú cáá yatni iha cuaáⁿ-yu sá cáxí-yu, te ñuú-ni yàcáⁿ ndetatú-yu, chi núú ndécú-ó iha ñá túú tnàhí ná lò —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

13 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Mee-ndo chǐ cuǎñaha sǎ ná càxí-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ñá túú nǎgá ndécú ndìhi-ndí, chi úhúⁿ duha-ná pàá, ndìhi úú-nǎ chácá ndécú ndìhi-ndí, te ñuú-ni núú quíhíⁿ-ndí cuaaⁿ-ndí sá cáxí-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

14 Te xǐnu dàtná úhúⁿ mǐl mee-ni cuè téé, te ñuú ñáyiú ñíhí ndìhi landú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá:

—Chí cǔñaha na ngõ ndi údico úxí ndi údico úxí-yu ñⁿ ñⁿ xichi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

15 Te ducaⁿ ñǎ quide-güedé, te ní ngóo-yu nchaá-yu.

16 Te dàtnùní ní queheⁿ-gá ndi ùhúⁿ pàá-án, ndìhi ndi ndùú chácá-án. Te ní ndacoto-gá andiú, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiõxí, te dàtnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-án ndìhi chácá-án, te ní sáha-gá nchaa cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní dácǎhñu ñaha-güedě xii-yu.

17 Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ñǎ túhú cóhõ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá

nĩ quendóo, te ní chítú ùxúú tnàhá tídihi mee-ni sã nĩ quendóo.

*Té Pèlú xãhaⁿ-dě xii Jèsús sá ðíú-gã cúú-gã Crìstú
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)*

¹⁸ Te ìⁿ nduu ndècu mee Jesús ndihì cue téé xìca cuu ndihì-gá, te càháⁿ ndihì-gá Yã Ndiõxí, te sátá nĩ yáha ní cáháⁿ ndihì-gá Yã Ndiõxí, te ní xícáⁿ tnúhú-gã núú-güedě, te xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—¿Yoo cùu yúhú càchí ñáyiu-va? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

¹⁹ Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndii Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiu, te davá-yu càchí-yu sá cúú-n tẽ Èlías, te davá-yu càchí-yu sá ìⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yã Ndiõxí ndéé sanaha nĩ ndoto cùu-n, duha càchí-yu —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁰ Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núú-güedě, te xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúú-n Crìstú Déhe Dútú Ndiõxí —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

*Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni ñaha-güedě xii-gá
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)*

²¹ Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedě sá vã yõo ìⁿ cúñaha-güedě yoo cùu-gá.

²² Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo ío cuéhé sã ndóhò-í, chi daquèe tíhú ñáhá cuè téé cùu sacuéhé nũú ñáyiu isràél, ndihì cue dútú cúnùu, ndihì cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu

ní chídó tnùní ndíi Moisés, te sáá nduu te cahni ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

23 Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiu:

—Nchaa ñáyiu cuìní chitnahá ñáhá xii-í, te xìni ñuhu-xi vá cádá-gã-yu sá sání ìní méě-yu, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu cada ndee ìní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuèndá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í.

24 Te nchaa ñáyiu cuìní sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu. Dico nchaa ñáyiu ñá túú yùhú cuèi nándi sá ná yãha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuèndá-í, te ñáyiu-áⁿ naníhí tàhú-yu.

25 Te cuèi nchaandi túhú sá ìó ñuyíú-a na ñihí ñáyiu cundecu ndihí-yu, dico núu ðiu nchaa xíãⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíãⁿ.

26 Te nchaa ñáyiu na cùcahaⁿ núú-xi cáháⁿ váha cuèndá-í ndihí cuèndá nchaa tnúhu-í, te tnàhá yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo cucahaⁿ núù-í núú-yu òré quixi tucu-í ndihí cue espíritú xínú cuèchi núú Tātà-í Dútú Ndiõxí, te mee-gã cada cutnùní ìní nchaa ñáyiu sá ìo càhnu cuu-í.

27 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ìó dava nchòhó ñáyiu ndècu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndéé quiní-ndó sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii ñáyiu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

*Ní nadáma dóó Jèsús ndihí núú-gã
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)*

28 Te ní cuu dàtná úná nduu sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, te cuásaá-gá ìⁿ yucu cáháⁿ ndihí-gá Yã

Ndiöxí, te ndèca-gá té Pèlú, ndihí té Jàcobó, ndihí té Juàá cuáaá.

29 Te nini càháⁿ ndihí-gá Yá Ndiöxí ní nadáma núú-gă ndihí dóó-gă, te dóó-gă-áⁿ sũúní nĩ nduu cuixíⁿ víhí, te súúní dàtásaⁿ-xi.

30 Te òré-ni-áⁿ nĩ xiní-güedé úú tnàhá cue téé càháⁿ ndihí-gá, te ìⁿ-dé cúú-dě té Moisés, te ingá-dé cúú-dě té Èliás,

31 te súúní dàtásaⁿ-xi ni càndéé núú ndécú cue téé úú-áⁿ ndihí-gá, te xĩndatnúhu-güedé nàcuáa ndoho Jèsús cuú-gá ñúú Jerusàlén dàtná ní cachí méé-gă.

32 Te té Pèlú ndihí úú-gá-güedé cuiní víhí-güedě cúdú-güedé, dico ní sahní iní-güedé ñá túú ní xídí-güedé, te ní dánèhé núú ñáhá-xí xì-güedé sá sũúní vâha càa núú ndécú Jèsús, ndihí úú cue téé càháⁿ ndihí-gá-áⁿ.

33 Te òré sa ndùcu ndee cue téé úú-áⁿ caca-güedé núhú-güedé, te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, ¡váha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te na dàcaa-ndí úní tnàhá vehe tnuvixiⁿ, ìⁿ cuu cuèndá-n, te ìⁿ cuu cuèndá té Moisés, te ìⁿ cuu cuèndá té Èliás —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

Dico té Pèlú chi ni mèe-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-dé.

34 Te nini càháⁿ-dé ní quexìo ìⁿ vícò núú ndécú-güedě-áⁿ nĩ dádãhu ñaha-xi xì-güedé, te ní yùhú-güedé sá dúcáⁿ nĩ quexìo vícò-ãⁿ nĩ dádãhu ñaha-xi.

35 Te xití vícò-ãⁿ nĩ tecú ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í, téé ío cùu iní-í, te tnì-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gă xii-güedé.

36 Te sáta dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Yă Ndiöxí, te ní quide cuendá-güedé sá mèdii-ná Jèsús ndécú-gă xiáⁿ. Te vá yõo ìⁿ nĩ xáhaⁿ-güedě năcuáa ndùu nchaa sá nĩ xiní-güedé-áⁿ.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ tée cuechi yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávãha

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Te ingá nduu-ăⁿ cuănuu-gá yucu-áⁿ ndìhi-güedé, te ío cuéhé ñăyiu cuáháⁿ tnahá ñáhá xii-gá.

38 Te ìⁿ tée ñùhu tnahá tnuú-yu-áⁿ nĩ cáháⁿ níhi-dé, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ío cáháⁿ ndàhú-í núú-n nũu vá cündèe iní-n càda tátna-n dēhe-í, chi ìⁿdìi duha-dé ndécú,

39 te yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávãha xii-dé, te òré ná nàtnii ñaha-xi xii-dé, te dàcana saa ñaha-xi, te ndàda ruúⁿ ñáhá-xi xii-dé, te tàva-xi tíñú yuhu-dé. Te ío dândoho ñaha-xi xii-dé, chi ndéé núú ñà cúu-gă, te dàña ñaha tnaa-xi xii-dé.

40 Te sa ní cáháⁿ ndàhú-í núú cuè tée xìca cuu ndìhi-n queñuhu-güedé-xi, dico ñá túú ní ndàcu-güedé —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

41 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiu:

—jNchaa nchòhó ñáyiu ndècu ñuyíú-a ío sàá iní-ndó, chi ñá túú cuiní-ndó quindáá iní-ndó Yă Ndiöxí! Te ní cuu vâi nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó, ¿te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gă cada-ndo-í? —càchí-gă xáhaⁿ-gă xií-yu.

Te ní xáhaⁿ-gă xii tée cùhú déhe-xi-áⁿ:

—Taxi déhe-n ìha —cachí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

42 Te òré cuáháⁿ tée cuechi-ăⁿ nũú-gă, te espíritú cündìhi yucu ñávãha-áⁿ nĩ dándùá ñáhá-xi xii-dé,

te sàhni yihí ñáhá tùcu-xi xii-dé ní cùu, dico Jèsús níhi ní càháⁿ-gá ní tenàá-gá espíritú-án, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te ní nacuáha cuèndá ñáhá-gǎ xii-dé tǎtá-dě.

⁴³ Te nchaá-yu ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ñi cuu, te ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí.

*Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cùú-gá
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Te ñini xícuñúhu-yu nàcuáa ní quide Jèsús, te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xìca cuu ndihi-gá:

⁴⁴ —Nchòhó cundedóho váha-ndo tnũhu na càháⁿ-í-a, te vá ná cuànaa-ndo, chi yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ïⁿ nduu te cuáha cuèndá ñáhá-güedě xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁵ Dico cue tée-áⁿ ñà túú ní tècú tnùní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ducaⁿ ñi yáha-güedé, chi ducaⁿ tnàhí ní cachí-gá sá vǎ tècú tnùní-güedé, te ní yùhú-güedé cácaⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nása ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Cue tée ndùcu tnúhu núú tnáhá nũu
ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu*

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Te cue tée xìca cuu ndihi-gá ní ngüíta-güedé ndátnũhu-güedé nũu ndédacàa-güedé ío-gá cúnùu,

⁴⁷ dico Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé nũu ní cana-gá ïⁿ té lĩhli, te ní sanu tní ñaha-gǎ ïⁿ xio dĩñi-gá.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuèndá ïⁿ té lĩhli dàtná té lĩhli-a cuèndá sá ñúhú iní ñáhǎ-yu xii-í ñá,

te cada iní-yu sá yǔhú ní queheⁿ cuendá-yu, te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñáhá xì yúhú, te cada iní-yu sá tnàhá Tătà-í Dútú Ndiǒxí Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiú ío ndàhú iní-xi mee-ni xìnu cuechí-yu, ñáyiú-áⁿ ïo-gá cúnùú-yu –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Ñáyiú ñá túú cùu úhú iní ñáhá cùndìhi ñahá-yu xii-o

(Mr. 9:38-40)

49 Te té Juàá ðiu-ni ìⁿ téé xìca cuu ndìhi-gá ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ìⁿ téé càcunehe ñaha-dé xii-n, te ndèñuhu-dé espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, te nchúhú ñá túú ní dàña-gá-ndí ducaⁿ càda-dé, chi ñá túú xìca cuu ndìhi ñaha-dé xii-o –càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

50 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñáyiú ñá túú cùu úhú iní ñáhá xì-o te cùndìhi ñahá-yu –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús càháⁿ-gá dóho té Jàcobó ndìhi té Juàá

51 Te òré sa ta cùyatni ndaa Jesús andìu, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñuú Jerusalén, chi duuⁿ duuⁿ ní sani iní-gá sá quìhíⁿ-gá.

52 Te ní tendaha-gǎ cue téé yòdo nuu cuáháⁿ, te ní quexìo-güedé ìⁿ ñuú, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Sàmariá, te ndùcu-güedé ìⁿ vehe cada túha-güedé òré quexìo-gá.

⁵³ Dico ñáyiú Sàmariá ñá túú ní cuíní-yu cuáñaha nùú-yu vehe, chi cuendá sá ñí cutnùní iní-yu sá ìchi yáha-ni-gá quíhíⁿ-gá ñuú Jerusalén.

⁵⁴ Te sá dúcáⁿ ñí quidé-yu ñá túú ní cuíní-yu cuáñaha nùú-yu vehe ndetatú-gá, núu ní xáhaⁿ tē Jàcobó ndihí té Juàá cue tée xìca cuu ndihí-gá xii-gá:

—Mèstrú, ¿cuíní-n càcáⁿ táhú-ó nùú Yá Ndióxi cuendá dangáva-gá ñuhú danàa-gá ñáyiú ñuú-a dàtná ní quide té Èliás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha-ǎⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵⁵ Te Jèsús ní nchócótó-gǎ núú-güedé, te níhi ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—Nchòhó, chi ñá túú vǎha iní-ndó te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó.

⁵⁶ Chi yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í sá dácacu nihnu-í ñáyiú, te ñá díú vèxi-í sá dácuíta nihnu-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihí-güedé ìngá ñuú.

*Ñáyiú cuíní chitnahá ñáhá xii Jesús ní cùu
(Mt. 8:19-22)*

⁵⁷ Te ñùhu Jesús ichi ndihí-güedé, te ìⁿ tée ní xáhaⁿ-dē xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n ndēni ní cuu na quíhíⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii-gá.

⁵⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchaa ñúcuii chi ndècu yaú cúú vèhe-güedi saquihí-güedi, te nchaa quiti ndàva caa tacá-güedi díquí yutnu, dico yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú ndèè cáá vèhe-í ñuyíú-a ndetatú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

59 Te dătnùní ní xáhaⁿ tùcu-ğá xii ìngá-dé:

—Yòhó taquìxi chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-ğá xáhaⁿ-ğă xii-dé.

Dico téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii-ğá:

—Mèstrú, dañá na nùhú-í cundetú-í cuú tătà-í te chindúxi-í-dé, te dătnùní quixi-í chitnahá ñáhá òucaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-ğá.

60 Te Jèsús ní xáhaⁿ-ğă xii-dé:

—Daña ñăyiu ñá túú sàndáá ìní ñáhá xii-í ná chíndúxi tnàha meé-yu, chí ñăyiu-áⁿ cúŷ-yu dătná ñăyiu ní xihí cuèi ndècu-ní-yu núú ñuyíú-a. Te yòhó taquìxi, chí quíhíⁿ-n dànehé-n ñăyiu nàcuáa cada Yá Ndiòxí ndíhu ndaha ñàha-ğá xií-yu —càchí-ğá xáhaⁿ-ğă xii-dé.

61 Te ní xáhaⁿ tùcu ìngá-dé xii-ğá:

—Mèstrú, cuìní-í chitnahá ñáhà-í xii-n, dico díhna-ğá dañá na nùhú-í cada ndee ìní-í nchaa ñăyiu ndècu vehe-í, te dătnùní quixi-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-ğá.

62 Te Jèsús ní xáhaⁿ-ğă:

—Nchaa ñăyiu ní sàndáá ìní ñáhá xii-í, te núu vá cànchícúⁿ nihnu ñàhá-yu ñi yùhu ñi ìní-yu, te cùú-yu dătná ìⁿ téé ní tñi ndaha làtú cutu-dé, chí téé-áⁿ núu na ndàcoto-dé ndàa sátá-dě òré xítú-dě, te vá quíhíⁿ ndáá làtú-dé ducaⁿ sàtnahá-xi cùú-yu. Te cue ñăyiu chí vá cúú ndăá-yu nàcuáa ndíhu ndaha-ğá dawa-ğá ñăyiu— càchí-ğá xáhaⁿ-ğă xii-dé.

10

*Jèsús téndàha-ğá únídico úxí cue téé quíhíⁿ cáhán
tnúhu-ğá núú ñăyiu*

1 Te sáta dúcáⁿ ñi cuu, te ní cáxi tucu Xítoho Jesucristú únídico úxí cue tée codonu-güedé quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá nchaa ñuu, ndihi nchaa dava-gá xichi núu quíhíⁿ-gá, te ndi ndúú ndi ndúú-güedé tendaha ñaha-gá xii-güedé quíhíⁿ-güedé.

2 Te cùmání-gă caca-güedé, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sã òré ná sàá yóo cuu nchaa sá xítú ñăyiu, te ío vâi cuu. Te na câchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã dâtná vâi sá xítú ñăyiu cùu, ducaⁿ ío vâi ñăyiu cùmání cundedóho tnúhu Yá Ndiôxí te ío sacú ñăyiu dâcuaha ñaha xii-yu tnúhu-gá, núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi cácáⁿ-ndó núú Yá Ndiôxí cuendá sá ná dâcáháⁿ-gá iní ñăyiu cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú ñăyiu cùmání cundedóho tnúhu-gá.

3 Te nchòhó cúú-ndó dâtná cue mbéé cue quiti cuáháⁿ núu yíhí cuè quiti dééⁿ. Chi tendaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó núú xíndecu nchaa ñăyiu cuihna iní-xi.

4 Te vá cánèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, ni núú cúhúⁿ dîhúⁿ-ndó, te ni vâ cádá tûha-gá-ndó chàú-ndó chi dîu-ni chàú yíhí-ndó-ăⁿ xíáⁿ-ni quíhi-ndo, te vá ío cuyaa-ndo cáháⁿ ndihi-ndo ñăyiu ñùhu ichi.

5 Te òré ná quèxio-ndo ïⁿ vehe, te duha cúñaha-ndo xii ñăyiu dii vèhe-xi-áⁿ: “Yá Ndiôxí chindee ñaha-gá xii-ndo ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo”, duha cúñaha-ndo xii-yu.

6 Te núu ñăyiu-áⁿ ñi nduu táhŭ-yu sá cùndècu váha iní-yu núú Yá Ndiôxí, te cuu-xi sá vâha sá cúú-xi-yu tnúhu cúñaha-ndo-ăⁿ, dico núu ñá túú ní

càháⁿ váha ndíhi ñàhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo sã vã cúú-xí sã vãha sá cúú-xí-yu. Dico núu ní cáháⁿ váha ndíhi ñàhá-yu xii-ndo,

7 te ðiu-ni vehe-áⁿ cada vehe tnaa-ndo, te ñá túú-gã ndéé nducu-ndo vèhe cundecu-ndo, te caxi-ndo nchàa sá ná tàxí-yu, chi nchaa cue téé quide chiuⁿ dacu:ítí tàú-güedé sá ñihí-güedé sá cáxí-güedé cuendá nchaa chiúⁿ quide-güedé.

8 Te núu ní sáá-ndó ìⁿ ñúú núú ñí queheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-ndo, te caxi-ndo nchàa sá ná tàxí-yu.

9 Te cada tátna-ndo cuè ñáyíu cùhú xĩndecu ñúú-áⁿ, te cúñaha-ndo xíí-yu sá sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xíí-yu.

10 Dico núu ní sáá-ndó ìⁿ ñúú núú ñà túú ní queheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-ndo, te tníⁿ-ndo ìchi cuita cáháⁿ-ndó cuãháⁿ, te cúñaha-ndo xíí-yu:

11 “Ndéé tícá chúhmá ñí tníⁿ sáhá-ndí ñúú-ndó nàquidi-ndí, te duha quide-ndí cuendá cutnùní iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. Dico cunaha-ndo sã sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo ni cùu”, duha cúñaha-ndo xíí-yu.

12 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ná sàá nduu càda ndáá Yá Ndiõxí cuéchi nchaa ñáyíu, te ñáyíu ñúú-áⁿ ïo-gá ndohó-yu dàvá-áⁿ dàcúúxí ñáyíu ñúú Sòdomá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá ñáyíu dava ñúú ñá túú sàndáá iní tnúhu Xítoho Jesucrístú

(Mt. 11:20-24)

13 Te Jèsús xáhaⁿ-gã xii ñáyíu dava ñúú ñá túú sàndáá iní tnúhu-gá:

—¡Ndàhú nchòhó cue ñáyíu ñúú Coràzín! ¡Te ndàhú nchòhó cue ñáyíu ñúú Bètsaidá! Chi núu ðicó

ñuú Tìrú, ndihì ñuú Sìdón ní quide-í nchaa sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó-án nǐ xiní-ndó ñá, te sá ndéé ama-gá cuihnú-yu dóo ndàhú, te cunucóo-yu núú yáá cuèndá sá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu.

¹⁴ Dico sáá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiǒxí xii-ndo dàcúúxí ñǎyiu ñuú Tìrú, ndihì ñáyiu ñuú Sìdón.

¹⁵ Te nchòhó ñáyiu ñuú Capèrnaúm quide iní-ndó sǎ sà cuánda-ndo àndiu, dico ñáhá chi núú ùhú núú ndàhú cundecu-ndo –duha ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu ñuú-án.

¹⁶ Te xǎhaⁿ tùcu-gá xii cue téé tendaha-gǎ quíhín cáháⁿ tnúhu-gá-án:

–Nchaa ñáyiu na cùndedóho nchaa tnúhu cáháⁿ-ndó, te cada iní-yu sá yǔhú càháⁿ-í ndèdóho-yu, te nchaa ñáyiu na dàquee tihú ñáhá xii-ndo, te tnàhá yúhú daquèe tihǔ-yu, te nchaa ñáyiu ducaⁿ na dàquee tihú ñáhá xii-í, te tnàhá Tǎtà-í Dútú Ndiǒxí Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a dàquee tihǔ-yu –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Ní nasáá cue téé únídico úxí ní tendaha Jèsús ní sáháⁿ ní cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiu

¹⁷ Te cue téé únídico úxí-án nǐ nasáá-güedé te súúní cùdíí iní-güedé, te xǎhaⁿ-güedé xii Jèsús:

–Mèstrú, ndéé espíritú cùndihì yucu ñávàha sàndáá iní ñáhá-xí xii-ndí òré cǎcú nèhe ñaha-ndí xii-n –càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ndáá càháⁿ-ndó chi yúhú ní xíní-í cútnàhá ní xíta nihnu yucu ñávãha, chi dàtná ní ngava ìⁿ tasaⁿ nĩ ngava-xi ñuyúú-a.

¹⁹ Te dàtná quidé-ndó òré xěnihnu-ndo ìⁿ cóó, àdi ìⁿ nchacua ducaⁿ cada-ndo daquee tíhú-ndó yùcu ñávãha, te ñá túú nã cada ñaha-xi xii-ndo, chi ní taxi-í tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndo.

²⁰ Dico vá cúde ìní-ndó cuendá sá sàndáá ìní ñáhá cuè espíritú cündìhi yucu ñávãha xii-ndo, chi cúde ìní-ndó cuendá sá sà yodo tnuní-ndó nũú tütú Yã Ndiõxí Yáá ndécú àndiù —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cúde ìní-gá
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Te òré-án sũúni nĩ quide dũ ìní ñáhá Espíritú Yã Ndiõxí xii Jèsús, te ní xáhaⁿ-gã xii Yá Ndiõxí:

—Yòhó Tãtà-í Dútú Ndiõxí, ío chĩñuhu ñaha-í xii-n chi diù-n tàxi tnuní-n àndiù ndìhi ñuyúú-a, te dànehé-n cuè ñáyiù nchaa tnúhu váha, te diù-ni ñáyiù-áⁿ cúũ-yu ñáyiù ñá túú cùtnuní ìní-xi nchaa tnúhu càháⁿ cue téé túha, te nchaa tnúhu càháⁿ-n-ãⁿ ñà túú ní dàtúu-n nũú ñáyiù càchí sá ìo túha, te ío váha sàá díquí-xi. Te ducaⁿ quide-n, chi ducaⁿ cuìní-n cùnduu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii Yá Ndiõxí.

²² Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue téé ní nasáá-áⁿ:

—Mee Tãtà-í Dútú Ndiõxí ní cachí-gá sá cùnùu-í núú nchaa-ndi túhú sá ìó. Te vá yõ ìⁿ xìní nàcuáa sàni ìní yúhú Déhe Dútú Ndiõxí, chi ìⁿdii díí-ni mee-gã xíní-gá nàcuáa sàni ìní-í. Te ducaⁿ ìⁿdii-ni yúhú xíní-í nàcuáa sàni ìní mée-gã, te nchaa ñáyiù càchí ìní-í sá quìní-yu nàcuáa sàni

iní Tătà-í Dútú Ndiöxí te xǐtnũhu-í-yu, te vá yõ ñⁿ-gá xìní nàcuáa sàni iní-gá chi ðiu-ni ñáyiu ducaⁿ xǐtnũhu-í-áⁿ xìní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

23 Te ní nchócótó-gã núú xǐndecu mee-ni cuè téé xìca cuu ndihí-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Váha táhú nchòhó ndihí nchaa ñáyiu ndèhe nchaa nacuáa quide-í vitna.

24 Chi ío cuéhé cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndihí cue téé ní xǐndaha ñàha xii ñáyiu ní cuiní-güedé cundehe-güedé nchaa sá ndéhé-ndó quide-í vitna, te ñá túú ní xìní-güedé, te ní cuiní-güedé cundedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-í ndédóho-ndo vitna, te ñá túú ní xǐndédóho-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Nàcuáa ní quide ñⁿ téé ðistrítú Sàmariá

25 Te ñⁿ téé ðàcuaha ñàha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní ndacuñí-dé xító ndéé-dé Jèsús nũ nása cunduu tnúhu cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cúú sã cáda-í cuendá nduu táhù-í cundecu-í ndihí Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

26 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Cuiní-í cachí tnúhu-n nãsa càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

27 Te xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndíi: “Cuu iní-ndó Dútú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó ni yuhu ni iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuiní méé-gã, te mee-ni tnũhu váha cani iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo nũú-gã, te coo iní-ndó cùu iní-ndó-gã. Te cuu iní-ndó tnàha ñáyiu-ndo dàtná

cúú ìní-ndó mèe-ndo”, duha càchí ndíi núú tùtú ndíi —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

28 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Váha-ni càháⁿ-n, te núu cada-n nàcuáa càháⁿ-n ăⁿ, te nduu táhú-n cùndecu-n ndihì Yá Ndiǒxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

29 Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ Jèsús xii-dé nǔu ndùcu-dé nàcuáa cada-dé cácu nihnu-dé núú tǔǔhu ní cáháⁿ-dé, te ní xícáⁿ tǔnúhú-dě núú-gă, te xáhaⁿ-dě:

—¿Yoo cùu tǔaha ñáyiu-í-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

30 Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-dě nàcuáa tecú tǔnì-dé tǔnúhu-gă, te xáhaⁿ-gă:

—Ìⁿ téé ní ndee-dé ñúú Jerusàlén ñúhú-dě ichi cuánuu-dé cuáháⁿ-dé ñúú Jerìcò, te ní quee ñadúhú ichi-dé ní dúhú-güedě dóó níhnu-dě, ndihì nchaa sá néhé-dě, te ní caniha vìhi-güedé, te nchìto ñiu-ná-dé ní dáñá ñàha-güedé te cuáháⁿ-güedé.

31 Te mei òré cátù-dé-áⁿ ñúhú ìⁿ dútú ichi-áⁿ, te òré ní xiní ñáhá dǔtú-ăⁿ xii-dé, te ìⁿ xio-ni ní xócòo ndee-dé ní yáha-dé.

32 Te ñúhu tucu ìⁿ téé cùu levítá ichi-áⁿ, te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cátù-dé, te ñiu-ni ducaⁿ nǐ guide-dé ìⁿ xio-ni ní xócòo ndee-dé ní yáha-dé.

33 Dico ìⁿ téé distritú Sàmariá ñúhú tucu-dé ichi-áⁿ te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cátù-dé, te ní cundàhú iní ñáhá-dě.

34 Te ní sáháⁿ-dé núú cátùu téé-áⁿ, te ní guide tátna-dé nchaa núú nǐ nícuèhé xii téé-áⁿ nǐ chíhi-dé yúcu, te ní dácútú-dě. Te dǎtnùní ní dácáá ñàha-dé sátá quiti-dé, te ndèca ñàha-dé cuáháⁿ ìⁿ vehe núú sácòo cue ñáyiu sàcúhuⁿ ichi, te yàcáⁿ ní xito ñàha-dě.

35 Te ingá nduu òré ní nucúhuⁿ téé Samaritànú-án ichi, te ní tava-dé úú díhúⁿ denàriú, te ní sáha-dé téé cùu xítóhó vehe-án, te ní xáhaⁿ-dě: “Coto saú-n tée-a, te núu ñá ní tnàhá díhúⁿ sã nĩ taxi-í, te cuèi na dàndoñuhu-gá-n dĩhúⁿ-n cuèndá-dé, te òré ná quixi tucu-í te nacháhu-í”, duha ní xáhaⁿ tée Samaritànú-án xii tée dii vèhe xián.

36 Te vitna cáháⁿ, te núu ndédacàa cue téé úní-án cúú-güedé téé váha cùu iní-güedé tnàha ñáyiú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii tée dàcuaha ñaha xii-í ñáyiú-án nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés.

37 Te téé-án nĩ xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Tée ní cundàhú iní ñáhá xii tée ní dánĩcuèhé ñáhá cuè ñaduhú-án, téé-án cúú-dě téé cùu iní tnàha ñáyiú-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Cuàháⁿ te diu-ni ducaⁿ càda-n tnahá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús ndécú-gã vehe tá Mǎrta ndĩhi tá Mǎriá

38 Te Jèsús ñúhú-ni-gã ichi cuáhán-gá ndĩhi cue téé xica cuu ndĩhi-gá, te ní sáá-gá ìⁿ ñuú líhli, te xián nĩ quee ìⁿ xíchí nání Mǎrta ní cáháⁿ ñáhá-xi xii-gá vehe-xi.

39 Te tá Mǎrta ndècu ìⁿ cúhú-xi nàni-xi Mariá, te xíchí-án nĩ ngóo-xi núú Jèsús ndédóho-xi nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

40 Te tá Mǎrta-án ndĩhi vihi-ni iní-xi quide-xi chiuⁿ-xi, te ní sáhán-xi núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi:

—Mèstrú, ¿náa ñá túú tnàhí sàni iní-n sã nĩ dándõ ndaha ñaha cúhù-í nchaa chùⁿ-án? Cúñaha sàú ná quixi-xi chindee ñaha-xi —cachí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

41 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Yòhó Mǎrta, ñùhu tneñu vihi-n, te ndìhú iní-n sǎ ïo vǎi chiuⁿ-n ñuhu,

42 dico xìni ñuhu vihi-gá-xi cundedóho-n tnùhu càháⁿ-í, chi tá Mǎriá-a sa ndèdóho-xi tnùhu-í, te vá yǒo ìⁿ ndacu xocàni tnùhu-í sá ñi ngúndecu ndìhi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

11

Jèsús dánèhé-gá cue téé xica cuu ndìhi-gá nàcuáa càháⁿ ndìhi-güedé Yǎ Ndiǒxí
(Mt. 6:9-15, 7:7-11)

1 Te ìⁿ nduu càháⁿ ndìhi Jèsús Yǎ Ndiǒxí ìⁿ xichi, te sátá ñi yáha ní càháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiǒxí, te ní xáhaⁿ ìⁿ téé xica cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xì-ndí nása càháⁿ ndìhi-ndí Yǎ Ndiǒxí dàtná ní quide ndíi Juàá ní dánèhé ndíi cue téé ní xica cuu ndìhi ndíi —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

2 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Òré càháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiǒxí, te cachí-ndó: Yòhó tǎtá-ndí Dútú Ndiǒxí Yaá ndécú àndiù, nchaa ñáyiu na càháⁿ-yu sá cúú-n Yàá ío yiñùhu. Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sǎ ná sàá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtná càchí iní-n ñùyíú-a dàtná quidé-n àndiù.

3 Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sǎ táxí-n sǎ cándèca iní-ndí ìⁿ nduu ìⁿ nduu.

4 Te cada càhnu iní-n nchaa yícá cuèchi-ndí, chi tnàhá nchúhú quidé càhnu iní-ndí nchaa sá quidé ñàha tnaha ñáyiu-ndí.

Te vá dáñá-n dàcaháⁿ ñáhá yùcu ñávãha xii-ndí
 cada-ndí sá ñà túú vãha, chi coto ñaha-n
 xii-ndí cuendá sá vã dúcáⁿ càda ñaha-xi,
 duha cáháⁿ-ndó
 —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te núu ndëdacàa nchohó ndécú ìⁿ téé tnàha
 tnúhu ndìhi-ndo, te dava niú cuáháⁿ-ndó vehe-dé,
 te òré ní quexìo-ndo, te xáhaⁿ-ndo xii-dé: “Véxi-í
 nũu vá cündèe iní-n tàxi nuu-n úní tnàhá pàa,

⁶ chi ìⁿ téé xìní tnáhá ndìhi-í ñúhú-dě ichi ní
 quexìo-dé vehe-í, te ñá túú tnáhi ná cuãñaha-í
 caxi-dé”, quesaha-ndo cũñaha-ndo.

⁷ Te téé-áⁿ cãháⁿ-dé ndéé xití vehe-dé, te
 cúñaha-dě xii-ndo: “Vá dásàtú nihá-n chi ndèdí
 yuyèhe-í, te càa-í ndìhi cue landú-í, te vá cúú
 ndàcòo-í taxi-í sá cuìní-n”, quesaha-dě cúñaha-dě
 xii-ndo.

⁸ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuëj cùu-dé
 téé tnàha tnúhu ndìhi-ndo, dico ducaⁿ cũñaha-dě
 xii-ndo, dico dacuití sã ndácõo-dé taxi-dé sá
 cuìní-ndó cuendá sá vã dásàtú-gá-ndó ìní-dé.

⁹ Te yúhú càchí-í xii-ndo sã cãcáⁿ-ndó nũu
 ná cuìní-ndó nũú Yá Ndiõxí te taxi-gá. Te
 vá dáñá ndéé-ndó cãcáⁿ-ndó nũú-gã nũu ná
 cuìní-ndó, te ducaⁿ te níhi-ndó. Te cada iní-ndó
 sã ñí quexìo-ndo vehe ìⁿ tnaha ñáyiu-ndo te ní
 cáháⁿ-ndó, te ñáyiu-áⁿ ñí tedóho ñàhá-yu xii-ndo
 te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi
 Yá Ndiõxí tedóho ñaha-gã xii-ndo, te taxi-gá sá ná
 càcáⁿ-ndó nũú-gã.

¹⁰ Chi nchaa ñáyiu ducaⁿ xíquide te Yá Ndiõxí
 tédóho ñaha-gã xií-yu ñíhi-yu sá cuìní-yu. Te diu-ni

ducaⁿ tùcu nchaa ñáyiú na càcáⁿ núú-gǎ ìⁿ sá cuíní-yu, chi sǎñaha-gǎ sá xìcáⁿ-yu núú-gǎ. Te ñiú-ni ducaⁿ tùcu níhí nchaa ñáyiú ñá túú òdǎña ndeé xìcáⁿ núú Yá Ndiòxí sá cuíní-yu, chi ñihí-yu.

11 Te nchòhó cue téé cùu tátá ñá túú cùndee iní-ndó cuǎha-ndo cuè déhe-ndo ìⁿ yúú caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ pàá núú-ndó càxi-güexi, te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuǎñaha-ndo ìⁿ cóo caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ chácá núú-ndó càxi-güexi.

12 Te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuǎñaha-ndo ìⁿ nchacua caxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi ìⁿ ndíú núú-ndó càxi-güexi.

13 Te nchòhó cuèi ndèé dau sàá iní-ndó, dico sǎha-ndo cuè déhe-ndo sǎ vǎha xèxi-güexi òré xìcáⁿ-güexi núú-ndó. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ìte uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dütú Ndiòxí Yaá ndécú àndiú, chi taxi-gá Espíritú-gá cundecu ndìhi-ndo te núu na càcáⁿ-ndó núú-gǎ! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Càchí-güedé sá ndécú ndìhi Jesús yucu ñávǎha
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

14 Te Jèsús ndèñùhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii ìⁿ téé ní quide ñihí-xi, te òré ní ndee ñaha espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní nacáháⁿ-dé. Te ío ní cuñúhu ñáyiú sá dúcáⁿ ñí quide-gá.

15 Te davá-yu ní xítñàhá-yu:

—Tée-a ndèñùhu-dé nchaa espíritú cùndìhi sácúhñá yìhí ñaha xii ñáyiú, chi ñiú-ni sácúhñá-áⁿ chíndèe ñaha-xi xii-dé, te ñiú-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-yu xítñàhá-yu.

16 Te davá-yu xìto ndeé ñáhă-yu xii-gá, te xăhăⁿ-yu sá ná cádá-gă ìⁿ sá vă yôo tnàhí ndàcu cada ñuyíú-a cundèhé-yu nàcuáa cutnùní iní-yu núu ndáá sá Yă Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a.

17 Dico mee-gă sa ní cutnùní iní-gá nchaa nàcuáa sàni iní-yu, núu ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Te nchòhó xìní-ndó să nŭu ìⁿ tée yìndaha ìⁿ nacióⁿ vá cúú ìⁿnuu-dé ndìhì cue tée cùndìhì-dé, te vá cúđĩ-dé cunu-dě. Te ḍi-u-ni ducaⁿ sătnahá tucu-xi cùu cue ñáyiu x̣ìndecu ìⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu, te vá cúđĩ-yu cundecu càhnú-yu.

18 Te ducaⁿ sătnahá-xi cùu sàcuíhná, chi núu vá cúú ìⁿnuu-xi ndìhì nchaa espíritú cùndìhì-xi te vá cúđĩ-xi cundecu-xi taxi tnùní-xi. Te duha càháⁿ-í chí nchòhó càchí-ndó să sàcuíhná chíndèe ñaha-xi xii-í quèñùhu-í nchaa espíritú cùndìhì-xi yìhì ñaha xii ñáyiu.

19 Te núu yúhú quidé cuendá-ndó să sàcuíhná chíndèe ñaha-xi xii-í, te xìnì ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xìca cuu ndìhì-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhì-xi yìhì ñaha xii ñáyiu. Te mee-güedé càchí-güedé sá nchòhó ñá túú càháⁿ ndáá-ndó să dúcáⁿ càháⁿ-ndó.

20 Te ndáá sá Yă Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-í quèñùhu-í nchaa espíritú cùndìhì sàcuíhná yìhì ñaha xii ñáyiu, te xíăⁿ cutnùní iní-ndó să sà ní sáá nduu ndìhu ndaha ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo.

21 'Te núu ìⁿ tée ío ndee, te súúní ñǎ cáá-dě, te ndèé-dé vehe-dé cuendá sá vă cuíta, te ní quide

túha-dé titní sá dĕéⁿ, te ío váha nèhe váha-dé nchaa ndachìuⁿ-dé.

²² Dico núu quexìo ingá tée ío-gá ñí cáá te ndee-gă-dé, te ngúíta-dé nàá-dé ndìhi tée ndèè vehe-xi-áⁿ, te cada cànarí ñáhá tĕe-áⁿ xii tée ndèè vehe-xi-áⁿ, te quendeé-dé nchaa sá dĕéⁿ cùndèe iní-dé, te taxi tnùnì-na-dé nchaa xíăⁿ, ndìhi nchaa sá ndécú ndìhi-dé, te dàcáhñu-dé nchaa cue tée cùndìhi-dé nchaa sá ná ñìhí-dé.

²³ Te nchaa ñáyìu ñá túú cùndìhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhă-yu, te nchaa ñáyìu ñá túú chìndee ñaha xii-í, te dàquee tíhŭ-yu chìuⁿ quide-í.

Espiritú cùndìhi yucu ñávăha sá nánchòcáva xito cùu uú
(Mt. 12:43-45)

²⁴ Te òré ná quèe ñaha ìⁿ espíritú cùndìhi yucu ñávăha xii ìⁿ ñáyìu, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ìⁿ xi-chi núú cùndècu-xi te ñá ñìhí-xi, te ní sanì iní-xi: “Váha-gá núhú tucu-í núú ñí xíndecu-í”, duha ní sanì iní-xi.

²⁵ Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá ìní ñáyìu-áⁿ dàtná cáá-ñă ìⁿ vehe ní natíhú, chi ní nduu vii-ná, vá yŏo-gá ndécú.

²⁶ Te sátá dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí ũsá tnàhá espíritú cùndìhi-xi sá nèhé víhí-gă xíquide, te òré ní ñìhí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuendá ngúndecu ndìhi-xi ñáyìu-áⁿ, te ñáyìu-áⁿ uuⁿ-gá nándi yáha-yu dàcúúxí ndèè díhna –càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

Cuendá ñáyìu cùu váha ndisa iní-xi

²⁷ Te ñini càháⁿ Jèsús tnúhu-áⁿ núú ñáyìu ní cáháⁿ ñìhi ìⁿ ñadìhí tnuú-yu, te xăhaⁿ-aⁿ xii Jèsús:

—¡Sá vǎha táhú ñadìhí ní dácácú ñàha xii-n, te ní dácúéhnú ñàha-aⁿ! —cachí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá.

28 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—¡Váha-gá táhú nchàa ñáyiú sàcúndedóho nchaa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiǒxí te sàndáá iní-yu! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Jesús cuiní-yu cada-gá ñⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Te ta tàcá vǎi ñáyiú te dàdehnde tnaha-ná-yu, te ní ngúíta Jèsús xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú vitna, chi ío sàá iní-ndó, te cuiní-ndó càda-í ñⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cuendá cuiní-ndó cùtnuní iní-ndó nǔu ndisa sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í. Dico ñá túú nǎgá cada-í quini-ndó, chi sa nìhí-ndó tnúhu nàcuáa ní yáha ndíi Jònás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha, te ñu-ni ducaⁿ yǎha yúhú tucu.

30 Chi nchaa ñáyiú ñuú Nñivé ní cutnùní iní-yu sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii ndíi Jònás ní sáháⁿ ndíi ñuú-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi sáá nduu te cutnùní iní-ndó sǎ Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í ñuyíú-a.

31 Te na sáá nduu càda ndáá Yǎ Ndiǒxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a, te dàvǎ-áⁿ quini-ndó ñⁿ ñadìhí ñàha ní xíndaha ñⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio cuha núú quéné nchǐcanchii. Te ñàha-áⁿ ïo xica ñí xíndecu-aⁿ, te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ïo ní sáá sá xìní tnùní ndíi. Te ñàha-áⁿ cáháⁿ-aⁿ dàvǎ-áⁿ sǎ nchòhó ñáyiú ndècu vitna ñá túú ní quide

ndáá-ndó. Dico vitna iha ndècu ndihi ñaha-ndo xii yúhú, te ñu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndi Salòmón.

³² Te ñu-ni nduu càda ndáá Yá Ndiõxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyi ndècu ñuyíú-a vitna, dàvá-áⁿ tnàhá cue ñáyi ní xíndecu ñuú Nñivé cundecú-yu núú Yá Ndiõxí, te tnàhá-yu cachí-yu sá ñà túú ní quide ndáá-ndó. Chi ñáyi ñuú Nñivé-áⁿ ñi ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu te ní natuhá-yu ichi Yá Ndiõxí cutnàhá ní cáháⁿ ndihi ñaha ndí Jónás tnúhu-gá xii-yu. Dico vitna iha ndècu ndihi ñaha-ndo xii yúhú téè cáháⁿ tucu tnúhu Yá Ndiõxí, te ñu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndi Jónás.

Núú-ó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Te ñà túú ñi ñⁿ ñáyi tènùhú ñⁿ linterná, te taxi ndecú-yu ñⁿ núú yídǎhu, àdi chiváha-yu xití ñⁿ tídihi, chi tàxi ndecú-yu ñⁿ núú ñnu cuendá nchaa ñáyi quíhu vehe cutnùní núú-yu.

³⁴ Te núú-ndó cùu-xi datná ñⁿ ñuhú, chi ñⁿ sá ná quíní-ndó te ndixi túu iní-ndó ñà cúú xǎⁿ, te núu càváha núú-ndó, te ducaⁿ cutnùní iní-ndó ñà cúú sǎ ndécú núú-ndó, áⁿ te núu cùhú, te vá cutnùní iní-ndó ñà cúú sǎ ndécú núú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná ñⁿ núú néé.

³⁵ Te ío cada cuendá-ndó vǎ cání cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu Yá Ndiõxí cuendá cutnùní iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo, chi núu na càni cuehé iní-ndó cuendá tnúhu-gá, te cùu-ndo datná ñⁿ ñáyi ñà túú cutnùní núú-xí.

³⁶ Te núu càndoo canine iní-ndó, te mee-ni sǎ vǎha ñùhu iní-ndó, te cutnùní váha iní-ndó tnúhu

ndáá dàtná cútnùnì váha núú-ndó òré càyú ñuhú,
ducaⁿ cùtnunì iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

*Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cue téé cùu fariséú ndihì
cue téé dàcuaha ñaha xii-í ñáyiu*

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Te òré ní ndihì tnúhu ní cáháⁿ Jèsús, te ñⁿ téé cùu
fariséú ní cáháⁿ ñáhá-dě xii-gá vehe-dé caxi-gá, te
cuánguihu-gá vehe-dé, te ní ngóo-gá mèsá.

³⁸ Te téé cùu fariséú-áⁿ ïo ní cuñúhu-dé, chi Jèsús
ñá túú ní ndàha-gá nàcuáa sàni iní-güedé nduu vétú
iní Yă Ndiöxí òré ní ngóo-gá caxi-gá dàtná quidé
mèe-güedé.

³⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Nchòhó cue téé cùu fariséú xìnì-ndó sã ïó
ñáyiu nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndihì sátá-ni còhó, te
xítí-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu
nchohó, chi ndaha-ni-ndo nàquete-ndo, te iní-ndó
ñà túú ndùu ndoo, te nándi dándahú-ndó tnàha
ñáyiu-ndo, te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndihí-yu, te
nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ndó
quide-ndo.

⁴⁰ ;Te nchòhó cúú-ndó cuè téé ïo ñí iní-xi! ;Te náa
ñá túú cùtnunì iní-ndó sã Yă Ndiöxí Yaá ní cadúha
yiqui cuñú-ó ñiu-ni-gá ní chihi-gá iní-ó-áⁿ?

⁴¹ Te nchaa sá vâha ndècu ndihì-ndo cuáha-ndo
nchàa ñáyiu xini ñuhu na cundecu ndihí-yu, te núu
ducaⁿ na càda-ndo, te cuu-ndo ñáyiu sa ní nduu
ndoo ní nduu nine iní-xi.

⁴² ;Te ndàhú ní cuu nchaa nchòhó cue téé cùu
fariséú! Chi sãha-ndo Yă Ndiöxí núú ùxí xichi
yúcu nání mენტá, ndihì yúcu rùdá, ndihì nchaa
dava-gá núú yúcu quèe comidá, dico ñá túú quide
ndáá-ndó, te ni ñà túú ñùhu iní-ndó Yă Ndiöxí.

Dico tnúhu càháⁿ-í-a tàú-ndó càda-ndo, te ni vǎ dáñá ndèe-ndó càda-ndo nchaa dava-gá sá vǎha.

43 'ǐTe ndàhú ní cuu nchòhó cue tée cùu fariséú! Chi cuìní-ndó cùnucóo-ndo nǔú sácõo cue tée ío cùnuu xití veñúhu, te cuìní-ndó mèe-ni ndihì tnúhu yĩñùhu cáháⁿ ndihì ñaha ñǎyiu xii-ndo nchaa núú xícá cùu-ndo.

44 'ǐTe ndàhú ní cuu nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndihì nchòhó cue tée cùu fariséú chi ío dándahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndǎá-ndó te ñá ndǎá sá quidé ndǎá-ndó! Chi cùu-ndo datná ìⁿ ñáyiu ní xihí te ní nguíndǔxi, te ñá túú cùtnuní-gá ndèe yíndǔxi-yu, te cuèi nà yáha ñáyiu dico ñá túú cùtnuní sá yíndǔxi ndíyi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó, chi nchaa ñáyiu ndèhe ñaha xii-ndo ñá túú cùtnuní iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

45 Te ní xáhaⁿ ìⁿ tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xii-gá:

—Mèstrú, te sá dúcáⁿ càháⁿ-n te tnàhá nchúhú xícùèhé-n ǎⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

46 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—ǐNdàhú ní cuu tnàhá nchaa nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés! Chi quíde-ndo datná quidé ñáyiu dàcuído ìⁿ tnaha ñáyiu-xi ìⁿ sá ïo vée, te mèe-yu ni lùha ñá túú cuìní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi quíde nchohó chi dǎnehé-ndó ñáyiu nàcuáa cadá-yu, dico mee-ndo chi ni lùha ñá túú cuìní-ndó càda-ndo nacuáa dǎnehé-ndǒ-yu.

47 'iTe ndàhú ní cuu tucu-ndo! Chi càdúha-ndo nùú nǐ nguíndǔxi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha cuèndá sá cúnàha-ndo núú yíndǔxi cue ndíi, te ðiu-ni cue ñaní tnáhá-ndó nǐ sahani-güedé cue ndíi.

48 Te nchòhó sa nàha-ndo nacuáa ní quide cue ñaní tnáhá-ndó, te càchí-ndó sǎ nǐ quide váha-güedé sá dúcáⁿ nǐ sahani-güedé cue ndíi-áⁿ, te vitna càdúha-ndo nùú nǐ nguíndǔxi cue ndíi.

49 'Te Yá Ndiǒxí ío sàá nchaa sá xíní tnùnigá, te ní cachí-gá sá dácàháⁿ-gá iní cue téé cuèndá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñǎyiu, te cada-güedé nchaa nàcuáa cuínigá, te dava-güedé cahni ñahá-yu xii-güedé, te dava-güedé ío dandòho ñahá-yu xii-güedé duha ní cachí-gá.

50 Te nchaa ñáyiu ñuyíú vitna tnàhá-yu nacháhu-yu núú Yǎ Ndiǒxí cuèndá sá nǐ sahani-güedé cue téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú.

51 Te ndéé ndíi Àbél téé ní sahani-güedé ndéé díhna nuu, ndíhi ndéé ndíi Zacàriá téé ní sahani-güedé ndéé núú nǐ ndíhi-ná ndácáⁿ cuèndá ñahá Yǎ Ndiǒxí núú ñáyiu ndècu ñuyíú vitna, te ðiu ndíi-áⁿ nǐ sahani-güedé mei tnúú veñúhu càhnu sá ío cùnuu, ndíhi xító núú sácòdó sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiǒxí.

52 'iTe ndàhú ní cuu tucu nchaa nchòhó cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ìⁿ téé tàxi tnùní ìⁿ vehe, chi nacadí-dé te ñá dáñá-dě quíhu ñáyiu te ni mèe-dé ñá túú quíhu-dé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi quide-ndo, chi dàcuaha-ndo tnúhu Yá Ndiǒxí te ñá túú cuíní-ndó quíndáá iní-ndó te ni

ñà túú dànehé-ndó ñǎyiu cuení tñi# tnúhu-gá nàcuáa tàú-xi cunduu cuendá naníhí tàhú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵³ Te òré ní ndee Jèsús vehe téé cùu fariséú-áⁿ, te cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue téé cùu fariséú ní cudééⁿ-güedě núú-gǎ, te ní ngüíta-güedě nándi sá xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gǎ cuendá cuení-güedě nñu vá cuíta-gá ñⁿ tnúhu càháⁿ-gá

⁵⁴ cuendá ducaⁿ ñíhí-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá.

12

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé dándahú méé-xi

¹ Te òré-áⁿ ñǎ tacá titní mǎl ñáyiu núú ndécú Jèsús, te súní dícó ngõnchihi tnàha-ná-yu. Te ndèdóho-yu ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Cada cuendá-ndó vǎ cǎnchícúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quide cue téé cùu fariséú, chi cue téé-áⁿ ño dándahú-güedé méé-güedě sá quidé ndǎá-güedé dico ñá ndǎá sá quidé ndǎá-güedé.

² Te nchaa tnúhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuítíi sǎ quée tñu-xi núú ñáyiu.

³ Chi nchaa tnúhu càháⁿ dayuhu-ndo quèé túu-xi núú chítú nñú tàcá, te nchaa tnúhu càháⁿ méé-ndó vèhe-ndo dacuítíi sǎ ñíhí ñáyiu tnúhu.

Yá Ndiõxí xíní ñùhu-xi yuhú-ó-gǎ

(Mt. 10:26-31)

⁴ Te nchòhó cue téé ío váha tnàhá tnúhu ndíhi-í ná càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ yùhú-ndó cué ñáyiu

cuëi na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi ðiu-ni yiqui cùñú-ndó ndàcú-yu cahní-yu, te ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñahá-yu xii-ndo.

⁵ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yǎ Ndiǒxí tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ, chi mee-gǎ ío cùnuu-gǎ, te ðiu-gǎ quídé-gǎ sǎ vǎ cùndècu-gǎ ñáyiú ñuyíú, te daquìhíⁿ ñáhá-gǎ xií-yu núú ùhú núú ndàhú, núú xiǎⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yàá-áⁿ tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ.

⁶ Te nchòhó xìní-ndó sǎ ndéé úhúⁿ tnàhá tílaá cùyǎhu-ði núú ùú díhúⁿ, dico Yá Ndiǒxí ñá túú cùnaa-gǎ ni ìⁿ-güedi, chi nèhe cuendá ñáhá-gǎ xii-güedi.

⁷ Te nchòhó ndéé ìⁿ ìⁿ idi díquí-ndó yìndehu, núú xiǎⁿ càchí-í sǎ vǎ yùhú-ndó, chi cùnuu-gǎ-ndó dàcúúxí tílaá cuëi vǎi vihi-güedi.

Ñáyiú na dàtúu núú dàva-gǎ ñáyiú sǎ ndécú ndìhí-yu Xítóhó Jesucristú

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nǔu na dàtúu-ndo nǔú dàva-gǎ ñáyiú sǎ ndécú ndìhí ñaha-í xii-ndo. Te ducaⁿ te tnàhá yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo datúu-í núú nchàa cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí sǎ nchòhó ndécú ndìhí ñaha-ndo xii-í.

⁹ Dico núú na cùñaha-ndo xì ñáyiú sǎ ñà túú ndècu ndìhí ñaha-ndo xii-í, te ðiu-ni ducaⁿ càda yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi cùñaha-í xii cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí sǎ ñà túú ndècu ndìhí ñaha-í xii-ndo.

¹⁰ Te ndédani càa ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuendá yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te cada càhnu iní ñáhá Yǎ Ndiǒxí xií-yu. Dico ñáyiú na

càháⁿ cuèhé cuendá Espíritú Yă Ndiöxí, te ñáyi-u-áⁿ vǎ cádá càhnu iní ñáhá-gǎ xií-yu.

11 Te òré ná càndeca ñaha-güedé xii-ndo quĩhíⁿ veñúhu, àdi núú cuè téé cùchiuⁿ, te ni vǎ cání iní-ndó nũu nása cunduu tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé, te ni vǎ cání iní-ndó nũu ná tnúhu nadànchocáva-ndo nũu ná tnúhu na cũñaha-güedé xii-ndo,

12 chi òré-nǎ te mee Espíritú Yă Ndiöxí dacàhu iní ñáhá-xí xii-ndo tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá ìⁿ téé cuica

13 Te ìⁿ téé ñũhu tnahá tnuú ñáyi-u-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, cúñaha xii ñaní-í sá ná chídava-dé sá nǐ dándõo tǎtá-ndǐ cuu cuendá-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

14 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ càháⁿ-n? Te ñá díú chiúⁿ-áⁿ vǎxi-í cada-í, chi ñá díú tǎe cùchiuⁿ cuu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

15 Te xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyi-u xĩndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyi-u ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í ío váha cada cuendá-ndó, te vá cání iní-ndó nǎndi nducu-ndo cùndecu ndihí-ndo, chi cuèi vǎi vihi na nihí-ndó cùndecu ndihí-ndo, dico vá chĩndèe ñaha-xi cudíi-ndo cùndecu-ndo ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

16 Te dǎtnùní ní ngüíta-gǎ cání-gǎ ìⁿ cuendú núú-yu cuendá tecú tnùní-yu tnúhu-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Ìⁿ téé cuica sũúní nǐ cuu nchaa tatá ní xitu-dé núú ñúhú-dě.

17 Te ní ngüíta-dé sání ìní-dé: “¿Te nása cada-í? Te ñá túú ndèè nataxúha-í nchaa sá ñí xitu-í”, duha ní sani iní-dé.

18 Te dătnùní ní sáha váha tucu-dé cuendá nàcuáa cada-dé, te ní cachí-dé: “Duha na cùnduu, dangoyo-í yacá-í, te ndada càhnu-gá-í, te xítí-xi nataxúha-í nchaandi túhú sá ñí xitu-í, ndìhi nchaa dava-gá sá ndécú ndìhi-í.

19 Te sátá dúcáⁿ, te cachí-í: Ío vài sá ndécú ndìhi-í, te cudíi-xi cuéhé cuíá, te vitna ndetatú-í, te coho-í te caxi-í cada-í, te nándi-gá cada-í cuendá cudíi ìní-í cundecu-í, duha quesaha-í”, càchí-dé.

20 Dico Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii-dé: “Yòhó, ñá túú nàndìhi sá sání ìní-n, chi yúhú càchí-í sá niú vitna cuú-n, te nchaa sá ndécú ndìhi-n ¿yoo cuu sá vâha xii-aⁿ-i?”, càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

21 Duha yáha nchaa ñáyiú nándi sàni iní-xi cundecu ndìhi-xi ñuyíú-a, dico ñáyiú-áⁿ ïo ndàhú-yu chi ñá túú nă nduu táhŭ-yu núú Yă Ndiöxí cundecu ndìhi-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xií-yu.

Yá Ndiöxí xító-gă nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá

(Mt. 6:25-34)

22 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã vă ïo cani iní-ndó nŭu nása cundecu-ndo, àdi nása níhí-ndó sã cáxí-ndó, àdi nása níhí-ndó dŏó cuihnu-ndo.

23 Chi cùnuu-gá méé-ndó dâcúúxí sã nchító-ndó, te ducaⁿ yìqui cuñú-ndó cùnuu-gá-xi dâcúúxí dŏó sâcũhnu-ndo.

24 Te chí cuăha cuendá nàcuáa quède cue tícácá, chi ni ñà túú chìhi-güedi tatá cuu ítú natahu-güedi

te ni ñà túú ndèé núnǎ yacá-güedi, te ñihí-güedi xèxi-güedi, chi Yá Ndiǒxí xító ñaha-gá xii-güedi. ꞑTe nchòhó cúnùu-gá-ndó dàcúúxí nchàa cue quiti ndava!

²⁵ Te cuèi nándi sá sání vìhi iní-ndó ndècu-ndo, dico ñá ndácú-ndó càda-ndo nacuáa cuehnu-ndo cuèdicó ìⁿ yiqui-gá.

²⁶ Te núu ni sǎ lúhá xǎⁿ ñá ndácú-ndó càda-ndo, ꞑte ná cuèndá ío sàni iní-ndó cuèndá nchaa sá cuìní-ndó ñihí-ndó cùndecu ndihí-ndo?

²⁷ Te chí cádá cuèndá nàcuáa sàhnu ìⁿ tnu itá, chi ni ñà túú quède chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ndíi Salòmón ío vii ní cáa nchaa sá ñí xíndecu ndihí ndíi, dico vii-gá tucu càa nchaa itá dàcúúxí nchàa sá ñí xíndecu ndihí ndíi.

²⁸ Te cùhú sǎ ío vitna tnaa-ni cùdíi-xi te sàhmí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ío vii càdúha Yá Ndiǒxí nchaa cùhú-ǎⁿ. ꞑTe nchòhó ío cùnùu-ndo dàcúúxí nchàa cùhú-ǎⁿ, núu xǎⁿ ío xító ñaha-gá xii-ndo, te dicó yica cùu iní-ndó sàndáá iní-ndó-gǎ!

²⁹ Te vá ío canchicúⁿ nihnu-ndo sǎ cóhó sǎ cǎxí-ndó, te ni vǎ dándihú-ndó ìní-ndó nùu nása cada-ndo ñihí-ndó.

³⁰ Chi nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiǒxí ducaⁿ mèe-ni sá cóhó sǎ cǎxí-yu xica nchicúⁿ nihnú-yu. Dico mee Tǎtá-ó Dǔtú Ndiǒxí sa nàha-gá nándi cùu sá xíní ñùhu-ndo, te taxi-gá.

³¹ Te cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ Yǎ Ndiǒxí Yaá yíndàha ñaha xii-ndo, te ducaⁿ te taxi-gá nchaa sá xíní ñùhu-ndo.

*Cuèndá sá vǎha nduu táhú-ó nùú Yǎ Ndiǒxí
(Mt. 6:19-21)*

32 Te vá yùhú nchòhó cue tée ndècu ndìhi-í cuèi ío sacú-ndó, chi Tătá-ó Dűtú Ndiöxí ní cachí-gá sá ndúú tǎhú-ndó cùndecu-ndo núú ndécú-gǎ taxi tnùní-ndó tnàhá-ndó.

33 Te chí dícó nchaa sá ndécú ndìhi-ndo, te chí cuǎha nchaa ñáyiú ndàhú díhúⁿ-ndó ñáyiú xìni ñuhu, te cada váha-ndo cùndecu-ndo, te ducaⁿ te nduu táhú-ndó sǎ ïo-gá váha núú Yǎ Ndiöxí cundecu ndìhi-ndo, te xiǎⁿ vá cúú tùhú tnàhí-gá-xi, te ni vǎ ndíhí ñìhnu-gá-xi, te ni ñàdúhú vǎ ndácú-güedě duhu-güedě, te ni tǔquidi vá quée-dí.

34 Te núú xiǎⁿ cúú cuèndá-ndó ñá, te diu-ni xiǎⁿ ñùhú ìní-ndó, áⁿ te núú mee-ni sǎ ndécú ñùyíú-a ndècu ndìhi-ndo, te diu-ni nchaa xiǎⁿ ñùhú ìní-ndó.

Xìni ñuhu-xi quìhi iní-ó cùndecu-o

35-36 Te ío quìhi iní-ndó cùndecu-ndo, te cada-ndo dàtná quidé dàva cue tée xìnu cuechi sacúndecu túha-güedé cuèi nání òré-áⁿ ndétú-güedě pàtróon-güedě ná òré nasáá-dé sá cuàháⁿ-dé vico tnǎndaha. Te núú niú te sa cúú cáyú-ni ñuhú-güedé sá cùndètu ñaha-güedé, chi òré ná nàsáá-dé dacàsaⁿ-dé yuyèhe, te ndíhi-ni nacaáⁿ-güedé ndíhu-dé.

37 Te váha táhú nchaa cue tée xìnu cuechi-áⁿ, chi ndècu túha-ni-güedé ndétú-güedě ndée òré ní nasáá pàtróon-güedě, te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré ná nàsáá pàtróon-güedě-áⁿ te chihi ñaha-dě mèsá xii-güedé, te ndacáⁿ ndee-dé dóo níhnú-dě núú yíquí-dě, te ngüíta-dé cani-dé cóhó-güedě cuèndá caxi-güedé.

38 Te diu-ni ducaⁿ càda-dé cuëi dava niú, àdi tacuíhndá-gá, te núu ñá túú xidí-güedé òré nasáá-dé, te cue téé xínu cuechi-áⁿ ïo váha tnahá-güedé.

39 Te núu dicó ïⁿ téé cùu xítóhó ïⁿ vehe xini-dé ná òré quihu ñadúhú vehe-dé ñá, te quihi iní-dé te vá cùdú-dé, te vá dáñá-dě nacaáⁿ-güedé yuyèhe-dé quihu-güedé duhu-güedě.

40 Te nchòhó tucu nchaa-ni nduu quihi iní-ndó cùndecu túha-ndo, chi na cuáháⁿ nduu ñá túú yìhi iní-ndó, te quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnahá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cue téé quide ndáá ndihi cue téé ñá túú quide ndáá (Mt. 24:45-51)

41 Te té Pèlú ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, ¿te tnúhu ní cáháⁿ-n-ăⁿ cùu-xi mee-ni cuendá nchúhú ăⁿ cuendá nchaa ñáyiú? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

42 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Càháⁿ-í cuendá ñáyiú quide váha dàtná quidé ïⁿ téé tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xínu cuechi ndecu vehe patróóⁿ-xi, chi téé-áⁿ ïo váha tècú tnuní-dé, te quide-dé nchaa nàcuáa càháⁿ patróóⁿ-dě, te dàcaxi-dé cue ñáyiú xínu cuechi oré tàú-xi caxí-yu.

43 Te núu ducaⁿ quide váha téé tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xínu cuechi-áⁿ ñá, te ío váha tnahá-dé òré nasáá patróóⁿ-dě nùu ndéé cuáháⁿ-dé.

44 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã tõe quide ndáá táxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xínu cuechi-áⁿ cùñaha-nă patróóⁿ-dě xii-dé sá ncháándi túhú-nă sá ndécú ndihi-dé quindaha-dě.

45 Dico núu téé tàxi tñuní ñáhá xìi cue ñáyiú xìnu cuechi-áⁿ ná càni iní-dé sá cùyàa patróóⁿ-dě vá násàá ndĩhi-ni-dé ñá, te ngüíta-dé cani-dé nchaa ñáyiú xìnu cuechi, cuěi téé cuěi ñadĩhí, te ngüíta-dé caxi-dé coho-dé, te dàxíni-dé méé-dě,

46 te nduu ñà túú yìhi iní-dé te nasáá pàtróóⁿ-dě, te dandòho ñaha patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé, te daquihíⁿ ñáhá-dě xii-dé núú ndécú ñáyiú ñá túú ní quide ndáá.

47 "Te dava cue téé xìnu cuechi xini-güedé nàcuáa cuìní pàtróóⁿ-güedě cada-güedé te ñá túú quide-güedé, te ni ñà túú cuìní-güedé cundecu túha-güedé cundetü-güedé pàtróóⁿ-güedě, te nchaa cue téé ducaⁿ xíquide dandòho ñaha patróóⁿ-güedě, chi ñáni v̄hi-güedé.

48 Te dava cue téé xìnu cuechi ñá túú xini-güedé nàcuáa cuìní pàtróóⁿ-güedě cada-güedé, te ní quide-güedé sá néñùú-güedé #ⁿ sá ñà túú tàú-güedé cada-güedé ñá, te cue téé-áⁿ sacú-gá dandòho ñaha patróóⁿ-güedě, chi sacú-gá ñáni-güedé. Te ñáyiú cùtnuní iní-xi nàcuáa cuìní Yă Ndiõxí cadá-yu, te ðiu-ni ducaⁿ tàú-yu cadá-yu nàcuáa cuìní-gá. Te ñáyiú v̄ai-gá tècú tñuní nàcuáa càháⁿ-gá, te ðiu-ni ducaⁿ v̄ai nchaa sá càháⁿ-gá tàú-yu cadá-yu.

*Ñá túú cùu #ⁿnuu ñáyiú
(Mt. 10:34-36)*

49 "Te yúhú véxi-í ñuyíú-a cuendá cutnùní iní ñáyiú nàcuáa cada ñaha Yă Ndiõxí xií-yu, ¡te cuìní-í sá ndĩhi-ni cada-gá nàcuáa sàni iní-gá!

50 Te yúhú ío vâi tnúhu sàni iní-í, jchi sáá nduu te ío ndoho-í, te ðiu-ni xíăⁿ cuhuⁿ iní-í ndéé ná sàá nduu dùcaⁿ yáha-í!

51 Te nchòhó vá cání ìní-ndó sã yúhú véxi-í ñuyíú-a te cundecu ndihî tnàha váha-ni ñáyiu, te ñáhá chi da ngüíta-yu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu.

52 Te ndéé není vitna ngüíta ñáyiu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu, te na càda-o cuendá te núu úhúⁿ ñáyiu xĩndecu ìⁿ-ni vèhe, te vá cúú ìⁿnuu-gá-yu, chi úní-yu ndatnúhu-yu te nàá-yu ndihî úú-gá-yu, àdi ñáyiu úú-áⁿ ndatnúhu-yu te nàá-yu ndihî ñáyiu úní-áⁿ.

53 Te dava cue téé cùu tátá vá cúú ìⁿnuu-gá-güedé ndihî déhe ducuⁿ-güedé, te ni dàva cue ñáyiu cùu náná vá cúú ìⁿnuu-gá-yu ndihî déhe yòcò-yu, te ni sãnu-yu vá cúú ìⁿnuu ndihî-gá-yu. Te ducaⁿ càdá-yu chí davá-yu quĩndáá iní ñáhã-yu xii-í, te davá-yu vá quĩndáá iní ñáhã-yu –càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ñáyiu cùtnuní iní-xi nàcuáa quide-xi ñuyíú ndihî andiü

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ:
–Te nchòhó òré ndéhé-ndó ndànchita vícò ndàa xio quée nchícanhii, te càchí-ndó sã cúúⁿ dãü, te ðiu ducaⁿ ndisa quide-xi.

55 Te òré ná quène táchí ndàa xio datni nacuáa quène nchícanhii, te càchí-ndó sã ïo cada ihni-xi, te ðiu ducaⁿ ndisa quide-xi.

56 Te nchòhó ío váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide-xi andiü ndihî ñuyíú, ¿te ná cuendá

quidé-ní-ndó sã ñã təcú tnùní-ndó nàcuáa quide Yá Ndiõxí vitna? Te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ ño dándahú-ndó mée-ndo sá ño váha cùtnuní iní-ndó, chi ñã ndáá sá cùtnuní iní-ndó.

Nducu-o nàcuáa nucúndecu ndìhì váha-o ñãyiu cùu úhú iní ñáhá
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Te nchòhó, ñná cuendá ñã túú dándixi túu-ndo iní-ndó càda-ndo mee-ni sá vãha sá tàú-ndó càda-ndo-i?

⁵⁸ Te núu ìó ìⁿ-ndo ñĩ sacáⁿ cuéchi ñãyiu cuendá-ndó cuendá ìⁿ sá ñĩ quide-ndo, te cuáháⁿ-ndó ndìhì-yu núú tõe cùchiuⁿ, te ñini ñũhu-ndo ndìhì-yu ichi, te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo nàcáháⁿ cáhnú ìní tnáhá-ndó ndìhì-yu cuendá sá vã cándèca ñaha-gá-yu quíhìⁿ núú tõe cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te tõe cùchiuⁿ-áⁿ nachihì ñaha-dě ndaha cue tõe cùu poleciá, te cue tõe-áⁿ chihì ñaha-güedě vecaá xii-ndo.

⁵⁹ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñũu na ngáva-ndo vecaá, te vá cãcu-ndo te núu vá náchãhu-ndo nchàa sá tàú-ndó –càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

13

Xìni ñũhu-xi natuha-o ichi Yá Ndiõxí

¹ Te ñũu-ni òrè-áⁿ ñĩ ngúnutnìⁿ ìⁿ úú ñãyiu núú Jèsús cáni-yu cuendú núú-gã nàcuáa ní quide ñaha té Pilatú xii cue tõe distritú Galileá cue tõe ní sahnì quiti nduu táhú Yá Ndiõxí, te mei òrè ní sahnì-güedé cue quiti-áⁿ ñĩ táuchíuⁿ tẽ Pilatú cue sandàdú-dé ní sahnì-güedé cue tõe Galileá-áⁿ, te ní

xica níñí-güedě núú ñúhú ndìhì níñí cue quiti-án, te ní nadácánuu-xi.

² Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Te núu nchòhó sání iní-ndó sǎ sà dúcáⁿ ñí yáha cue téé distrítú Galileá-áⁿ te cùu-güedé cue téé ndècu vihi-gá cuéchi-xi dàcúúxí cuè téé ñuú-güedé ñá.

³ Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñǎhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi iní-ndó cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ndecu-ndo ña, te tnàhá nchaa nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnì-ndo ichi Yá Ndiǒxí.

⁴ Te núu nchòhó sání iní-ndó sǎ ñǎyiu sáhúⁿ úní ní xíhí ní táú ñáhá vèhe ducúⁿ Silòè ío-gá ndécú cuèchi-yu dàcúúxí nchàa ñǎyiu xíndecu ñuú Jerusàlén ñá,

⁵ te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ñǎhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi iní-ndó cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ndecu-ndo ña, te tnàhá nchaa nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnì-ndo ichi Yá Ndiǒxí —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

Yutnu ngǔxí ñá túú cùuⁿ sávidí-xi

⁶ Te Jèsús ní canì tucu-gá ìⁿ cuèndú núu-yu nàcuáa tecú tnùnì-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gă:

—Ìⁿ téé nùtnì ìⁿ yutnu ngǔxí núú ñúhú-dě, te cuáháⁿ ndéhé-dě ñuú ní cuuⁿ sávidí-xi ni cùu, te ni ìⁿ ñá túú ní cùuⁿ.

⁷ Te ní xáhaⁿ tǎe-áⁿ xii téé ndèé ñuhu-dé: “Nàha-n sá vitna ní cuu úní cuía quíxí còto-í yutnu ngǔxí-a te ñá túú xìnì-í ni ìⁿ sávidí-xi. Te quehndé-n vitna, chi àúⁿ ñá cuu nùtnì-xi quide tneñu-xi núú ñuhu-áⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii téé ndèé ñuhu-dé-áⁿ.

8 Te téé ndèé ñuhu-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, daña na cuìhnu-xi cuiá vitna-ná, te na nàdatayá-í ñuhu núú sàhá-xi, te chihi-í saháⁿ.”

9 Te ducaⁿ te cudana cuuⁿ sávidí-xi, àdi núu ñá túú ní cùuⁿ sávidí-xi ña te téhndé-nă-xi”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ ñadìhí ní nduu cueyi sătá-xi nduu ndètátú ñáyiu

10 Te ìⁿ xito cùu-xi nduu ndetátú ñáyiu, te yìhi Jèsús ìⁿ veñúhu dànehé-gá ñáyiu.

11 Te xíaⁿ ndécú ìⁿ ñadìhí ní cuu sáhúⁿ úní cuiá sǎ cùhú-aⁿ yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávăha xii-aⁿ, te xǎⁿ ní ndada cueyi-xi sătá-aⁿ, te ñá dáñă-gă-xi nucúnutnîi ndáá-aⁿ.

12 Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-aⁿ te ní cana ñaha-gă, te xáhaⁿ-gă:

—Yòhó ñaha cùhú, ndúha-n cuéhé tnàhá-n —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

13 Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñàha-gá xii-aⁿ, te òré-ni-áⁿ ñí ndúha-aⁿ te ní nucúnutnîi ndáá-aⁿ, te ní ngüíta-aⁿ ní cachí-aⁿ sá ïo càhnu cuu Yá Ndiǒxí.

14 Dico téé tàxi tnuní veñúhu ní cudééⁿ-dě sá dúcáⁿ ñí quide Jèsús ní quide tătna-gá ñaha cùhú-áⁿ nduu ndètátú-yu, te ní xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Íó ínú nduu tàú-ó càda chiuⁿ-o, te ndědani càa nduu-áⁿ quixi-ndo cùtătna-ndo, dico ñá díú nduu cuu-xi nduu ndetátú-ó —cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-yu.

15 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchòhó chi ïo dândahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndăá-ndó dico ñá ndàá sá quidé ndăá-ndó, çnăa

ñá túú nàndaxi-ndo ndicutu-ndo àdi búrru-ndo dàcoho-ndo-güedi ndute nduu ndetatú-ó ǎn?

16 Te ñadihí-a cùu-aⁿ ñani tnáhá ndi Àbrahám, te dicó-ni sá yùcu ñávãha quide duha cuhú-aⁿ ní cuu sáhúⁿ úní cuiá, ¿te náa ñá túú xìni ñuhu-xi cutátna-aⁿ cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ó ǎn? — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

17 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, núu nchaa cue téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá ní cucahaⁿ núú-güedě, dico nchaa dava-gá ñáyiú chi xícudí iní-yu xíndéhě-yu nchaa sá vã yõo tnáhí ndàcu cada quide-gá.

Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo.

19 Ìⁿ téé ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě te ní xínu-xi, te ní sahnú-xi ní cuu dùcúⁿ-xi, te cue qui^ti ndàva núú tàchí cádüha-güedi tacá-güedi núú díté-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Mt. 13:33)

20 Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xií-yu:

—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada tucu Yá Ndiõxí òré ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo.

21 Ìⁿ ñadihí ní queheⁿ-aⁿ levadurá ní chihi-aⁿ úní arròbá yuchi triú, te levadurá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa ñihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Yuyèhe cuiñi

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Te ichi ñùhu Jesús cuáháⁿ-gá ñúú Jerusalén, te nchaa ñúú náhnú, ndìhì nchaa ñúú lĩhli ta yãha-gá ducaⁿ ta dànehé-gá ñáyiu tnúhu-gá cuáháⁿ.

23 Te ìⁿ ñúú-áⁿ ñĩ xáhaⁿ ìⁿ téé xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í cácaⁿ tnúhu-í ìⁿ tnúhu núú-n, ¿ndáá sá ïo sacú ñáyiu nàníhí tàhú-ãⁿ? —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé ndìhì nchaa ñáyiu:

24 —Cada-ndo sã nánihí tàhú-ndó, te tñi-ndo ìchi Yá Ndiõxí, te ichi-gá-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ yuyèhe cuiñi, te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ïo cuéhé ñáyiu cachí iní-yu quíhu-yu yuyèhe cuiñí-áⁿ dico vá ndácũ-yu.

25 Te na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó tnũhu càháⁿ-í. Te òré ná ndàcuiñí téé cùu xítohó vehe, te nacadí-dé yuyèhe, te nchaa nchòhó ñáyiu na quèndóo quehé dacàsaⁿ-ndo yuyehe, te quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé: “Tãtá, nacaáⁿ yuyèhe na quíhu-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé. Dico téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Ñá túú xìní-í nchòhó ndèé ñáyiu cùu-ndo”, duha cúñaha-dě xii-ndo.

26 Te dàtnùní ngũíta nchòhó cúñaha-ndo xii-dé: “Nchúhú ní xexi ndìhì ñaha-ndĩ, te ní xihi ndìhì ñaha-ndĩ xii-n, te nchaa ichi ní xóo dacuàha ñaha-n xii-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé.

27 Dico cachí tucu téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Sa ní cachí-í sá ñà túú xìní-í ndèé ñáyiu cùu-ndo. Te chí xócuñí nchòhó ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha núú ndècu-í”, quesaha-dě cúñaha-dě xii-ndo.

28 Te na sàá nduu dùcaⁿ cada-xi te quini-ndó tẽ Àbrahám, ndihi té Isàác, ndihi té Jàcób, ndihi nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí, te nchaa cue téé-áⁿ ndécú-güedě núú ndécú-gã táxí tnùní-gá, te nchòhó quee tíhú-ndó nũú-gã sá tnúhu ñá túú ní cuini cada ndáá, te dává-áⁿ ndãhyú-ndó te cuu rúhñú-nã núhu-ndo sã sätú iní-ndó cuendá sã ndóhó-ndó.

29 Te dává-áⁿ quíhu nchaa ñáyiú ndi cùmí xio ñuyíú núú ndécú Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá caxí-yu ndihi-gá, te cundecú-yu ndihi-gá.

30 Te dava ñáyiú nchìcúⁿ ñá túú cùnuu ndecu ichi Yá Ndiõxí vitna, ñáyiú-áⁿ sáá nduu te ío cunúú-yu. Te dava ñáyiú cùnuu ndecu ichi-gá vitna, ñáyiú-áⁿ sáá nduu te vá ío-gá cunúú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

*Jèsús ndàhyú-gá cuendá ñáyiú ñuú Jerusàlén
(Mt. 23:37-39)*

31 Te diu-ni nduu-ãⁿ ñí quexìo ìⁿ úú cue téé cùu fariséú núú ndécú-gã, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Quee-n ìha quíhíⁿ-n nũu ndèé quíhíⁿ-n, chi téé cùu Herodés cuini-dé cahni ñaha-dě xii-n —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

32 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Chí cuaháⁿ te cúñaha-ndo xii téé nèhe mañá-áⁿ sã càchí-í sá ná cùndedóho váha-dé ìⁿ tnúhu cáháⁿ-í, chi cùmání ìⁿ úú-gá nduu cundecu-í xocani-í nchaa espíritú cùndihí yucu ñávãha yìhí ñaha xii ñáyiú, te cada tátna-í nchaa dava-gá ñáyiú cùhú, te ducaⁿ te ndihí chìuⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé.

33 Dico dacuítíí sã cùhùⁿ-í ichi ìⁿ úú-gá nduu, te ducaⁿ te sáá-í núú quíhíⁿ-í, chi vá cúú tnàhí cuú ìⁿ

tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ingá ñuú, chi mei ñuú Jerusàlén cuú-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-gã xii ñáyu ñuú Jerusàlén:

—Nchòhó chi sàhni-ndo nchaa cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, cue tée ní tendaha-gã véxi, te mee-ni ndìhi yúú sáhní-ndó-güedé. ¿Te titní xito ní cuiní-í nadatàcá ñáhà-í xii-ndo dàtná nádàtacá ìⁿ nchuxi cuè déhe-di sàquihí-güedi xití ndíxíⁿ-di, dico ñá ní cuiní-ndó, te ducaⁿ-ni sàni iní-í ndéé vitna!

³⁵ Te chí cündèdóho tucu ingá tnúhu na càháⁿ-í-a: Yá Ndiöxí dañà ñàha-gá xii-ndo. Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã vã quini ñáhá-gã-ndó xii-í, dico sáá nduu te quini ñáhá tùcu-ndo, te nduu-ãⁿ cachí-ndó sã ïo càhnu cuu yúhú Yaá ní tendaha Dütú Ndiöxí véxi ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-yu.

14

Jèsús quidé tãtna-gá ìⁿ tée ñùhu cuiñu

¹ Te duha ní cuu ìⁿ nduu, nduu ndètatú ñáyu chi ìⁿ tée cùu fariséú cùnùu ní cáháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te cue tée ndècu vehe-dé ndéhé-güedé ñu nása cada-gá.

² Te xíaⁿ ndécú tnàhá ìⁿ tée cùhú ñúhú-dě cuiñu.

³ Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gã núú cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés, ndìhi núú cuè tée cùu fariséú, te xáhaⁿ-gã:

—¿Cuu cada tátna-o ìⁿ ñáyu cùhú nduu ndètatú-ó ãⁿ ñáhá? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴ Dico cue tée-áⁿ ñà túú tnàhí ni cãháⁿ-güedé. Te ní dácaá-gá ndaha-gá ní tendaha-gã tée cùhú-áⁿ

nĩ quide tátna ñaha-gă xii-dé, te ní xáhaⁿ-gă sá ná nùhú-dé vehe-dé.

⁵ Te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú nchàa cue téé-áⁿ, te xáhaⁿ-gă:

—¿Te núú nchòhó ná ngáúnhnu ìⁿ búrru-ndo àdi ìⁿ ndicutu-ndo déhvá, te vá ná tàva ndíhi-ni-ndo-di cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ndó-ăⁿ? —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁶ Te ñá túú ní nĩhí-güedé tnúhu na dànhocáva-güedé.

Ñáyiu càháⁿ-yu quíhíⁿ vico tnándaha

⁷ Te ndèhe Jesús nàcuáa xĩquide nchaa ñáyiu ndècu vico sá sũúni nĩ nacáxi-yu xilé sácõo nchihi cue téé cùnuu-gă conchihí-yu òré cuánguìhú-yu mèsá caxí-yu, núú ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

⁸ —Òré ná càháⁿ ñáhá ìⁿ ñáyiu xii-ndo ìⁿ vico tnándaha, te vá cóó-ndó nũú xilé sácõo cue téé cùnuu-gă, chi núú ducaⁿ na càda-ndo, te cudana quexìo dava-gă ñáyiu cùnuu-gă dàcúúxí nchòhó.

⁹ Te ñáyiu ní càháⁿ ñáhá xii-ndo-áⁿ quixí-yu te cúñàhá-yu xii-ndo: “Chí cuñàhá xilé núcõo nchihi-ndo-ăⁿ ná cònchihi ñáyiu ní quexìo-a”, quesàhá-yu cúñàhá-yu xii-ndo. Te cuìní-ndó ñáhá cuèi cùcahaⁿ núú-ndó ndàcuíñí-ndó quíhíⁿ-ndó ngõo-ndo nũú xilé xĩnutnì ndéé núú nĩ ndihí-ná ndàa sátá-xi.

¹⁰ Te yúhú càchí-í sá òré ná càháⁿ ñáhă-yu xii-ndo, te ngõo-ndo nũú xilé xĩnutnì ndéé núú nĩ ndihí-ná ndàa sátá-xi chi cuèndá òré ná quèxio ñáyiu ní càháⁿ ñáhá xii-ndo, te cúñàhá-yu xii-ndo: “Nchòhó cue ñáyiu càháⁿ ndihí-í, chí yàha núú xilé sácõo cue téé cùnuu-gă coo-ndo”, duha cúñàhá-yu

xii-ndo. Te ducaⁿ te cada nínu ñaha nchàa ñáyiú yìhi ndìhi-ndo mesá.

11 Te nchaa ñáyiú na càda nínu mee-xi, te ñáyiú-áⁿ ñà túú cùu nínu-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú quide nínu mee-xi, ñáyiú-áⁿ cúú ñínu-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xií-yu.

12 Te dătnùní ní xáhaⁿ-gă xii téé ní cáháⁿ ñáhá xii-gá:

—Te yòhó òré cuìní-n càda-n ìⁿ vico, te vá càháⁿ-n mèe-ni cue téé càháⁿ ndìhi-n, ni cuè ñaní-n, ni cuè ñáyiú cùu ñaní tnáhá-n, ni cuè ñáyiú cuica ndècu yatni ndìhi-n, chi ñáyiú-áⁿ ducaⁿ càdá-yu ìⁿ nduu cáháⁿ ñáhă-yu xii-n te ndéyăhu-ni sá ñí quidé-n-yu.

13 Te ñáhá chi òré ná càda-n ìⁿ vico, te cáháⁿ-n ñăyiú ndàhú, ndìhi ñáyiú ñá cúú càca, ndìhi ñáyiú yacua, ndìhi ñáyiú cuàá.

14 Te núu ducaⁿ na càda-n, te cuu-xi ìⁿ sá văha xii-n, chi ñáyiú-áⁿ vă ñìhí-yu nacoto ñàhá-yu xii-n, dīco na cùú-n te sáá nduu ndòto-n ndìhi nchaa ñáyiú ní quide ndáá ní xindecu ichi Yá Ndiòxí, te dāvá-áⁿ taxi-gá sá ndúú tàhú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa xiquide ñáyiú òré càháⁿ ñáhá ìⁿ téé cada vico

(Mt. 22:1-10)

15 Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús ní tecú dóho cue téé yìhi mesá-áⁿ, núu ní xáhaⁿ ìⁿ-dé xii-gá:

—Ío váha táhú nchaa ñáyiú na càxi nchaa sá cuăha ñaha Yă Ndiòxí nduu na sàá-yu cundecú-yu núú ndécú-gă táxi tnùní-gá —càchí-dé xăhaⁿ-dē xii-gá.

16 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Hⁿ téé quide-dé vico, te ní dátècú tnúhu-dé cuéhé víhí ñǎyiu quíhíⁿ-yu caxí-yu.

17 Te òré sa ní cuu-ná sá caxí-yu, te ní xáhaⁿ-dě xii téé xìnu cuechi núú-dě sá quíhíⁿ-dé cǔñaha-dě quíhíⁿ-yu caxí-yu, chi sa ndècu túha nchaa sá caxí-yu.

18 Dico nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu xii-dé sá ná cádá càhnu iní téé càháⁿ ñáhá-ǎⁿ, chi ñá túú cùyáchí-yu quíhíⁿ-yu vico-án. Te téé ní cáháⁿ ndíhi téé xìnu cuechi-án díhna ní xáhaⁿ-dě: “Íchí ñǎ saaⁿ-í hⁿ pedàsú ñuhu, te quíhíⁿ ndéhè-í tnavíí, núu xǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cǔñaha-n xii téé càháⁿ ñáhá-ǎⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

19 Te ìngá-dé ní xáhaⁿ-dě: “Ní saaⁿ-í úhúⁿ yùndá ndìcutu sa xìtu, te cue quiti-án quíhíⁿ-í coto ndeé-í-güedi vitna, núu xǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cǔñaha-n xii téé càháⁿ ñáhá-ǎⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

20 Te ìngá tucu-dé ní xáhaⁿ-dě: “Íchí ñǎ tnándaha-í nǔu xǎⁿ vá cùyáchí-í quíhíⁿ-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

21 Te òré ní nasáá téé xìnu cuechi-án, te ní nacani tnúhu-dé núú pàtróóⁿ-dě nchaa nàcuáa ní xáhǎⁿ-yu. Te ní cudééⁿ tēe cùu patróóⁿ-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii téé xìnu cuechi núú-dě-án: “Yáchí cuàháⁿ nanducu-n nchàa ñáyiu ndàhú, ndíhi nchaa ñáyiu ñá cúú càca, ndíhi nchaa ñáyiu yacua, ndíhi nchaa ñáyiu cuàá, te nděni ní cuu na nàníhíⁿ-yu te candecá-n-yu quixi”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

22 Te sátá ñǎ nasáá téé xìnu cuechi-án, te ní xáhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, sa ní quide-í chiuⁿ ní táhú-n, dico ndècu-gá núú cóo-yu”,

càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

²³ Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ xǎhaⁿ-dě: “Cuàháⁿ tucu ndèni ní cuu te cada yica-n na quìxí-yu quíhu-yu cuèndá ná chítú vehe-í.

²⁴ Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ nì ìⁿ ñáyiú ní cáháⁿ-í díhna vá cúú-gǎ caxí-yu sá sà ní quide túha-í caxí-yu ni cùu”, cachí tée-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi núú-dě —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii tée-áⁿ.

Ndoho-o cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú

(Mt. 10:37-38)

²⁵ Te ío cuéhé ñáyiú nchìcúⁿ-yu Jèsús, te ní xǎhaⁿ-gǎ xií-yu:

²⁶ —Te núu dava nchòhó cuení-ndó chìtnahá ñáhá-ndó xì-í, te cuu iní ñáhá ndìsa-ndo. Te cuèi na dándóo-ndo tǎtá-ndó, ndìhì náná-ndó, ndìhì ñadihí-ndó, ndìhì déhe-ndo, ndìhì ñaní-ndó, ndìhì cúha-ndo, te cani iní-ndó sǎ cuèi na cùú-ndó sǎ cuèndá-í, te ducaⁿ te cuu ndìsa-ndo cuè ñáyiú tnàhá tnúhu ndìhì-í.

²⁷ Te nchaa ñáyiú vá cǎnchícúⁿ nihnu ñaha xì-í cuèndá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í, ñáyiú-áⁿ vǎ cúú-yu ñáyiú tnahá tnúhu ndìhì-í.

²⁸ Te núu ìⁿ nchòhó ná cǎni iní-ndó dàcaa-ndo ìⁿ vehe ducúⁿ, ¿te náa ñá díú díhna-gá cada cuèndá-ndó nǔu ndědau díhúⁿ cuu, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó nǔu tnahá díhúⁿ-ndó càa vehe-áⁿ àdi ñáhá?

²⁹ Chì núu vá dúcáⁿ càda-ndo, te na ngüíta-ndo tàusaha-ndo te vá xǐnu cada-ndo, te nchaa ñáyiú na cùndehe ñaha xii-ndo, te cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá-ndó.

³⁰ Te cachí-yu: “Tée-ǎⁿ ní ngüíta-dé dácàa-dé ìⁿ vehe te ñá ní ndàcu-dé xínu”, cachí-yu.

31 Àdi te núu ìíⁿ téé yìndaha ñaha xii ñáiyu cuení-dé nàá-dé ndìhi ingá tucu téé yìndaha ñaha xii ñáiyu, ¿te náa ñá díú dǐhna-gá cada cuendá-dé te núu ndacu-dé ndìhi úxí mǐl cue sandàdú-dé nàá-güedé, ndìhi ócó mǐl cue sandàdú ingá tucu téé yìndaha ñaha xii ñáiyu cùu úhú iní tnáhá ndìhi-dé-áⁿ?

32 Àdi te núu xìto-dé sá vǎ ndácú-dě ñá, te òré vátá cùyàtni ñaha-gá téé cùu úhú iní tnáhá ndìhi-dé-áⁿ, te tendaha-dě ìíⁿ téé quíhíⁿ-dé quíhu-dé tnúhu ndàhú núú tǎe-áⁿ cuendá sá vǎ nàá-güedé.

33 Te duha càháⁿ-í chi núu nchòhó vá cádá ndèe iní-ndó dàña-ndo nchaa sá ndécú ndìhi-ndo cuendá chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te vá cúu-ndó cuè ñáiyu tnáhá tnúhu ndìhi-í.

*Ñíⁿ ñí nduu víxiⁿ
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)*

34 Te ñíⁿ chi ío váha, dico núu na ndùu víxiⁿ-xi, ¿te nása-gá cada-o nándíhi-o te núu ducaⁿ-í?

35 Chi ñá túú-gǎ nándíhi-xi nì sá dàcá ñuhu, te nì sá dàcá saháⁿ, chi cuendá-nǎ dǎngoyo-o. Te nchaa nchòhó ñáiyu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a xìni ñuhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá — càhí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

15

*Cuendá ìíⁿ mběé quiti ní xíta
(Mt. 18:10-14)*

¹ Te cue téé cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáiyu cuendá impuèstú ndìhi cue dava-gá ñáiyu

ndècu ichi cuehé ichi duha ní quexió-yu núú ndécú Jèsús cuendá cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gá.

² Te ní nguíta cue téé cùu fariséú, ndihì cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xícáháⁿ cuèhé-güedé cuendá-gá, te cächí-güedé:

—Tée-a quèheⁿ cuendá-dé ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te xèxi ndihì ñaha-dé xií-yu —cächí-güedé xitnàha-güedé.

³ Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuendú nàcuáa tecú tnùnì-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

⁴ —Ìⁿ téé ndècu ìⁿ ciendú mběé-dě, te ní xíta ìⁿ-dì, te nchòhó sa cùtnunì iní-ndó nàcuáa cada téé-áⁿ, chi dándóo-dé cúmídícó sǎhúⁿ cúmí-dì ìⁿ yucu, te cúnúndúcú-dě quitì ní xíta xíaⁿ ndèé ndéé naníhí-dě-dì.

⁵ Te òré ní naníhí-dě-dì te ní dácáá-dě-dì chíó-dě ní docó-dé-dì sá cúdǎ iní-dé.

⁶ Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní dátàcá-dé nchaa cue téé càháⁿ ndihì-dé, ndihì nchaa ñáyiú ndècu yatni ndihì-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí ná cùdíí iní-ó vitna, chi ní naníhì-í mběè-í quitì ní xíta ni cùu”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

⁷ Te yúhú cächí-í sá ìo-gá cúdǎ iní Yǎ Ndiǒxí ndihì cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ nǔu ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuèchi iní-yu cuendá nchaa sá ñà túú vǎha quidé-yu ndécú-yu te tnií-yu ichi-gá, dàcúúxí cùmídícó sǎhúⁿ cúmí ñáyiú sa ní tuha ichi-gá, chi ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi ndìxi cuèchi iní-yu chi sa ndécú-yu ichi-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá díhúⁿ nǐ xíta

8 Te ní cani Jèsús ìngá cuèndú núú-güedě, te xáhaⁿ-gă:

—*Ïⁿ* ñadìhí ndécú ndìhi-aⁿ úxí dǐhúⁿ cuèxíⁿ, te ní dácũta-aⁿ *Ïⁿ* te ní teñuhú-aⁿ iti, te ní ngũita-aⁿ nàtihu-aⁿ vehe, te súúní vǎha vǎha ní nanducu-aⁿ nděé ní naníhí-aⁿ.

9 Te òré ní naníhí-aⁿ, te ní dátàcá-aⁿ nchaa ñáyiu dǐhí càháⁿ ndìhi-aⁿ ndìhi nchaa ñáyiu ndècu yatni ndìhi-aⁿ, te ní xáhaⁿ-aⁿ: “Chí ná cùdíí ìní-ó vǐtna chi ní naníhí-í dǐhùⁿ-í sá ñǐ xíta ni cùu”, cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-yu.

10 Te yúhú càchí-í sá dúcáⁿ ïo cùdíí ìní nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí, núú *Ïⁿ* ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuèchi ìní-yu cuèndá nchaa sá ñà túú vǎha quidé-yu, te tnií-yu ichi-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedě.

*Cuèndá *Ïⁿ* téé ñà túú ní quide vǎha*

11 Te ní cani tucu Jèsús ìngá cuèndú núú-güedě, te xáhaⁿ-gă:

—*Ïⁿ* téé ndècu úú déhe ducuⁿ-dé,

12 te téé lǐhli-gá ní xáhaⁿ-dě xii tǎtá-dě: “Táu, taxi-n tǎhú sǎ cúu cuèndá-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. Te tǎtá-dě-áⁿ ñǐ sǎñaha-dě ndí dííⁿ nǔú-güedě sá cúu cuèndá-güedě.

13 Te núú sàcú-ni nduu, te déhe-dé téé lǐhli-gá-áⁿ ñǐ nadico-dě nchaa sá ñǐ sǎñaha tǎtá-dě, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé *Ïⁿ* ñuú xícá, te yàcáⁿ ní tnií-dé *Ïⁿ* ichi cuehé ichi duha, te ní ndìhi dǐhúⁿ-dě ní dándóñùhu-dé ndìhi cue téé càháⁿ ndìhi-dé, ndìhi nchaa ñáyiu dǐhí xǐndecu ichi díí ìní.

14 Te ní ndìhi ndoo dǐhúⁿ-dě ní dándóñùhu-dé, te núú sàcú-ni nduu ní sáá tnamá ñuú núú

ndécú-dě-áⁿ, te ñá ñihí-gá-dé sá cáxí-dě, te xihí-dé docó.

15 Núu ní xica-dé cuáháⁿ ndúcú chiuⁿ-dé núú ìⁿ téé ðiu-ni ñuú xíaⁿ, te téé-áⁿ ñí sáha chiuⁿ ñaha-dé ìⁿ xichi núú ñúhú-dě coto-dé cùchí.

16 Te súúní xihí-dé docó te cuìní-dé caxi-dé nchaa sá sáha-yu cùchí-áⁿ ní cùu, dico ñá túú ní sãñàhá-yu xii-dé.

17 Te uuⁿni ní sani váha iní-dé, te ní cachí-dé: “Ío cuéhé cue téé xínu cuechi vehe tătá-í te ío cuéhé sã xéxí-güedě ndécú, te yúhú duha ndòho-í docó iha!

18 Te ndacuñí-í te núhú-í vehe tătá-í, te cúñaha-í xii-dé: Táu, ñá túú ní quide váha-í núú Yã Ndiöxí te ni ñà túú ní quide váha-í núú-n,

19 te ñá túú-gã tàú-í sá cùu-í déhe-n vitna, te cada ñaha-nă-n xii-í ðàtná ìⁿ téé xínu cuechi núú-n”, duha ní sani iní-dé cúñaha-dě xii tătá-dě.

20 Te sátá dúcáⁿ ñí sani iní-dé, te ní natnii-dé ichi cuánuhú-dé vehe tătá-dě, te xica-gã cuánuhú-dé ní xiní ñáhá tătá-dě xii-dé te ní cundàhú iní ñáhá-dě, Te xínu tătá-dě-áⁿ ñí sáháⁿ nútnahá ñáhá-dě, te ní numi ñaha-dě, te ío váha ní cáháⁿ ndihí ñaha-dě.

21 Te ní xáhaⁿ dēhe-dé-áⁿ xii-dé: “Táu, ñá túú ní quide váha-í núú Yã Ndiöxí te ni ñà túú ní quide váha-í núú-n, te ñá túú-gã tàú-í sá cùu-í déhe-n vitna”, cachí-dé xăhaⁿ-dě.

22 ‘Dico tătá-dě-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě xii cue téé xínu cuechi núú-dě: “Chí queñùhu ndihí-ni dóó văha-gá cuáha-ndo dēhe-í-a na cuìhnu-dé, ndihí ìⁿ dehé ná quihí díquí ndáhá-dě, ndihí chàu váha na quihí-dé.

23 Te quíhíⁿ ngueheⁿ-ndo ìⁿ ndicutu numa quiti caváha-gá, te cahni-ndo-di, te na càda-o vico, te na càxi-o-di.

24 Chi déhe-í-a ní sani iní-í sá ñí xihí-dé ní cùu,

te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te ní sani tucu iní-í sá ñí xíta-dé ní cùu te ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii cue téé xìnu cuechi núú-dě-áⁿ. Te ní ngüíta-güedé ní quide-güedé vico.

25 Te déhe-dé téé sàcuéhé-gǎ cuáháⁿ-dé yucu, te òré cuándixi-dé tá ndùu yatni-dé vehe, te ní tecú dóho-dé íó yaá cúú vico.

26 Te ní cana-dé ìⁿ téé xìnu cuechi, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě ná cuendá ducaⁿ íó yaá.

27 Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Ñaní-n tǎe cuáháⁿ ní cùu ní nasáá-dé, te tǎtá-n ñí táúchíúⁿ-dě ní xíhí ìⁿ ndicutu nùma quiti caváha-gá cuendá sá ñí nasáá váha-dé”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

28 Dico ñaní-dé téé sàcuéhé-ǎⁿ ñí cudééⁿ-dě, te ní cachí-dé sá vǎ ndǐhu-dé vehe cundecu-dé vico-áⁿ ní cùu, dico ní quee tǎtá-güedé ní cáháⁿ ndáhú-dé núú-dě cuendá ndǐhu-dé.

29 Te ní xáhaⁿ-dě xii tǎtá-dě: “Táu, cundedóho váha saú-n tnǔhu na càháⁿ-í-a, yúhú ío cuéhé cuǎ ñí cuu xìnu cuechi-í núú-n, te ni ìⁿ xito ñá túú quide sáá iní-í núú-n, te ni ìⁿ chivá lǐhli ñá túú tàxi-n-di caxi díí iní-í-di ndihí cue téé càháⁿ ndihí-í.

30 Te vitna ní nasáá déhe-n tǎe ní sáháⁿ ní dándóñùhu díhúⁿ-n ndihí nchaa ñáyiú xíndecu ichi díí iní. Te ní sahani-n ìⁿ ndicutu numa quiti caváha-gá sá cuendá-dé”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii tǎtá-dě.

31 Te ní xáhaⁿ tǎtá-dě xii-dé: “Yòhó déhe-í ducaⁿ-ni ndècu ndihí ñaha-n xii-í, te nchaa sá ndécú ndihí-í cúú-xí cuendá-n.

32 Te vitna dacuítí tàú-xi sá cádá-ó vico, te cudíí iní-ó, chi ñaní-n-áⁿ ñí quide-í cuendá sá ñí xíhí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te sa ní xíta-dé ní cùu, te ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii

déhe-dé téé sàcuéhé-gă-áⁿ —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú-güedé.

16

Nàcuáa ní quide ìⁿ téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi

¹ Te Jèsús xáhaⁿ-gă xii cue téé xica cuu ndihi-gá:

—Ní xíndecu ìⁿ téé cuica, te ducaⁿ ñí xíndecu ìⁿ téé ní taxi tnuní ñáhá xii cue téé ní xinu cuechi núú-dě. Te téé-áⁿ ñí xíní ñáhá ñăyiu dùhu-dé díhúⁿ tée cùu patróóⁿ-dě, te cuáháⁿ-dé dándòñuhu-dé, te ní xáháⁿ-yu xii téé cùu patróóⁿ-dě sá dúcáⁿ quide-dé.

² Te téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ ñí cana ñaha-dě xii-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “¿Ná cuèndá duha càháⁿ ñăyiu cuèndá-n? Yáchí chi na tàxi cuèndá-n nchàa chiúⁿ ní quide-n, chi vitna te vá táxí tnuní-gá-n cuè téé xìnu cuechi núú-í”, càchí-dé xăhaⁿ-dě.

³ Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi-áⁿ ñí sani iní-dé: “¿Te nása cada-í vitna na quèhndé patròòⁿ-í chiúⁿ-í? Chi ñá cùndè-gá-í cada-í chiúⁿ véé, te cùcahaⁿ núú-í cácaⁿ ndàhú-í.

⁴ Dico duha cada-í cuèndá queheⁿ cuèndá ñáhá ñăyiu vehé-yu òré ná quèhndé duuⁿ-ná patròòⁿ-í chiúⁿ-í”, duha ní sani iní-dé.

⁵ Te sátá dúcáⁿ te ní cana-dé ìⁿ ìⁿ cue téé tàú núú patróóⁿ-güedé. Te téé díhna ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě, te xăhaⁿ-dě: “¿Ndèé dau tàú-n núú patróóⁿ-i?”, càchí-dé xăhaⁿ-dě.

⁶ Te téé-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Tàú-í ìⁿ cièndú bàrríl acítí”, càchí-dé xăhaⁿ-dě. Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě: “Iha náu reciú-n-á, te ndadúha ingá sá ùdico úxí taxi-n”, càchí-dé xăhaⁿ-dě.

7 Te dătnùní ní xícáⁿ tnúhú tùcu-dé núú ìngá-dé, te xăhaⁿ-dě: “Te yòhó, ǝndèé dau tàù-n-í?”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě. Te tée tàù-áⁿ nǐ xăhaⁿ-dě: “Ǟⁿ cièndú ngohnchi triú tàù-í”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě. Te tée tàxi tnuní ñáhá xìi cue tée xìnu cuechi-áⁿ nǐ xăhaⁿ-dě: “Iha náu reciú-n-á, te cadúha ìngá sá cùmídícó-nǎ taxi-n”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě.

8 Te tée cùu patróóⁿ-áⁿ nǐ cachí-dé sá ìo váha ñùhu díquí tée dùhu-áⁿ nàcuáa cada-dé cundecu váha-dé. Te nchaa ñáyiu xǐndecu ichi cuèhé ichi duha, ío-gá váha ñùhu díquí-yu nàcuáa cadá-yu cundecu váha-yu ndihì nchaa ñáyiu cùndihí-yu dàcúúxí ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiǒxí.

9 Te yúhú cǎchí-í sá cadá-ndó sǎ vǎha ndihì nchaa sá ndécú ndihì-ndo ní cuáha ñuyú yǐcá cuèchi-a, te ducaⁿ te coo cue tée ío váha tnahá tnúhu ndihì-ndo, te òré ná ndihì nchaa sá ío ñuyú-a, te Yá Ndiǒxí queheⁿ cuèndá ñáhá-gǎ xii-ndo, te cundecu-ndo ndihì-gá nǐ caa nǐ quíhíⁿ.

10 Te núu Ǟⁿ tée quède ndáá cuèi Ǟⁿ chùⁿ líhli na càda-dé, te diu-ni ducaⁿ quède ndáá-dé cuèi Ǟⁿ chùⁿ cahnu na cada-dé. Dico tée ñǎ túú quède ndáá, chi cuèi chùⁿ líhli àdi chiuⁿ cahnu na cada-dé dico Ǟⁿ-ni quède-dé.

11 Te núu nchòhó vá cadá-ndó sǎ vǎha ndihì nchaa sá nǐ cuáha ñuyú yǐcá cuèchi-a ña, te Yá Ndiǒxí vá táxi-gǎ sá vǎha ndècu ndihì-gá xii-ndo.

12 Te núu vá cadá ndáá-ndó còto-ndo nchaa sá táxi nùu tnahá ñáyiu-ndo, te vá yòo taxi sá ndúú tàhú-ndó.

13 Te nǐ Ǟⁿ tée xìnu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú ǔú patróóⁿ, chi tée-áⁿ cuu váha iní-dé núú Ǟⁿ patróóⁿ-dě te tnǐ-dé nchaa tnúhu

càháⁿ pàtróóⁿ tée cùu váha iní-dé núu-xi-áⁿ. Te núu ìngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú vâha iní-dé, te ni vâ tníí-dě tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ-dě-áⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó chi vá ndácú-ndó cùnu cuechi-ndo núu Yá Ndiõxí te cuhuⁿ iní-ndó nchaa sá íó ñuyú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

14 Te nchaa cue tée cùu fariséú ío ñùhu iní-güedé nchaa sá íó ñuyú-a, te xìndedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, te ní cáháⁿ yíchí-güedé cuendá-gá.

15 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío váha càháⁿ núu ñáyíu cuendá-ni sá cuìní-ndó cãháⁿ váha-yu cuendá-ndó, dico Yá Ndiõxí xìní ndáá-gá nàcuáa càa iní-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te nchaa sá càchí cue ñáyíu ñuyú-a sá ìo nàndíhi, Yá Ndiõxí dáquèe tíhú-gã.

Cuendá nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

16 Te nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés cúnùu-xi ni cuu, ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndée sanaha. Dico cútnàhá ní ngúíta té Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyíu ní cáháⁿ-dé tnúhu-í, ndée dàvá-áⁿ ñà túú-gã ní cùnùu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndée sanaha. Te ñíu-ni ndée dàvá-áⁿ ní quesaha ta təcú tnùní ñáyíu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xií-yu, te vài ñáyíu ío sàni iní-yu vitna nàcuáa cadá-yu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xií-yu.

17 Te nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, te ndíhi-gá naa andíu ndíhi ñuyúu dàcúúxí sã ndíhí ìⁿ ìⁿ tnúhu-áⁿ cada-xi nàcuáa càháⁿ-xi.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáyiú dàña tnaha
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 Te núu ìⁿ téé na dàña tnaha-dé, ndìhì ñadìhì-dé, te tnándaha tucu-dé ndìhì ingá-yu, te nèhé víhì quìde-dé te núu ducaⁿ na càda-dé, te téé na tnándaha ndìhì ñaha ní dáñá yì-xi, te ñu-ni ducaⁿ ñà túú cùu-xi sá vâha te núu ducaⁿ na càdá-yu —càchí-gá xâhaⁿ-gâ xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ téé nàni Lázaru ndìhì cuèndá ìⁿ téé cuica

19 Te xâhaⁿ tucu-gâ xii-güedé:

—Ní xíndecu ìⁿ téé cuica, te ní xóo cuihnu-dé mee-ni dõó vâha dóó vii càa, te nchaa nduu súúni vâha ní xóo cada-dé vico vehe-dé.

20 Te ní xíndecu tucu ìⁿ téé ndàhú ní xínani-dě Lázaru, te téé-áⁿ ñì cuhú-dé ní xíndeé-dé ñtùhú-dé ndìhyì, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo taxinucóo ñaha-güedě xii-dé yuyèhe téé cuica-áⁿ.

21 Te téé ndàhú-áⁿ ñì xóo cuú-dé docó, te ní xóo cuiní-dé caxi-dé nchaa sá ñà túú-gâ ní xõ yâha caxi téé cuica-áⁿ, te ñà túú ní xõ níhí-dě. Te cuèi iná ní xóo quíhíⁿ-dì ní xóo nayuu-dì nchaa núú ndìhyì ndèé-dé-áⁿ.

22 Te ní sáá ìⁿ nduu te ní xíhì téé ndàhú-áⁿ, te cue espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí ndécá ñàha-xi xii-dé cuándaa núú ndécú tě Àbrahám cundecu-dé. Te ní sáá nduu ñì xíhì téé cuica-áⁿ tnàhá-dé, te ní chindúxi ñaha-güedě xii-dé.

23 Te ní sáá-dé núú xíndecu nchaa ñáyiú ní xíhì ñà túú ní quìde ndáá núú Yă Ndiõxí te xiáⁿ ño ndòho-dé ndécú-dě, te ní ndonehe núú-dě te xica ñì xíní-dé té Àbrahám ndìhì té Lázaru-áⁿ xíndecu-güedé.

24 Te níhì ní cáháⁿ-dé, te xâhaⁿ-dě: “Yòhó tătá Àbrahám, cundàhú iní ñáhá xii-í, te cúñaha xii

té Lăzarú ná dândaxiⁿ-dé díquí ndáhá-dě, te na quixi-dé dandàxiⁿ-dé yàa-í, chí ío ndòho-í ñùhù-í núú ñùhú núú càyú-a”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii té Àbrahám.

²⁵ Dico té Àbrahám ní xăhaⁿ-dě: “Ndàhú yòhó ñanı tnáhà-í, dandàcu iní sá ïo váha ní xíndecu-n ñùyíú, te té Lăzarú ío ndàhú ní ndoho-dé ní xíndecu-dé. Te vitna ní nucúndecu váha-dé iha, te yòhó ndóhó-n vitna.

²⁶ Te ñá díú-ní să xăⁿ tucu, chí cuádava ndècu ñⁿ déhvá cùnú ñùhú nèhu-xi núú ndécú-ó, te cuèi nchaa ñáyíu xíndecu iha na cächí iní-yu quixí-yu núú ndécú-ndó dico vá ndácŭ-yu, te ni nchòhó vá ndácú-ndó quixi-ndo núú ndécú-ndí”, cächí-dé xăhaⁿ-dě.

²⁷ Te ní xăhaⁿ tée cuica-ăⁿ: “Te núu ducaⁿ te cáháⁿ ndàhú-í núú yòhó tătá Àbrahám vitna sá téndàha-n té Lăzarú ná quíhíⁿ-dé vehe tătà-í,

²⁸ chí ndècu úhúⁿ-gá ñanı-í, te na cŭñaha-dě xii-güedé sá vă cádá-güedě dàtná ní quide-í cuendá sá vă quixí-güedě tnáhá-güedé núú ndécú-í ndòhò-í-a”, cächí-dé xăhaⁿ-dě.

²⁹ Te té Àbrahám ní xăhaⁿ-dě: “Mee-güedě ndécú ndìhi-güedé nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndìhi nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndée sanaha, te nchaa tnúhu-áⁿ ná tnèi-güedé nàcuáa cáháⁿ-xi”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-dé.

³⁰ Te ní xăhaⁿ tùcu tée cuica-ăⁿ: “Tătá Àbrahám, dico vá cádá cuendá-güedé nchaa tnúhu-áⁿ, dico núu ñⁿ ñáyíu ñá túú-gă ndécú ñùyíú ñⁿ ñáyíu ndècu ndìhi-n quíhíⁿ-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-güedé

nàcuáa ndùu tnúhu váha, te ndixi cuéchi iní-güedé nchaa sá ñà túú quide váha-güedé ndécú-güedé, te cada váha-güedé”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé.

³¹ Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Te núu ñá túú cuiní-güedé tñi-güedé tnúhu ní cáháⁿ ndii Moisés, ndihí tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ña, te ñu-ni ducaⁿ càda-güedé cuéi ñⁿ ñáyiú ní xíhí ná ndòtó-yu cúñhá-yu nàcuáa ndùu tnúhu váha, chi vá quindáá iní-güedé”, càchí té Àbrahám xáhaⁿ-dě xii téé cuica-áⁿ —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii cue téé cùu fariséú.

17

*Quihi iní-ó vǎ cùndècu-o ichi cuehé ichi duha
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)*

¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Dacuitíí sǎ cóo cuè téé dacáháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, j dico ndàhú ní cuu cue téé ducaⁿ na dàcaháⁿ ñáhá xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá!

² Chi váha-gá sá nùu na dàcutu ndeé ñáyiú ñⁿ yúú yódó dúcúⁿ-güedé te dàquée ñáhá-yu xii-güedé xití ndute lámár, te ñá díú sǎ cùndècu-güedé dacáháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, cuéi ñáyiú ndàhú iní-xi dandàhú-güedé.

³ Te ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo.

Te núu ñⁿ ñaní tnáhá-ndó quide-dé ñⁿ sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúu-xí-ndó te cáháⁿ-ndó dõho-dé, te núu ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé, te cada càhnu iní-ndó sǎ ñⁿ quide-dé.

4 Te cuèi úsá xito na càda-dé nándi sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó ìⁿ nduu, te núu na quìxi-dé úsá xito núú-ndó, te cachí-dé sá vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-dé, te xìni ñuhu-xi cada cahnu iní-ndó-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Ñáyiú sàndáá ndisa iní-xi

5 Te ní xáhaⁿ cuè téé xìca cuu ndìhi Jesús xii-gá:

—Chindee ñàha xii-ndí cuèndá ducaⁿ te quíndáá-gá iní-ndí sá Yǎ Ndiǒxí ndácú-gǎ quídé-gǎ nchaa sá vǎha —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

6 Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó sǔúni cuèdicó luha líí dàtná cuìní-ndó càa ìⁿ ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìⁿ yutnu: “Quene-n ìha te quíhíⁿ-n cuìhnu-n xití làmár”, duha cúñaha-ndo. Te ducaⁿ càda-xi te núu na quíndáá ndisa iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Nàcuáa tàú ìⁿ téé xìnu cuechi cada-dé

7 Te xǎhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núu ìⁿ nchòhó ndécú ìⁿ téé xìnu cuechi núú-ndó, te cuáháⁿ-dé yucu cuángada chiùⁿ-dé, àdi cuáháⁿ-dé yucu coto-dé quiti, te òré ní nasáá-dé vehe sá ñí sáháⁿ-dé yucu, te vǎ cúñaha nchòhó cue téé cùu patróóⁿ-dě xii-dé: “Yáchí nehé caxi-n dítá”, vǎ dúhá cúñaha-ndo.

8 Chi nchòhó cue téé cùu patróóⁿ-dě cúñaha-ndo xii-dé: “Cundihí iní cada túha sá cudìni-í, te díhna-gá-í caxi-í dítá te dàtnùní caxi-n”, duha cúñaha nchòhó cue téé cùu patróóⁿ xii-dé.

9 Te òré ná ndíhí chùⁿ ní táhú nchòhó cue téé cùu patróóⁿ cada téé xìnu cuechi núú-ndó, te ñá túú tàú-ndó ndàcáⁿ táhú-ndó núú tée xìnu cuechi núú-ndó.

10 Te duha càháⁿ-í chi núu òré ná ndìhi nchaa chiuⁿ ní táhú Yă Ndiõxí cada-ndo, te cachí-ndó: “Nchúhú cúú-ndí cue téé xìnu cuechi núú Yă Ndiõxí, dico ñá túú tàú-gá ndacáⁿ táhú-gă núú-ndí, chi mee-ni chùⁿ ní táhú-gă ní quide-ndí”, duha cachí-ndó –càhí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús quidé tătna-gá úxí cue téé tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú ñáyiu

11 Te ñùhu Jèsús ichi cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén, te ní yáha-gá núú ràyá distritú Sàmariá ndìhi distritú Galiléá.

12 Te ta cùyatni-gá ìⁿ ñuú líhli cuáháⁿ, te ní sátnahá ñáhá ùxí tnàhá cue téé cùhú xii-gá, te tnàhá-güedé cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó dico xica lùha ní ngúnu tní-güedé,

13 te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:
—jMèstrú, cundàhú iní ñáhá xì-ndí! —
càhí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

14 Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gă:

—Chí cuáháⁿ núú dütú ná cùndehe ñaha-dé xii-ndo —càhí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ichi-ni ñùhu-güedé cuáháⁿ-güedé ní ndúha-güedé cuéhé tnàhá-güedé.

15 Te nchaa-güedé ní cutnùní iní-güedé sá ñí ndúha-güedé, dico ìⁿ-ni-dé ní nacuico-dě, te ní ngúita-dé níhi ní cáháⁿ-dé, te ní cachí-dé sá ïo càhnu cuu Yă Ndiõxí.

16 Te ní ngüíñí xítí-dě núú Jèsús, te ní nuu núú-dě ndàa núú ñúhú ndàcáⁿ táhú-dě núú-gă. Te téé-áⁿ cúú-dě téé distritú Sàmariá.

17 Te Jèsús ní cachí-gá:

—Úxí tnàhá-güedé ní ndúha cuéhé tnàhá-güedé. ¿Te ndéé ndécú dàva-gá-güedé-i?

18 ¿Te náa ñⁿdìi-ni téé ingá ñuú-a ní nacuico-dě ndàcáⁿ táhú-dě núú Yă Ndiöxí, te cächí-dé sá ïo càhnu cuu-gá ñă? —cächí-gá.

19 Te ní xáhaⁿ-gă xii téé-áⁿ:

—Ndacuíñí te núhú-n, chi sa ní ndúha-n cuéhé tnàhá-n, chi ní sándáá iní-n Yă Ndiöxí —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa yìndaha ñaha Yá Ndiöxí

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Te cue téé cùu fariséú ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús nùu ná ama ngüíta Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gă ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-gă:

—Ñá túú nă cada-xi ñuyíú quiní-ndó cuendá cutnùní iní-ndó să ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo.

21 Te ni vă yõo cachí: “Iha ndècu-gá táxí tnùní-gá, àdi yacáⁿ ndécú-gă táxí tnùní-gá”, chi tnuú-ndó sà ndecu-gá ndíhi nchaa ñáyiu yìndaha-gá —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

22 Te ní xáhaⁿ-gă xii cue téé xìca cuu ndíhi-gá:

—Te nchòhó chi sáá nduu, te cachí iní-ndó să sùúní cuèdìcò ñⁿ nduu quiní ñáhá-ndó xii yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, dico vá quiní ñáhá-gă-ndó xii-í.

23 Te coo ñáyiu cúñàhá-yu xii-ndo: “Iha ndècu-gá, áⁿ yàcáⁿ ndécú-gă”, quesàhá-yu

cúñàhá-yu xii-ndo. Dico vá quìndáá iní-ndó quĩhíⁿ-ndó ndìhí-yu núú càchí-yu, te ni vǎ cání iní-ndó quĩhíⁿ méé-ndó.

²⁴ Chi dàtná cuíní-ndó quide-xi oré sàá ndúté àndiù, chi uuⁿni dǎyehé-xi ñihí ñuyíú, ducaⁿ càda-xi nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dàvá-áⁿ quini ñáhá nchàa-ndi túhú ñáyiù xii-í.

²⁵ Dico díhna-gá ndoho v̄hi-í, te daquèè tíhú ñáhá ñáyiù ñuyíú-a xii-í.

²⁶ Te cadá-yu dàtná ní quide ñáyiù ní xíndecu cútnáhá ní xíndecu té Nǒé, te ñiù-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cada nchaa ñáyiù ndècu vitna ndéé sáá nduu quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

²⁷ Chi caxi-ní-yu, coho-ní-yu, te caca cuu-ni cue téè xica ndáhú, te tnǎndaha-ní-yu, chi ducaⁿ ñi quidé-yu dàvá-áⁿ ndéé ní sáá nduu cuǎnguee té Nǒé xití bàrcú, te ní ngüíta-xi ní cuuⁿ dáú ñi ndaa ndute ñuyíú, te ncháa-yu ní xihí ní cáhá-yu dàvá-áⁿ.

²⁸ Te ñiù-ni ducaⁿ ñi quide tucu ñáyiù cútnáhá ní xíndecu té Lǒt, chi xèxí-yu xihí-yu, te sàáⁿ-yu te nàdicó-yu, te xǐxitú-yu nándi sá xǐxitú-yu, te nchaa cue téè xídácáá-güedé vehe.

²⁹ Te òré ní quee té Lǒt ñuú Sòdomá, te ní ngoyo ñuhú andiù, te dàcá yúú sùúni dícó ní nduu ñuhú-ñǎ-xi, te ní xihí nchaandi túhú ñáyiù ñuú-áⁿ.

³⁰ Te ñiù-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cada ñáyiù na sáá nduu quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyíú-a.

³¹ 'Te núu ñⁿ ñáyiù càndodó-yu díquí véhě-yu

nduu-ǎⁿ, te nì vá ndǎhu-gá-yu quehéⁿ-yu ìⁿ ndachìúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ, te ñáyiú cuáháⁿ yucu, te nì vá nùhú-gá-yu vehé-yu.

³² Te chí dándàcu iní nàcuáa ní yáha ñadìhí té Lõt.

³³ Te nchaa ñáyiú cuíní dàcácu nihnu mee-xi ñùyíú-a ña, te cuíta nihnú-yu, te nchaa ñáyiú na cùú sá cuèndá-í, te naníhí tàhú-yu.

³⁴ Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ndùu-áⁿ, te núu úú-yu càa ìⁿ núú xǐto, te ìⁿ-yu ndanchitá-yu ndaá-yu andiú, te ìⁿ-yu quendóo.

³⁵ Te núu úú ñáyiú dǎhí nchícǒ-yu ìⁿ-ni vèhe, te ìⁿ-yu ndanchitá-yu ndaá-yu andiú, te ìⁿ-yu quendóo.

³⁶ Te núu úú cue tée yǐhi-güedé yucu, te ìⁿ-dé ndànchita-dé ndaa-dé andiú, te ìⁿ-dé quendóo — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁷ Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá nùu ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ndèé ducaⁿ càda-xi-i? —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá nùú yúcu yìqui cuñú ní xíhí, te yàcáⁿ tàcá cue ndixíí xéxí-güedé — cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

18

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ìⁿ juéxí ndihí cuèndá ìⁿ ñaha queé

¹ Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-güedě cuèndá sá vǎ ná tǎhú iní-güedé cáháⁿ ndihí-güedé Yǎ Ndiǒxí nchaa-ni òré.

² Te xáhaⁿ-gǎ:

—Hⁿ ñuú ndécú hⁿ juéxí, te ni ñà túú sàndáá iní-dé Yă Ndiöxí, te ni hⁿ tnúhu xáhaⁿ ñăyiu ñá túú cuení-dé cada cuëndá-dé.

³ Te ñiu-ni ñuú-áⁿ ndécú tùcu hⁿ ñadihí ñaha quèé, te ní sáháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú juéxí-áⁿ cuëndá cada ndáá-dé hⁿ cuéchi.

⁴ Te titní xito ní cuu sàháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú-dé te ñá túú cuení-dé cada cuëndá-dé tnúhu càháⁿ-aⁿ ni cùu, te ndéé núú ñà cúú-gǎ te ní sani iní-dé: “Te cuéi ñá túú sàndáá iní-í Yă Ndiöxí, te ni ñà túú quède cuendá-í nchaa tnúhu càháⁿ ñăyiu cada-í,

⁵ dico na càda ndáá-í cuëndá ñaha quèé-a ndihí ñăyiu cùu úhú iní tnáhá ndihí-aⁿ, chi vá cùndèe-gá iní-í nuu núu quixi-aⁿ dasátú iní ñáhá xì-í”, duha ní sani iní téé cùu juéxí-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶ Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Cada cuëndá-ndó nàcuáa ní sani iní juéxí téé cuihna iní-xi-áⁿ.

⁷ Te Yă Ndiöxí ío chindee-gá nchaa ñăyiu ní cáháⁿ-gá cundecu ndihí-gá, chi cuéi nduu cuéi niú càháⁿ ndihí ñàhá-yu xii-gá, te vá cúyàa-gá nachinaa-gá nchaa sá quidé ñàha nchaa ñăyiu cùu úhú iní ñáhá xì-yu.

⁸ Te ío ndihí ducaⁿ càda-gá. Te òré ná quixi yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, ¿te náa naníhí-gǎ-í ñăyiu sàndáá ndisa iní Yă Ndiöxí-ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Nàcuáa quède hⁿ téé cùu fariséú ndihí hⁿ téé cùu cobradór

9 Te Jèsús ní cáháⁿ-gá núú ñáyiú nàcuáa quide ñáyiú sàni iní sá ïo quide ndáá te dàquee tíhũ-yu tnàha ñáyiú-yu, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

10 —Úú cue tée cuáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ïo cùnunu cáháⁿ ndihĩ-güedé Yã Ndiõxí, te ìⁿ-dé cúú-dě tée cùu fariséú, te ìngá-dé cúú-dě tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú.

11 Te tée cùu fariséú-áⁿ nútnĩ-dé cáháⁿ ndihĩ-dé Yã Ndiõxí, te xáhaⁿ-dě xii-gá: “Yòhó Dútú Ndiõxí ndácáⁿ táhù-í núú-n, chi ñá túú quide-í dàtná quidé dàva-gá-güedé, chi dùhu-güedé, càháⁿ ndihĩ-güedé ñadihí te ñá díú ñadihĩ-güedé cúú-yu, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-güedé, te ni ñà túú quide-í dàtná quidé tèe cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú ndécú ìha.

12 Chi yúhú ñá túú tnàhí ná xéxi-í úú nduu xití samàná cuendá sá càháⁿ ndihĩ ñaha-ĩ xii-n, te nchaa sá nihí-í te càhu-í úxí xichi, te ìⁿ xichi tàxi-í xii-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii Yá Ndiõxí.

13 Dico tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú-áⁿ chi xica lùha nutnĩ-dé, te ni lùha ñá túú cùyĩ-dé ndonehe núú-dě andiú cuendá sá ndíxí cuèchi iní-dé nchaa sá ñà túú vãha quide-dé, te ndedí ndaha-dé pèchú-dé sá ndihú iní-dé, te xáhaⁿ-dě xii Yá Ndiõxí: “¡Yòhó Dútú Ndiõxí cundàhú iní ñáhá xii-í, chi ïo cuèhé sã ñà túú vãha quide-í núú-n!”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii Yá Ndiõxí.

14 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã tèe cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú-áⁿ ni tedóho Yá Ndiõxí nchaa tnúhu ní cáháⁿ-dé, te ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú vãha ní quide-dé, te cuánuhú-dé vehe-dé. Te tée cùu fariséú-áⁿ ñà túú ní tédóho

ñaha Yá Ndiöxí xii-dé. Chi nchaa ñáyiú na càda cahnu mee-xi ñuyíú-a te vá cúŷ-yu ñáyiú cùnunu, te nchaa ñáyiú ñá túú quède cahnu mee-xi, ñáyiú-án cunúú-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xií-yu.

Jèsús quidé ŷ-gă landú

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Te ñⁿ ŷú ñáyiú ndécá-yu landú lĩhli cuáháⁿ núú Jèsús chi cuíní-yu sá téndàha ñaha-gă xii-güexi, te òré ní xiní cue téé xica cuu ndihí-gă sá ndécá-yu landú-án cuáháⁿ núú-gă, te ní ngüíta-güedé ténàá ñáhá-güedě xií-yu, te xăhaⁿ-güedě sá vă dúcáⁿ càdá-yu.

¹⁶ Dico Jèsús ní cana ñaha-gă xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gă:

—Chí dáñá ná quèxi nahi landú lĩhli-án nùù-í-a, te vá càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú văha iní cue landú lĩhli-án ducaⁿ cùu văha iní cue ñáyiú yìndaha ñaha Yá Ndiöxí.

¹⁷ Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să nùu vá quèndáá iní ñáhá-ndó dàtná quidé dàva landú lĩhli sàndáá iní ñáhá xì-í, te vá ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo, te vá ndúú táhú-ndó cùndecu-ndo ndihí-gă ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Ɔⁿ téé cuica càháⁿ ndihí-dé Jèsús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Te ñⁿ téé cùnunu ní xícáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xáhaⁿ-dě xii-gă:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n téé ío văha iní-xi, te cuíní-í nùu vá cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nă cúú să văha cada-í cuèndá nduú táhù-í cùndecu-í ndihí Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gă.

19 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-n sǎ yǔhú váha iní-ǎⁿ? Chi ìⁿdìi díi-ni Yá Ndiòxí váha iní-gá.

20 Te yòhó xìní-n nàcuáa ní cachí Yă Ndiòxí cada ñáyiu, te duha ní cachí-gá: “Nchòhó cue téé vá càháⁿ ndìhi-ndo ñàdìhí te núu ñá díú ñàdìhí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiu dìhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo tée te núu ñá díú yì-ndo cuu-güedé, te vá cáhni-ndó tnàha ñáyiu-ndo, te ni vǎ dúhú-ndó sǎ ndécú ndìhí-yu, te ni vǎ dácàcu-ndo cuéchi neñúú sá cúú-xí tnàha ñáyiu-ndo, te canehe-ndo sǎ yíñùhu núú tǎtá-ndó ndìhi núú nǎná-ndó”, duha ní cachí Yă Ndiòxí cada ñáyiu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xii-dé.

21 Te téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Nchaa xiǎⁿ ní ngüíta-í quídè-í ndéé cùtnàhá cúú làndú-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

22 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sǎ cádá-n, vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuǎha táhú-n cuè ñáyiu ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n cùndecu váha-n núú ndécú Yă Ndiòxí táxí tnùní-gá, te na yǎha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnàhá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

23 Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ío ní cundiyí-dé, chi ío cuica-dě.

24 Te sá nǐ xiní ñáhá Jèsús xii-dé cundiyí-dé, núu ní cachí-gá:

—¡Ío úhú quíndáá iní ñáyiu cuica Yă Ndiòxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu!

25 Te yáchí-gá yáha ìⁿ càméyu yaú ìⁿ yìqui tìcú dàcúúxí sǎ quíndáá iní ìⁿ ñáyiú cuica Yǎ Ndiǒxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu –duha ní cachí-gá.

26 Te nchaa ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu ní cáháⁿ-gá ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

–¿Te yoo naníhí tǎhú te núu ducaⁿ vǎiⁿ? –
càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

27 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

–Cue ñáyiú ñuyíú-a chi vá ndácǔ-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xií-yu, dico mee-gǎ chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu chi nchaa sá vǎha ndàcu-gá quídé-gǎ –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

28 Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

–Nchúhú ní dándǒo-ndí nchaa sá ndécú ndíhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n –càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

29 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiú:

–Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñǎyiú na dándóo vehe-xi, àdi tátá-xi, nǎná-xi, ñaní-xi, cúha-xi, ñadihí-xi, déhe-xi cuèndá sá cuíní-yu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xií-yu,

30 te ío-gá cuéhé sǎ cuǎñaha-gǎ xií-yu cundecu ndíhí-yu, te ñá díú-ní xǎⁿ, chi tnàhá nduu táhǔ-yu cundecu ndíhi ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ ná sàá nduu –càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

*Jèsús cáháⁿ tucu-gá sá cáhí ñàha-güedé xii-gá
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

31 Te Jèsús ní taudíⁿ-gá ndi ùxúú cue tée xìca cuu ndíhi-gá tnuú ñáyiú, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vitna te quíhíⁿ-ó ñúú Jerusàlén, chi yàcáⁿ cada-xi nchaa nàcuáa sa ní chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha nàcuáa yáha yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo.

³² Chi cuáha cuendá ñáhá-güedě xii-í núú cue téé ñá túú cùu cue téé israhél, te cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-í, te cúcuèhé ñáhá-güedě, te tiú díí ñáhá-güedě xii-í.

³³ Te caniha-güedě ndíhi ñíi, te dǎtnùní cahni ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁴ Dico ni ñⁿ tnúhu ní cáháⁿ-gá ñá túú ní tècú tnùní-güedé, chi ío yídáhu tnúhu ní cáháⁿ-gá ñúu xíáⁿ ni ñⁿ ñá túú ní tècú tnùní-güedé.

*Jèsús quidé tǎtna-gá núú ñⁿ téé cuáá ñúú Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)*

³⁵ Te òré tá cùyatni Jèsús ñúú Jericó cuáháⁿ, te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá-áⁿ núcǒo ñⁿ téé cuáá xícáⁿ ndàhú-dé.

³⁶ Te òré ní tecú dóho-dé xícáháⁿ vǎi ñáyíu xíyáha-yu, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú ñáyíu ndècu ndíhi-dé ná cuendá ducaⁿ vǎi-yu yáha.

³⁷ Te ní xáhǎⁿ-yu sá Jèsús téé ñúú Nazàrét ñúhú-dě ichi.

³⁸ Te níhi ní cáháⁿ-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—jJèsús ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹ Te ñáyíu xíxódó núú ñúú Jèsús ní tenáá ñáhǎ-yu xii-dé, te xǎhǎⁿ-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—jYòhó téé cùu ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-í! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

40 Te Jèsús ní ngüíñí-gá, te ní táuchíúⁿ-gă ní sángxueheⁿ ñaha cuè téé ndíhi-gá. Te òré ní quexio-dé núú-gă, te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-dě, te xáhaⁿ-gă:

41 —¿Ná cuìní-n càda ñaha-í xii-n-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te téé cuàá-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, cuìní-í cada tátna-n nùù-í cuèndá cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

42 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Sa ní ndúha núú-n chi ní sándáá iní-n Yă Ndióxi —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

43 Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha núú-dě, te ní chinchícúⁿ-dé Jèsús, te ní cachí-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndióxi. Te nchaa ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-dě tnàhá-yu ní cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndióxi.

19

Jèsús ndíhi ñí téé nàni Zaqueú

1 Te Jèsús ní sáá-gá ñuú Jericó, te ta yăha-gá xití ñuú-áⁿ cuáháⁿ.

2 Te ñuú-áⁿ ndécú ñí téé cuica nàni-dé Zàqueú, te cùnuu-dé táxí tnùn-í-dé cue téé cùndíhi-dé, cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuèndá impuèstú.

3 Te téé-áⁿ cuìní-dé quini-dé Jèsús òré-áⁿ ní cùu te ñá ní ndàcu-dé, chí ío cuéhé ñáyiu, te ñá túú dùcúⁿ-dé.

4 Te xìnu-dé ní ngódó núú-dě te ní sáá-dé díquí ñí yutnu sìcómorú nùtní yatni yuhu ìchi núú yăha Jèsús cuèndá cuìní-dé quini ñáhá-dě xii-gá.

⁵ Te òré tá yăha Jèsús xíaⁿ, te ní ndonehe núú-gă díquí yutnu núú cándòdo-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Zàqueú, tanùu ndíhi díquí yutnu-áⁿ, chi tnaví quexìo-í vehe-n ndètatú-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁶ Te té Zàqueú-áⁿ nǐ nuu ndíhi-dé díquí yutnu-áⁿ, te ío ní cudíí ìní-dé ní queheⁿ cuèndá-dé Jèsús vehe-dé.

⁷ Te sá nǐ xiní ñáyiú ní quexìo Jesús vehe-dé, te nchaá-yu ní ngúíta-yu càháⁿ cuèhé-yu cuèndá-gă, te xǐtnàhá-yu:

—Tée-a cuánguihu-dé vehe ìⁿ tée ndècu ichi cuehé ichi duha —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

⁸ Te té Zàqueú-áⁿ nǐ ndacuíñí-dé tnuú-yu, te xăhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Yòhó Mèstrú, na cuăha-í ñáyiú ndàhú cuádava nchaa sá ndécú ndíhi-í. Te núu yoo ní dándàhú-í ní dúhù-í, te codo ũní-gă tnàhá sá nǐ dúhù-í-yu nacuáñaha-í xii-yu —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gă.

⁹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii té Zàqueú:

—Vitna ní naníhí tàhú-n ndíhi nchaa ñáyiú xǐndecu vehe-n, chi tnàhá-n cùu-n ñaní tnàhá ndíi Àbrahám.

¹⁰ Te yúhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo véxi-í nándùcu-í ñáyiú ní xíta nihnu cuèndá dàcácu nihnu-í-yu núú ùhú núú ndàhú —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa ní quide-güedé ndíhi díhúⁿ cuàáⁿ

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Te nchaa ñáyiú-áⁿ nǐ sani iní-yu sá ndíhi-ni ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-yu cuèndá sá nǐ

cuyatni Jèsús ñuú Jerusàlén, te xíǎⁿ nõu ní ngüíta Jèsús ní cani-gá ñⁿ cuèndú núǔ-yu cuèndá tecú tnùní váha-yu tnúhu-gá.

12 Te xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Ní xíndecu ñⁿ téé cùu ñaná tnáhá ñǎyiu cùnuu, te cuáháⁿ-dé ingá ñuú xíca cuèndá yàcáⁿ cuáha ñaha-güedě chiúⁿ coo-dé, te dǎtnùní ndixi-dé quíndaha-dě tǐtní ñuú.

13 Te cùmání-gǎ quee-dé quíhíⁿ-dé, te ní cana-dé úxí cue téé xínu cuechi núú-dě, te ní sǎñaha-dě ndí dííⁿ núú-güedě ñⁿ caa ñⁿ caa díhúⁿ cuááⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí cáda ndǎhú ndihí díhúⁿ-ǎⁿ ndèé ná sáá nduu nàsáá-í”, cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

14 Dico nchaa ñáyiu ñuú quíndaha-dě-áⁿ ñà túú tnáhá iní-yu sá quíndàha ñaha-dé, núu ní tendàhá-yu cue téé nèhe tnúhu cuáháⁿ núú cue téé cuǎñaha chiúⁿ coo-dé-áⁿ, te ní xáhǎⁿ-yu sá cǔñaha-güedě sá ñà túú tnáhá iní-yu sá tǎe-áⁿ quíndaha ñaha-dé xií-yu.

15 Dico dacuítí sǎ ñí sáha-güedé téé-áⁿ chiúⁿ coo-dé sá díú-dě quíndaha-dě ñáyiu nchaa ñuú-áⁿ, te ní nacuico-dě cuánuhú-dé ñuú-dé. Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní tendaha-dě ñⁿ téé ní sánúcana ñaha xii cue téé xínu cuechi núú-dě, cue téé ní dándõo ndaha-dě díhúⁿ cuèndá cácaⁿ tnúhú-dě núú-güedě ñⁿ ñⁿ-güedé nõu ndèé dau ní chídó-xí dǎquí díhúⁿ sǎ ñí dándõo ndaha ñaha-dé-áⁿ.

16 Te téé ní ndèxio díhna xǎhaⁿ-dě: “Pàtróón, ní quide-í ndáhú ndihí díhúⁿ-n sǎ ñí dándõo ndaha ñaha-n xii-í, te sá ííⁿ ñí taxi-n te ní chídó-xí úxí-gá tnáhá te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cǎchí-dé

xăhaⁿ-dě.

17 Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Ío váha tée xìnu cuechi cuu-n chi ío váha ní quide-n, te sá nǐ quide váha-n ndìhì sacú díhúⁿ sǎ nǐ dándõ ndaha ñaha-ĩ xii-n, te xǎⁿ nõu yúhú cǎchí-í sá táxí tnùní-n ũxí ñuú vitna”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě.

18 Te ní ndexìo ingá-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, ní quide-í ndáhú ndìhì díhúⁿ-n sǎ nǐ dándõ ndaha ñaha-n xii-í, te sá ìⁿ nǐ taxi-n te ní chídó-xí ũhúⁿ-gá tnàhá te náu-a naqueheⁿ cuèndá-n”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě.

19 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé: “Te yòhó taxi tnùní-n ũhúⁿ ñuú”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xìnu cuechi-áⁿ.

20 Te dǎtnùní ní ndexìo tucu ingá-dé, te xăhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, náu díhúⁿ-n-á, te naqueheⁿ cuèndá-n chi ní taxúha-í ní chidúcúⁿnuu-í ìⁿ pǎñú te ñá túú ní quide-í ndáhú ndìhì díhúⁿ-n,

21 chi ní yùhú ñáhà-í xii-n, chi cùu-n ìⁿ tée díi, te nàqueheⁿ-n ìⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-n, te nàtahu-n ìⁿ xichi núú ñà túú ní chìhi-n tatá”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě.

22 Te ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě xii-dé: “Yòhó cúú-n ìⁿ tée cuihna iní-xi xìnu cuechi núú-í, te ḍi-u-ni nchaa tnúhu cǎháⁿ-n-ǎⁿ cǎchí tnùní-xi nàcuáa cuu ndáá cuéchi-n. Te núu sàni iní-n sǎ cúú-í ìⁿ tée díi, te nàqueheⁿ-í ìⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-í, te nàtahu-í ìⁿ xichi núú ñà túú nǐ chìhi-í tatá,

23 te núu ducaⁿ ña, ¿te ná cuèndá ñà túú ní càhu iní-n dàsaⁿ nuu-n díhúⁿ nǐ taxi-í, te cúñaha-n chăhu-yu díquí-xi, te òré ná nàsáá-í vehe-í, te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ cuèndá-í ní cùu-í?”, cǎchí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xìnu cuechi-áⁿ.

24 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróón-áⁿ xii cue tée xĩndecu xíaⁿ: “Chí quéndèè díhúⁿ cuàáⁿ nèhé tée-a, te cuáha-ndo tée nèhe úxí tucu díhúⁿ cuàáⁿ-áⁿ”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

25 Te ní xáhaⁿ-güedé: “Pàtróón, dico sa nèhe-dé úxí díhúⁿ cuàáⁿ”, càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

26 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróón-áⁿ: “Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cuè ñáyiu íó xii-xi te níhí-gǎ-yu cundecu ndihí-yu, te cue ñáyiu sacú ndécú ndihí cuita ndihí nihnu nchaa sá ndécú ndihí-yu”, càchí tée cùu patróón-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

27 Te xǎhaⁿ tùcu-dé xii-güedé: “Nchaa ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xì-í ñá tnàhá iní-yu quindaha-ĩ-yu, te chí cándecá-yu taquixi iha, te cahni-ndõ-yu núù-í-a”, càchí tée cùu patróón-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii-güedé —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiu.

Jèsús cuánguǎhu-gá ñuú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní nucúhuⁿ ichi-gá cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén.

29 Te òré sa ní cuyatni-gá ñuú Bètfaqé, ndihí ñuú Bètania te xíaⁿ cáá yùcu nani Olívú, te ní xáhaⁿ-gǎ xii úú cue tée xica cuu ndihí-gá:

30 —Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ, te naníhí-ndó ìⁿ búrru ndètñí-dì, te vátá yõ ìⁿ-gá codo ñàha xii-dì, te nandaxi-ndo-dì te candeca-ndo-dì quixi.

31 Te núu yoo na càcáⁿ tnúhu núú-ndó ñǎ cuèndá nándàxi-ndo-dì, te cúñaha-ndo xii-yu sá yùhú

Yaá xíca cùu ndihi-ndo xini ñuhu-í-di —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³² Te cue téé-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ducaⁿ ñí cuu,

³³ chi mei òré nándàxi-güedé búrru-áⁿ ñí quexìo cue ñáyiu cùu xítóhó-di xícaⁿ tnúhu-yu núú-güedé, te xáhãⁿ-yu:

—¿Ná cuèndá nándàxi-ndo búrru-ndí-i? —
càchí-yu xáhãⁿ-yu.

³⁴ Te ní xáhaⁿ-güedé xií-yu:

—Nà ndaxi-ndí-di chi Yaá xíca cùu ndihi-ndí xíní ñuhu ñaha-gá xii-di —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu.

³⁵ Te ndèca-güedé-di cuáháⁿ núú ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-güedé ndihi-di núú ndécú-gã te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóó-güedé sátá-di, te ní ngódó ñáhá-gã xii-di.

³⁶ Te ío cuéhé ñáyiu ta sàcáⁿ-yu dóõ-yu ichi cuáháⁿ-gá cuèndá núú dõõ-yu-áⁿ yãha-gá ndihi quitì yòdo-gá.

³⁷ Te ní nucuíta nuu-gá ichi tindúú yucu Òlívú tá cùyatni-gá ñúú Jerusàlén cuáháⁿ, te nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá nchìcúⁿ ñáhã-yu te ní ngüíta-yu níhi càháⁿ-yu sá cúdĩ iní-yu, te càchí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí cuèndá sá ñí xíní-yu nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada ní quide-gá.

³⁸ Te càchí-yu:

—¡Ío càhnu cuu Yaá véxi quindaha ñaha xii-o, te diu-gá cúú-gã Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi quide núú-gã! ¡Te ío càhnu cuu mee-gá! ¡Te andiu ñã túú tnàhí ná cúú! —duha càchí-yu.

39 Te ñú cue tée cùu fariséú ñúhú tnàhá tnuú ñáyiú-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, cúñaha nchàa ñáyiú ndihí-n na càdí-yu yuhú-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

40 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nõu ñáyiú-a na càdí-yu yuhú-yu ña, te nchaa yúú cãháⁿ níhi-xi dàtná ñí ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

41 Te òré ní cuyatni-gá ñúú Jerusalén te ní xiní-gá, te ní ndáhyú-gá cuendá nchaa ñáyiú dii ñúú-xi-áⁿ sã ndìhú iní-gá.

42 Te ní xáhaⁿ-gã xii cue ñáyiú-áⁿ:

—Ío cuu váha iní-í te núu dicó nchòhó tecú tnùní-ndó vìtna ñí tnúhu sá cádá váha ñaha xii-ndo, chi ñá túú-gã ná cuu cundecu-ndo, te núu na tècú tnùní-ndó. Dico ñá tècú tnùní-ndó, chi ío yìdáhu tnúhu-a.

43 Te sáá nduu tnündòho tnúhu ndàhú sá cúú-xí-ndó, te nchaa cue tée ñava-gá ñúú cúú ùhú iní tnàhá ndìhí-ndo quixi-güedé chidoco ñàha-güedé xii-ndo, te ñí càndéé núú ndécú-ndó-ãⁿ dacàa-güedé ndóho cuendá xíáⁿ quihí váha-güedé nàá ndihí ñaha-güedě xii-ndo, te vá dáñá-güedě cunu-ndo.

44 Te cahni ñaha-güedě xii-ndo, te ndihí nchaa vehe-ndo dàngoyo-güedé ndéé cimientú-xi, chi ñá túú ní cuíní-ndó nàcuáha-ndo cuendá òré ní quixi coto ñaha Yã Ndiòxí xii-ndo —duha ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiú ñúú-áⁿ.

*Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quidé-yu veñúhu
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)*

45 Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, te xití veñúhu-án xĩndecu cue ñáyi quide ndáhú ndihí cue ñáyi xĩsaaⁿ. Te ní queñuhu ñaha Jèsús xií-yu quehé.

46 Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Núú tütú Yã Ndiõxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xi nũú càháⁿ ndihí ñaha ñáyi xii-í”, duha ní càháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

47 Te Jèsús nchaa nduu dànehé-gá ñáyi xití veñúhu, dico cue tée cùu dútú cùnùu, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihí cue tée cùnuu ñuú-án ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá.

48 Dico ñá nihí-güedé nàcuáa cada-güedé, chi cuendá nchaa ñáyi ío cùdí ìní-yu ndèdòho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

20

*Jèsús ndécú ndihí-gá tnúhu ndee ìní
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

1 Te ñⁿ nduu yìhi Jesús xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu danehé-gá ñáyi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. Te ní quexìo cue tée cùu dútú cùnùu ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndihí cue tée cùu sacuéhé nũú ñáyi isràél,

2 te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee ìní ndécú ndihí-n núu quide-n nándi sá

quidé-n. ¿Te yoo ducaⁿ nĩ taxi tnúhu ndee iní-án xii-n? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Yúhú tnàhá-í cuíní-í cácaⁿ tnúhu-í ìⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te cachí tnúhu-ndo.

⁴ Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ nĩ dácuándüte ndí Juàá ñáyiu. ¿Yá Ndióxí àⁿ cuè téé ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵ Te ní ngüíta-güedé xĩtnàha-güedé:

—¿Nása cúñaha-o? Chi núu nà cúñaha-o sã Yã Ndióxí ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí Juàá ñá, te quesaha-dě: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndí vèíⁿ?”, quesaha-dě.

⁶ Àdi te núu nà cúñaha-o sã cuè ñáyiu ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndí ña, te nchaa ñáyiu cuáha ñàhá-yu yúú xii-o, te cahni ñàhá-yu, chi càchí-yu sá ndáá sá Yã Ndióxí ní táuchíúⁿ-gã ní cáháⁿ ndí Juàá tnúhu-gá núú ñáyiu —càchí-güedé xĩtnàha-güedé.

⁷ Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá sá ñà túú xìní-güedé yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácuándüte ndí Juàá ñáyiu.

⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yúhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee iní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

*Cuendá cue téé cuihna iní-xi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

⁹ Te sátá dúcáⁿ te ní ngüíta Jèsús ní caní-gá ìⁿ cuendú núú ñáyiu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Hⁿ téé ní xitu-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dě. Te ní sáá hⁿ nduu quǐngaca cuu xica-dě vài nduu te ní dándõo ndaha-dě sá ñí xitu-dé-áⁿ xii hⁿ úú cue téé càháⁿ ndihi-dé cuendá cada chiúⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cùu te cuu cuendá dava-güedé te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

¹⁰ Te sátá ñí sáá nduu ñí cuu nchaa ndéhé yoho yàha stilé sá ñí xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii hⁿ téé xìnu cuechi núú-dě: “Cuàháⁿ cécáⁿ-n sǎ cúu cuendá-í núú cuè téé ní dándõo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñí xitu-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñí xica-dé cuáháⁿ-dé, dico cue téé ndéé nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tñi-güedé téé xìnu cuechi-áⁿ te ní caniha-güedě, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě xii-dé, te ñá túú tñàhí ná ní sǎñaha-güedě.

¹¹ Te dǎtnùní téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá téé xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-dé, dico diu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha-güedě xii-dé, chi ní xícuèhé ñáhá-güedě, te ní caniha-güedě te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě, te ñá túú tñàhí ná ní sǎñaha-güedě.

¹² Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tùcu-dé ingá-dé cuáháⁿ-dé, te diu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha tùcu-güedé, chi ní dánícuèhé ñáhá-güedě, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedě.

¹³ Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí sani iní-dé: “¿Nása cada-í vitna? Váha-gá tendaha-í déhe-í téé ío cùu iní-a núhú-dé, chi cudana te òré quiní ñáhá-güedě xii-dé, te canehe-güedé sá yíñùhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé.

¹⁴ Dico òré ní xiní cue téé quide chiuⁿ-áⁿ

děhe xítohó nchaa yoho yàha stilé-án, te ní xítñàha-güedé: “Tée-ǎⁿ téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndihí nchaa sá cáá nǔú-xi, dico cahni-o-dě te mee-o nduu tahú-ó sǎ ndúú tǎhú-dě”, cǎchí-güedé xítñàha-güedé.

¹⁵ Te ní queñuhu ñaha-güedě ñⁿ xio yuhu ñuhu-án, te ní sahní ñaha-güedě xii-dé —duha cuáháⁿ cuendú ní caní Jèsús núú-yu.

Te dátñuní ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada ñaha xítohó ñuhu-án xii cue téé-án ñǎ?

¹⁶ Chí nùhú-dé te cahni-dé cue téé-án, te dàndóo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue téé cùtnuní iní-dé cada ndáá —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní cǎchí-yu:

—¡Sá vǎ cǎchí Ndiǒxí sá dúcáⁿ yǎha-o! —cǎchí-yu.

¹⁷ Te Jèsús ní ndacoto-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí cǎchí tnúhu nása quèe-xi nacuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí, núú cǎchí-xi:

Yúú sǎ ñí dáquéeé tǐhú cue téé dàcaa vehe ní saa-xi cùu-xi yúú cúnùu vitna.

Duha cǎchí-xi núú tütú-gá.

¹⁸ Te nchaa ñáyiú ñá túú cuíní tñ^ñ tnúhu-í, te ndohó-yu dátñá ñⁿ ñáyiú tnàhnú duuⁿ òré ndùá-yu núú yúú, àdi núu na tàú ñáhá-xí te dàcachi duuⁿ ñaha-xi —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Cuendá impuèstú

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndihí cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní cuíní-güedé tñ^ñ-güedé Jèsús òré-ni-á ní cùu, chí ní cutñuní iní-güedé sá cuendá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé cuendá sá ïo vǎi ñáyiú.

20 Te ní ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé tñi ñaha-güedě xii-gá, te ní tendaha-güedě cue téé cuáháⁿ ngoto dayuhu ñaha xii-gá, te cuáháⁿ-güedé dàtná cue téé váha iní-xi, te ndücu-güedé nàcuáa cada-güedé nñu cáháⁿ-gá ñⁿ tnúhu sá ñà túú tàú-gá cáháⁿ-gá cuendá ducaⁿ te candeca ñaha-güedě xii-gá quíhíⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedě núú tēe cùnūu.

21 Te ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, ñihí-ndí tnúhu sá dánèhé-n ñǎyiu mee-ni tnúhu váha, te cuēi ndědani càa ñáyiu ñⁿ-ni càháⁿ-n ndihí-yu, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí cundecu-o ñùyíú-a.

22 Te cachí tnúhu xii-ndí nñu váha-ni cháhu-ndí té Cèsár téé ío cùnūu cuendá impuèstú ñⁿ ñáhá — càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

23 Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedě xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

24 —Chí dánèhé ñáhá xii-í ñⁿ díhúⁿ cuixíⁿ te cachí tnúhu-ndo nñu yoo núú-xi ndèé, ndihí yoo diu-xi ndèé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Núú tē Cèsár ndèé ndihí diu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

25 Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nàcuáha té Cèsár sá cúú cuendá-dé, te sá cúú cuendá méé Yá Ndiõxí, te xiáⁿ nacuáha-ndo-gã —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

26 Te ñá ní ndàcu tnahí-güedé datìcànūu ñaha-güedě xii-gá núú tnúhu càháⁿ-gá, chí òré ní cáháⁿ-gá, te da ní cuñúhu-güedé nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá, te váha-gá ní sadí-güedé yuhu-güedé.

Cuendá nchaa ñáyi ndoto
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Te sátá dúcáⁿ te ní sáá ñⁿ úú cue téé cùu saducéú núú ndécú Jèsús. Te cue téé-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cue ñáyi ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

28 —Mèstrú, ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndècu vitna sá nñu ñⁿ téé na cùú, te quendóo ñadìhí-dé te ñá túú dèhe-dé ní xõ ndihí-aⁿ, te téé cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ cuendá coo déhe-dé ndihí-aⁿ cuendá ñaní-dé téé ní xíhí-áⁿ.

29 Te ní xíndecu úsá tnàhá cue téé mee-ni ndí ñaní-güedé. Te téé díhna ní níhí ñadìhí-dé, dico ñá túú ní cùdí-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ñⁿ déhe-dé ñá túú ní xõ ndihí ñadìhí-dé-áⁿ.

30 Te téé cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ dico ní xíhí tucu-dé, te ni ñⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xõ ndihí ñaha-áⁿ.

31 Te téé cùu uní ní naqueheⁿ tucu-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ, te diu-ni ducaⁿ ñí xíhí-dé, te ní xínu ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii ñaha-áⁿ, dico ni ñⁿ-güedé ñá túú ní xõ déhe-güedé ndihí-aⁿ, te ní ndihí-güedé ní xíhí.

32 Te ndéé núú ñí ndihí-ná ní xíhí tnàhá ñadìhí-áⁿ.

33 Te na sáá nduu ndòto-güedé ndihí ñaha-áⁿ ¿Te ndédacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii-aⁿ — càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

34 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyi ñuyíú-a tnàndahá-yu.

35 Dico nchaa ñáyi ní nduu táhú ndoto díhna nuu ñáyi-áⁿ cundecu-yu ndihí Yá Ndiõxí ni caa ni

quíhíⁿ, te yàcáⁿ ñá túú-gă sá cándèca tnahá-yu.

³⁶ Te ni ñà túú-gă tnúhu xihí, chi cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí cuendá sá ní ndotó-yu, chi cùú-yu déhe-gá.

³⁷ Te ndéé ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi núú tütú ndíi sá ncháá ñăyiu ní xihí ndotó-yu, te diu-ni xíaⁿ càháⁿ-xi cuendá tnutàú nchìcúⁿ ñuhú, te diu-ni xíaⁿ càchí tucu-xi sá Yă Ndiöxí cúú-gă Ndiöxí ndíi Àbrahám, ndíi Isàac, ndihí ndíi Jàcób.

³⁸ Te cue téé-áⁿ chi cuèi ní xihí-güedé sá cúú-xí nchòhó, dico sá cúú-xí Yă Ndiöxí chi ndècu vívú-ni-güedě. Chi cùtnuní iní-ó să Yă Ndiöxí cúú-gă Ndiöxí mee-ni cuè ñăyiu xĩndecu vívú, te ñá túú cùu-gá Ndiöxí cue ñăyiu ñá túú ndècu vívú. Te sá cúú-xí mèe-gá chi nchaa ñăyiu ndècu ndihí-gá ndécú vǐvǔ-yu cuèi sa ní xihí-yu núú ñùyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁹ Te ñⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñăyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Mèstrú, váha-ni càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁰ Te ñá túú-gă ní cùyí-güedé cacaⁿ tnúhú-güedě ni ñⁿ tnúhu núú-gă.

Yoo déhe-xi cùu Cristú

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Te nása càchí-tu-yu sá Cristú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndíi Dàvíí?

⁴² Te mee ndíi Dàvíí-áⁿ ní cachí ndíi núú libré Sălmú:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii Yaá cúú Xĩtohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

43 te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ũhú iní ñáhá xii-n
canehe-xi sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dütú Ndiõxí xii Yaá cúú Xítohó-í
càchí ndíi núú librú Sălmú.

44 ¿Te nása cùu Cristú déhe ndíi Dàvií, te mee ndíi
ní cachí ndíi sá cúú-gă Xítohó ndíi-i? —càchí Jèsús
xáhaⁿ-gă xii-güedé.

*Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii
ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)*

45 Te òré ndátnùhu Jèsús ndíhi cue tée xica
cuu ndíhi-gá xíndedóho ñaha ñáyiu, te xáhaⁿ-gă
xii-güedé:

46 —Cada cuendá-ndó vă cádá-ndó nàcuáa quide
cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní
chídó tnùní ndíi Moisés, chi tnàhá iní-güedé
cuihnu-güedé dóó nání să sácuihnu cue tée cùnuu.
Te nchaa núú tàcá ñáyiu cuiní-güedé sá ndíhi
tnúhu yíñùhu cáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-güedé, te
nàcáxi-güedé xilé sácõo nchíhi cue tée cùnuu-gá xití
veñúhu conchíhi-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé
cuèi òré quíhu-güedé mèsá caxi-güedé òré
ndécú-güedé ìⁿ vico, chi mee-ni núú sácõo cue
tée cùnuu-gá cuiní-güedé coo-güedé.

47 Te quèndeé-güedé vehe nchaa ñáyiu dîhí ñáyiu
quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé Yă Ndiõxí
cuendá cuiní-güedé cáháⁿ váha-yu cuendá-güedé.
Te sá dúcáⁿ quide-güedé te sáá nduu te ío-gá
ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gá
ñáyiu —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

21

Díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiõxí ní dáquěe ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé
(Mr. 12:41-44)

¹ Te Jèsús ní xiní-gá xítí veñúhu xǐdáquěe cue tée cuica díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiõxí xítí alcanciá.

² Te ní xiní-gá tnàhá ìⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé ní dáquěe-aⁿ úú díhúⁿ còbrí,

³ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue ñáyiú xǐndecu-áⁿ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ñàha ndahú ñaha quèé-a ío-gá nándìhì díhúⁿ nǐ dáquěe-aⁿ xítí alcanciá nduu táhú Yă Ndiõxí dàcúúxí díhúⁿ nǐ dáquěe dava-gá-yu.

⁴ Chi nchaa ñáyiú-áⁿ nǐ dáquěe-yu mee-nǎ sá nǐ ndóo-ná, dico ñaha quèé-a cuèi ndàhú-aⁿ dico ní dáquěe-aⁿ nihì díhúⁿ sǎ cuááⁿ-áⁿ sǎ cáxí-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Jèsús càchí-gá sá ngóyó vèñúhu
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Te ìⁿ úú ñáyiú xǐcáháⁿ-yu cuendá veñúhu càhnu sá ìo cùnuu sá ìo vii càa nchaa yúú yíhì, ndìhì cuendá nchaa sá nǐ sǎñaha táhú ñáyiú yìhì xítí-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

⁶ —Sáá nduu te nchaa sá cúñùhu-ndo-a vǎ cúndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vǐtna, chi ni ìⁿ-gá yúú vǎ códó nchìhì tnaha-gá-xi chi ndìhì ngoyo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Nàcuá cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyúú
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Te cue tée xǐndecu-áⁿ nǐ xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu, àdi nándi cùu sá cáda-xí cuendá cutnùnì iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu ducaⁿ cada-xi-i? — cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁸ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo, te vá dáñá-ndó mè-ndo dandahú ñáhá ñáyu xii-ndo. Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyíú-a, te danàni-güedé méé-güedě dàtná nàni-í te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyíú-a”, duha cachí-güedé. Te cachí tucu-güedé: “Vitna sa ní sáá nduu càda-xi nchaa nacuaá ní cáháⁿ-í”, duha cachí-güedé. Dico vá quindáá iní-ndó, te nì vá túhá-ndó-güedě.

⁹ Te òré ná ñhí-ndó tnùhu sá titní nacióⁿ xñàá-güedé te dava ñuú xñàá-güedé ndi mèe-güedé, te vá yùhú-ndó chi dacuití sã dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nà ñuyíú òré ducaⁿ càda-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁰ Te xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Nchaa cue tée ñhí nacióⁿ nàá-güedé ndihi cue tée ingá nacióⁿ, te titní ñuú ngüíta-güedé nàá-güedé.

¹¹ Te titní xichi ñuyíú ñhi vñhi tnáa, te titní tucu xichi ñuyíú coo tnamá, te titní tucu xichi ñuyíú quixi cuéhé, te titní núú sã cáda-xí àndi, te yùhú ñáyu.

¹² Te òré cúmăní-gă cada-xi nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a, te cue tée cùu úhú iní ñáhá xii-ndo tñi ñaha-güedé, te candeca ñaha-güedě xii-ndo quiñíⁿ xití veñúhu-güedé cada ndáá-güedé cuéchi-ndo, te chihi ñaha-güedě vecaá xii-ndo, te candeca

ñaha-güedě quíhíⁿ núú cuè téé cùnūu yindaha nacióⁿ àdi núú dàva-gá cue téé cùnūu sá cuendá-í.

13 Te òré ducaⁿ na càda ñaha-güedé xii-ndo, te òré-áⁿ tàú-xi cáháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedě.

14 Te vá cání iní-ndó nüü nása cundūu tnúhu cúñaha-ndo xì-güedé cuendá cácu nihnu-ndo.

15 Chi yúhú dacàhu iní ñáhà-í xii-ndo tnúhu cúñaha-ndo xì-güedé, te taxi-í sá vátá quíní tnùn-í-gá-ndó, te ni ìⁿ ñáyiū cūu úhú iní ñáhá xì-ndo vá nìhí-gá-yu tnúhu cúñáhá-yu xii-ndo.

16 Te ndéé tātá-ndó, ndìhì ñaní-ndó, ndìhì cue ñáyiū cūu ñaní tnáhá-ndó, ndìhì cue ñáyiū càháⁿ ndìhì váha-ndo cuàha cuendá ñáhă-yu xii-ndo nüü cuè téé cūchiuⁿ, te dava-ndo càhni ñaha-güedé xii-ndo.

17 Te ío cuéhé ñáyiū cuu úhú iní ñáhă-yu xii-ndo sã cuendá-í.

18 Dico Yá Ndiõxí ío coto ñaha-gă xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó còto-gá.

19 Te núu na càda ndee iní-ndó cànchicúⁿ nihnu ñaha-ndo xì-í, te nduu táhú-ndó cūndecu-ndo ndìhì Yá Ndiõxí nì caa nì quíhíⁿ.

20 Te nduu na quín-í-ndó ñùhu doco sandadú nì càndéé yuhu ñúú Jerusalén, te sa cutnùn-í iní-ndó sã sà ní cuyatni nduu dànaa-güedé ñuú-áⁿ.

21 Te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiū xĩndecu distritú Júdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu, te nchaa ñáyiū xĩndecu ñuú Jerusalén queé-yu xití ñuú-áⁿ, te ñáyiū ñá túú xĩndecu ñuú-áⁿ vã ndìhu-gá-yu.

22 Chi dàvá-áⁿ cuu-xi nduu tnũndòho tnúhu ndàhú, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ndéé tnùn-í núú tütú Yá Ndiõxí nàcuáa dandòho ñaha-gá xí-yu.

23 ¡Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú dìhí ñúhú dēhe-xi, ndìhì nchaa ñáyiú ndèca déhe vitna sàdi na sáá nduu dùcaⁿ cada-xi! Chi ío cuéhé tnùndòho tnúhu ndàhú coo núú ndécũ-yu dàvá-áⁿ, te xiáⁿ cuu-xi ìⁿ tnùndòho tendaha Yá Ndiõxí quixi sá cúú-xĩ-yu.

24 Te dava cue téé cuú-güedé cahni ñaha-güedě, te dava-güedé tñi ñaha-güedě candeca ñaha-güedě quíhíⁿ nchaa ñuú xícá, te cue téé dava-gá ñuú cunuu-güedě ñuú Jerusálén, te mee Yá Ndiõxí cachí-gá te núu ná daha nduu cunuu-güedě ñuú-áⁿ.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Téé cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiú

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 "Te cada-xi ìⁿ sá vātá quíní-gá ñáyiú núú nchĩcanchii, ndìhì núú yóó, ndìhì núú nchàa chódíní, te ñuyíú-a coo tnúhu ndìhú iní-xi te vá cútnùní iní-yu nása cadá-yu cuendá sá ío dusaⁿ càda ndute lamár òré candaundéé tnáhá-xí.

26 Te nchaa ñáyiú cuneé-yu sá yùhú-yu, ndìhì sá ndìhú iní-yu cuendá nchaa sá cadá-xí ñùyíú-a, te quidi-xi andiú.

27 Te sátá dúcáⁿ te quiní-ndó yùhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo quee-í andiú quixi-í ichi xití vícò, te dàvá-áⁿ quiní ñáhá nchàa ñáyiú sá ío cùnuu-í te ndàcu-í quìde-í nchaa sá vǎha.

28 Te òré ná ngüíta-xi ducaⁿ càda-xi, te cuita cundee-gǎ iní-ndó quíhíⁿ, te quihì iní-ndó chi sa ní cuyatni vií-nǎ nduu cǎcu nihnu-ndo vǎ cúndècu-gá-ndó núú ñùyíú yícá cuèchi-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

29 Te ní cani-gá ñⁿ cuèndú núú-güedě nàcuáa tecú tnùní váha-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cùndèhe yutnu ngúxí ndìhi nchaa dava-gá yutnu.

30 Chi nàtahú ndaha-xi, te òré ducaⁿ quìde-xi te càchí-ndó sã sà ní cuyatni nuu cahni.

31 Te ñiⁿ-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu oré ná quìní-ndó càda-xi nchaa nacuaa càháⁿ-í, te sá dúcáⁿ te cutnùní iní-ndó sã sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii-ndo.

32 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré vátá cùú-gá cue ñáyiu xĩndecu ñuyíú-a vitna, te cada-xi nchaa nàcuáa ní càháⁿ-í.

33 Te andiⁿ ndìhi ñuyíú-a chi ndìhi nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhi nihnu-xi, chi cùu-xi tnúhu ndáá.

34 Te quihi iní-ndó vã cùndècu-ndo ichi cuehé ichi duha, te vá cúú-ndó ñáyiu quihu, te vá cúhúⁿ ìní-ndó mèe-ni nchaa sá ió ñuyíú-a, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te nacuaana-ndo sã sáá nduu càda-xi nacuaa ní càháⁿ-í. Te uuⁿni sáá nduu-ãⁿ,

35 te cada-xi dàtná cuìní-ndó quìde ñⁿ trampá chi uuⁿni ngáva-xi, te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiu xĩndecu ñuyíú-a, chi uuⁿni sáá nduu-ãⁿ.

36 Te nchòhó cundecu túha-ndo te ió càháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiõxí cuèndá ndacu-ndo yãha-ndo nchàa tnúndòho quixi ñuyíú-a, te ducaⁿ te nasáá-ndó cùndecu-ndo núú ndécú yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

37 Te nduu ndùu ní xóo danèhé Jèsús ñáyiu tnúhu-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, te niú niú ní xóo quíhíⁿ ngúdú-gá xití yucu Òlívú.

38 Te nehé nehé ní xóo quíhíⁿ nchaa ñáyiú veñúhu-áⁿ ñí xóo cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

22

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Te sa ní cuyatni nduu tnàhá vico pàscuá, te vico-áⁿ xéxí ñáyiú pàá sá ñà túú yìhi levadurá.

² Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús, te dícó-ni sá xǐyùhú-güedé ñáyiú.

³ Te yucu ñávãha ní dácáhú ìní ñáhá-xí xii té Jüdás déhe té Iscàrioté, te núú tnàhá téé-áⁿ cúú ùxúú tnàhá cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní cùu.

⁴ Te té Jüdás-áⁿ ñí sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndìhi cue téé cùu dútú cúnùu, ndìhi cue téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé quìde cuendá veñúhu nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě.

⁵ Te ío ní cudíí ìní-güedé, te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuãñaha-güedě díhúⁿ,

⁶ te ní xáhaⁿ-dě sá cúú quèheⁿ-dé díhúⁿ-ãⁿ, te ní ngüíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě òré ñá túú ñáyiú.

Cùdini Jèsús ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

7 Te ní sáá nduu ñi quesaha vico xexí-yu pàá sá ñã túú yìhi levadurá, te ñiu-ni nduu-ãⁿ sáhní-güedě ìⁿ mběé lĩhli xèxí-yu.

8 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii té Pèlú ndìhi té Juàà:

—Chí cuáháⁿ chi cada túha-ndo nũú cúdini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

9 Te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gã, te xãhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Te ndèé cáá vehe cuiní-n càda túha-ndí-i? —càchí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

10 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cundèdóho na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. Óré quíhu-ndo xití ñuú núú quíhíⁿ-ndó, te naníhí-ndó ìⁿ tée tànehe ìⁿ yoó ndute, te tée-án candéndaha-ndo-dě quíhíⁿ, te núu ndèdacàa vehe na ndíhu-dé te xíaⁿ quíhu-ndo.

11 Te cúñaha-ndo xì xítóhó vehe-án: “Yaá cúú Mèstrú càchí-gá nũu ndèdacàa xichi xití vehe-n cuãñaha nũu-n xii-gá cudini-gá ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá sacuaa nduu vico pascuá”, duha cúñaha-ndo.

12 Te dàtnùní danèhé ñáhá-dě xii-ndo ìⁿ quartú cáhnú càa núú ñnu, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá ná ndìhi, te nchòhó dícó-nã sá cúdini-o cada túha-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

13 Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé ní cuu, chi nchaa sa ndècu túha, te ní quide túha-güedé sá cúdini-güedé ndìhi-gá sacuaa nduu vico pascuá-án.

14 Te sáta nǐ tnahá òré cudìni Jesús ndìhi cue téé ní táúchíúⁿ-gǎ cáháⁿ tnúhu-gá núú ñǎyiu, te cuánguihu ndìhi ñaha-gǎ xii-güedé mèsá.

15 Te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—jDucaⁿ-ni ïò sàni iní-í sá cudìni ndìhi ñaha-í xii-ndo sàcuaa nduu vico pascuá òré cúmǎní-gǎ sáá nduu ndòho-í te cuú-í!

16 Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ dúhá-gǎ caxi ndìhi ñaha-í xii-ndo ndùu vico pascuá, chi ndéé òré ná sáá nduu nàsáá-ndó núú táxí tnùní Yǎ Ndiöxí cundecu-o, te dǎvá-áⁿ cada iní-ndó sǎ dǎtná sá cǎxí tucu-o chi ío váha cuu iní-ó cundecu-o —cachí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

17 Te ní queheⁿ-gǎ ïⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te coho-ndo lùha luha nchaa-ndo.

18 Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xìhi ndìhi ñaha-í xii-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a te vá cóhó ndìhi ñaha-gá-í, dico na sáá nduu nàníhí tnáhá-ó núú ndécú Tǎtà-í Dútú Ndiöxí táxí tnùní-gǎ, te dǎvá-áⁿ cada iní-ó sǎ dǎtná sá cóhó ndìhi ñaha tucu-í xii-ndo, chi ío cudíí iní-ó —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

19 Te sáta nǐ túhú cóhó-güedě ní cudìni-güedé, te ní queheⁿ-gǎ pǎá te ní ndacáⁿ táhú tucu-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gǎ, te ní dǎcǎhñu ñaha-gǎ xii-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—Pǎá-a cùu-xi datná yiquí cùnú-í, chi cahni ñaha-güedě xii-í sá cuèndá-ndó, te ducaⁿ-ni càxi-ndo paá-a cuèndá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

20 Te diu-ni ducaⁿ ñ quide-gá ndihì vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, chí ní queheⁿ-gá te òré sãñaha-gã xii-güedé coho-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndudí ñúhú vàsú-a cada iní-ndó sã cúú-xí dàtná níñì-í sá cáti òré cahni ñaha-güedě xii-í. Te sá dúcáⁿ càti níñì-í xiãⁿ cutnùní ndáá sá Yã Ndiöxí cada-gá ingá núú sã vãha sá cúú-xí-ndó.

21 Dico vitna chi iha tnàhá tée cuáha cuèndá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá yìhi-dé mèsá.

22 Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í cuú-í dàtná ní cachí Yã Ndiöxí, jDico ndàhú ní cuu tée ducaⁿ na cuãha cuèndá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá! —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

23 Te ní ngüíta-güedé ndúcú tnùhu núú tnáhá-güedě nùu ndèda càa-güedé ducaⁿ càda cuáha cuèndá ñáhá xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá.

Xĩndatnúhu-güedé ndèdacàa-güedé cunuu-gã

24 Te sátá dúcáⁿ te ní ngüíta-güedé xĩndatnúhu-güedé nùu ndèdacàa-güedé tàú-güedé cunuu-güedě.

25 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú ío tàxi tnuní-güedé, te mee-güedě cuiní-güedé sá càháⁿ vãha ñáyiú cuèndá-güedé.

26 Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chí núú ìⁿ-ndo cùnuu te cada-ni-ndo sã ñà túú cùnuu-ndo, àdi cuu-ndo ìⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue tée xìnu cuechi, te cada-ni-ndo sã cúú-ndó ìⁿ tée xìnu cuechi-áⁿ.

27 Te vá cächí-ó sǎ tǎe xìnu cuechi cunuu-gá-dé, chi tée quíhu mèsá cúnùu-gá-dé. Dico yúhú ndécu ndìhi ñaha-í xii-ndo dàtná ìⁿ tée xìnu cuechi.

28 Te nchòhó ducaⁿ-ni ndècu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te tàyáha ndìhi ñaha-ndo xii-í nchaa sá táyãha-í véxi.

29 Te Tǎtà-í Dútú Ndiǒxí ní cachí-gá sá táxí tnùn-í, te yúhú cächí-í xii-ndo sǎ sǎá nduu te tnàhá-ndó tàxi tnuní-ndó.

30 Te dàvá-áⁿ caxi-o coho-o càda-o núú táxí tnùn-í, te yàcáⁿ ngüíta-ndo càda ndáá-ndó cuèchi ndi ùxúú xichi ñáyiú isràél —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá tǎ Pèlú cúñaha-dǎ xii ñáyiú sá ñà túú xini ñáhá-dǎ xii-gá

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Te Xítohó Jesucristú ní xáhaⁿ-gǎ xii té Xímú:

—Yòhó Xímú, cundedóho váha ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, chi dàtná cuìní-n quide táchí triú sàcáⁿ-xi duha sàcáⁿ-xi dàcáⁿ, ducaⁿ quèsaha yucu ñávãha cada ñaha-xi xii-ndo. Chi coto ndeé ñáhá-xí xii-ndo te núú ndisa sàndáá iní ñáhá-ndó xii-í.

32 Dico yúhú xicáⁿ táhù-í núú Yǎ Ndiǒxí cuendá-n, cuendá sá vǎ dáñá ndèé-n quìndáá iní ñáhá-n xii-í. Te òré ndixi túu iní-n sǎ ñà túú ní quide váha-n, te quíhíⁿ-n cuãha-n cuè tée cündihí-n tnúhu ndee iní cuendá canchicúⁿ nihnu-ni-güedé ichi Yá Ndiǒxí —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

33 Te ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Mèstrú, sa ndècu túha-í sá quíhíⁿ ndìhi ñaha-í xii-n vècaá, àdi cuéi na cùú ndìhi ñaha-í xii-n —cächí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

34 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Pèlú, na càchí tnúhu-í xii-n sǎ cùmání-gǎ cana ñⁿ líhi te úní xito cáháⁿ-n nǔú ñǎyiu sá ñà túú xìní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Sa ní cuyatni ndoho Jèsús

³⁵ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te cútnàhá ní tendaha ñaha-í xii-ndo ñí sáháⁿ-ndó chùⁿ-í, chi ñá túú ní cǎnehe-ndo ni ñⁿ sá cùhúⁿ dǐhúⁿ-ndó, te ni ñⁿ sá cùhúⁿ ndàchiuⁿ-ndo ñá túú ní cǎnehe-ndo. Te chí cǎchí tnúhu núu lò ñⁿ sá ñí cumání xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Ñáhá, chi ni ñⁿ sá ñà túú ní cùmání xii-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁶ Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Te vitna núu ndècu ndìhi-ndo sá sácǔhuⁿ dǐhúⁿ-ndó, àdi sá sácǔhuⁿ ndachìuⁿ-ndo te canehe-ndo. Te núu ñá túú ndècu ndìhi-ndo machití, te nadico-ndo dǒó tǐcachi ñihnu-ndo te cuaaⁿ-ndo.

³⁷ Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ dàcuítí sǎ yǎha-í nàcuáa càháⁿ-xi núu tǔtú Yǎ Ndiǒxí núu cǎchí-xi: “Íⁿ-ni ñí quide ñaha-güedé xii-gá, ndìhi cue téé ndècu cuéchi-xi”, duha cǎchí-xi núu tǔtú-gá. Te ñá díú-ní xǎⁿ yáha-í chi nchaandi túhú nàcuáa càháⁿ-xi núu tǔtú-gá yáha-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁸ Te xǎhaⁿ-güedé:

—Mèstrú, iha ndècu úú machití —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí návì-ñǎ yuhu-ndo, vá càháⁿ-gá-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

*Jèsús càháⁿ ndihí-gá Yă Ndiöxí yucu Òlívú
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)*

³⁹ Te Jèsús ní quee-gá cuáháⁿ-gá yucu Òlívú, chi ducaⁿ tnàhí quide-gá. Te cue téé xica cuu ndihí-gá nchìcúⁿ ñáhá-güedé xii-gá cuáháⁿ.

⁴⁰ Te òré ní quexìo-gá xíáⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí càháⁿ ndihí Yă Ndiöxí cuèndá sá vă dácàháⁿ ñáhá yùcu ñávâha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴¹ Te sátá dúcáⁿ te ní quee dîiⁿ-gá tnuú-güedé cuáháⁿ-gá ìⁿ xio, te sa ñùnchíí luha ní xica ndehe-gá núú ndécú-güedé, te xíáⁿ ñí ngüíñí xítí-gă càháⁿ ndihí-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴² Te xáhaⁿ-gă:

—Táu, te núú dicó cachí-n te taunihnu ñaha-n xii-í cuèndá sá vă ndóhò-í ná sàá òré, dico vá cadá-n nàcuáa càchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴³ Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní sãñaha-gă-xi tnúhu ndee iní xii-gá.

⁴⁴ Te òré súúní ndìhú iní-gá, te uuⁿ-gá súúní ñè yuhu ñè iní-gá càháⁿ ndihí-gá Dútú Ndiöxí, te tnée-gă cáá dàtná cáá ñíí te ngóyó núú ñúhú.

⁴⁵ Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ ndihí-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te ní ndacuíñí-gá cuánuhú-gá núú ñí dándõo-gá cue téé-áⁿ, te òré ní nasáá-gá te xíxídí-güedé cuèndá sá ïo cuéhé tnúhu sàni iní-güedé cuèndá-gá.

⁴⁶ Te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Ná cuendá xidí-ndó? Chí ndácõo, te cáháⁿ ndihí-ndo Yă Ndiõxí cuendá sá vă dácáháⁿ ñáhá yùcu ñávâha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

*Ní tn#-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé cuáháⁿ
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)*

⁴⁷ Te cáháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexìo vai cue téé, te ìⁿ téé xìca cuu ndihí-gá nání Jùdás cúnùu-dé yódó nùu-dé núú-güedě ní quexìo ndéé núú-gă, te ní teyuhu ñàha-dé xii-gá, te núú tnàhá téé-áⁿ cúú ùxúú cue téé xìca cuu ndihí-gá.

⁴⁸ Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Jùdás, ¿te yòhó cuáha cuendá ñáhá-n xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cue téé cùu úhú iní ñáhá xii-í cáháⁿ-n nùu duha tàyuhu ñaha-n-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁹ Te sátá nǐ xiní nchaa cue téé cùndihí Jesús nàcuáa cùu cue téé ní quexìo-áⁿ, núu ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ¿cuu nàá-ndí ndihí-güedé ndihí machítí-a ñă? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

⁵⁰ Te ìⁿ-dé ní xehndé-ni-dé lóho xio cùha ìⁿ cue téé ní quexìo-áⁿ, te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé núú dǔtú cúnùu-gá, te ní quendeé duuⁿ lóho-dé.

⁵¹ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí dáñá-güedě, vá dúcáⁿ càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní dácáá-gá ndaha-gá ní tendaha-gă núú nǐ xíndeé lóho téé-áⁿ, te ní nduu váha dàtná-ni càa.

⁵² Te nchaa cue téé cùu dǔtú cúnùu, ndihí cue téé tàxi tnuní nchaa cue téé quìde cuendá veñúhu sá ìo cùnùu, ndihí cue téé cùu sacuéhé nǔú ñăyiu isràél,

nchaa cue téé-án vëxi tñi ñaha-güedě xii-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi-ndo nũú ndécù-í, dàtná quidé-ndó ìⁿ ñadúhú quidé ñàha-ndo xii-í.

⁵³ Te ducaⁿ-ni nĩ xiní-ndó nĩ xíndecu-í xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ní xóo danèhé-í ñáyiú, te ní lùha ñá túú ní cùu tnándeé ñáhá-ndó xii-í òré-án, te vitna ní sáá òré ducaⁿ càda-ndo, te cada sácuíhná nàcuáa cùu iní-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Té Pèlú càháⁿ-dé núú ñáyiú sá ñà túú xiní-dé Jèsús (Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Te ní tñi-güedé Jèsús, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáhán vehe téé cùu dútú cùnùu-gá, te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dě xii-gá cuáhán.

⁵⁵ Te òré ní quexìo-güedé xíaⁿ te ní dátñahá-güedé ñuhú quehé vehe-án, te ní càndéé yuhu nùhú-án nĩ ngóo teté-güedé, chi quide víxiⁿ-xi, te tnàhá té Pèlú ní ngóo teté ndihì ñaha-dě xii-güedé.

⁵⁶ Te xíaⁿ ndécú ìⁿ xíchí xínú cuèchi vehe-án, te òré ní xiní-xi nùcóo teté tnàhá té Pèlú, te ní ndacoto-xi núú-dě, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

—Tnàhá téé-a xica cuu ndihì-dé téé ndèca-güedé cuánguihu-án —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

⁵⁷ Dico té Pèlú ñá túú ní nũnuu-dé, te xáhaⁿ-dě xii-xi:

—Yúhú ñá túú xiní-í téé-án —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-xi.

⁵⁸ Te tna tnaa-ni ní cuu, te ní xiní ñáhá tùcu ìⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě:

—Yòhó tnàhá-n xica cuu ndihì-n téé ndèca-güedé cuánguihu-án —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé.

Dico té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Ñáhá, ñá díú yùhú xícá cùu ndihí-í-dé —
càchí-dé xáhaⁿ-dě.

⁵⁹ Te sa ní cuu dàtná ìⁿ òré te càchí tucu ingá-dé:

—Ndáá sá tée-a xìca cuu ndihí-dé tée ndèca-güedé
cuánguìhu-ǎⁿ, chí tnàhá-dé cúú-dě tée distritú
Galileá —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁶⁰ Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ:

—Yùhú ñá túú cùtnuní iní-í nása ndùu tnúhu
càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní vǎtá xǐnu ducaⁿ-ǎ tnúhu càháⁿ-dé ní
cana-ni ìⁿ líhi.

⁶¹ Te Xítohó Jesucristú ní nchócótó-ǎ núú-dě, te
òré-ni-áⁿ nǐ ndacu iní-dé tnúhu ní xáhaⁿ-ǎ xii-dé
sá cùmání-ǎ cana ìⁿ líhi, te úní xito cáháⁿ-dé sá ñà
túú xíní ñáhá-dě xii-gá.

⁶² Te té Pèlú ní quee-dé tnuú-güedé cuáháⁿ-dé ìⁿ
xio, te ní ndáhyú víhí-dě ní ndixí cuéchi iní-dé.

Cùdiquí ndeé-güedé Jèsús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³⁻⁶⁴ Te cue tée ndèé ñáhá xii Jèsús ní cudíquí
ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní dádǎhu-güedé
núú-ǎ, te ní caniha-güedě xii-gá, te xáhaⁿ-güedě:

—¡Cáháⁿ ná cótó yòo ní caniha xii-n! —
cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶⁵ Te cuéhé víhí-ǎ tnúhu cuéhé ní xáhaⁿ-güedě
xii-gá.

Jèsús ndécú-ǎ jùndá

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Te sátá nǐ túndaá, te ní tacá cue tée cùu
sacuéhé núú ñǎyiu isràél, ndihí cue tée cùu dútú
cúnùu, ndihí cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa

tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cádá-güedě jùndá, te òré ní quexìo-güedé ndíhi-gá núú cádá-güedě jùndá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

⁶⁷ —Cuìní-ndí cachí tnúhu-n xì-ndí nũu diu-n cùu-n Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiõxí véxi ñuyíú-a —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te núu na càchí-í sá díù-í cúú Cristú ñá, te nì vá quìndáá iní-ndó,

⁶⁸ àdi te núu ñⁿ sá ná càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te nì vá càchí tnúhu-ndo, te nì vă dáñá ñàha-ndo.

⁶⁹ Dico vitna ní cuyatni nduu ngóo yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo xio cuha Dútú Ndiõxí Yaá ío cùnuu —cachí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁷⁰ Te dătnùní nchaa-güedé ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Te yòhó cúú-n Dêhe Yá Ndiõxí te núu ducaⁿ vání? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ndáá sá díú Dêhe-gá cúù-í dătná càchí mée-ndó-ăⁿ —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁷¹ Te ní xítnàha-güedé:

—Ñá túú-gă xíní ñùhu-xi cue tée cáháⁿ nũu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé chi yuhu mee-dé ní cáháⁿ-dé vitna ní xíndedóho-o —càchí-güedé xítnàha-güedé.

23

Jèsús ndécú-gă núú tĕ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Te nchaa-güedé ní ndacuíñí-güedé, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tǎ Pilatú,

2 te núú tǎe-áⁿ nǐ ngüíta-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuèndá-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Ní naníhí-ndǐ tée-a dándahú-dé ñáyiú ñuú-ó, chi xǎhaⁿ-dǎ xií-yu sá vǎ chǎhu-gá-yu impuèstú xii té Cèsár tée ío cùnuu, te càchí-dé sá díú-dǎ cúú-dǎ Crístú Yaa ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a te yíndaha-dé ñáyiú càchí-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedǎ xii-dé.

3 Te té Pilatú ní xícáⁿ tnúhu-dé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-dǎ xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n tée yíndaha ñaha xii ñáyiú isràél-ǎⁿ? —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Díu-í yíndàha-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

4 Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dǎ xii nchaa ñáyiú, ndíhi cue tée cùu dútú cúnùu:

—Yúhú cútnùnǐ iní-í sá ñà túú nǐ ñⁿ cuéchi tée-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xií-yu.

5 Dico níhi-gá ní cáháⁿ-güedé, te xǎhaⁿ-güedǎ:

—Càchí-ndǐ sá ío dusaⁿ xǐquide ñáyiú cuèndá nchaa sá dánèhé ñáhá-dǎ xií-yu, te ní quesaha-dǎ ndéé distrítú Galileá, te ní yáha-dé nihì distrítú Júdeá dánèhé-dé ñáyiú, te vitna ní sáá-ni-tu-dé ndéé ndíha dānehé-dé-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedǎ xii té Pilatú.

Jèsús ndécú-gǎ núú tǎ Hèrodés

6 Te sá dúcáⁿ nǐ tecú dóho té Pilatú ní cacu nehé-yu distrítú Galileá, núu xiǎⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dǎ núú-yu núu tée Galileá cúú-gǎ.

⁷ Te ní xáhăⁿ-yu sá díú tĕe yàcáⁿ cúú-gă, núu xíăⁿ ní na dàyáha ñaha-dĕ xii-gá ndaha té Hèrodés tĕe cùu gobiernú distritú Galileá chi nduu-ăⁿ ndécú-dĕ tnàhá-dé ñúú Jerusàlén-áⁿ.

⁸ Te òré ní xiní té Hèrodés-áⁿ Jèsús te ío ní cudíí iní-dé, chi ní cunaha dùcaⁿ-ni cuiní-dé quini ñáhá-dĕ xii-gá te ñá túú tnàhí xiní ñáhá-dĕ xii-gá ní cùu, chi cuendá-ni tnúhu ñihí-dé cuendá-gá, te ndĕtu-dé sáá ìⁿ nduu quini ñáhá-dĕ xii-gá, te cada-gá ìⁿ sá vă yǒo tnàhí ndàcu cada cundehe-dé ní sani iní-dé.

⁹ Te vài sá ñí xícáⁿ tnúhú-dĕ núú Jèsús, dico ni ìⁿ tnúhu ñá túú ní cǎháⁿ-gá.

¹⁰ Te xíăⁿ xĩndecu tnàhá cue tĕe cùu dútú cúnùu, ndihí cue tĕe dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te cue tĕe-áⁿ sũúni ìo iní-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá.

¹¹ Te té Hèrodés ndihí cue tĕe cùu sandadú-dé ñá túú ní cùu vâha iní-güedé núú Jèsús, te ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní dâcuíhnú ñaha-güedé dóó vâha xii-gá dàtná cáá dǒó sâcuíhnu cue tĕe sâquĩndaha ñaha xii ñáyiu. Te dâtnùní té Hèrodés ní dánùhú ñáhá tùcu-dé xii-gá ndaha té Pilatú.

¹² Te nduu-ăⁿ ñí tnàhá tnúhu té Pilatú ndihí té Hèrodés, chi cùu úhú iní tnáhá-güedé ní cùu.

Càhí-güedé sá cáhní-güedĕ Jèsús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Te té Pilatú ní nadatácá-dé nchaa cue tĕe cùu dútú cúnùu ndihí dava-gá cue tĕe cùnùu, ndihí nchaa ñáyiu ñúú-áⁿ,

¹⁴ te ní xáhaⁿ-dĕ:

—Nchòhó ndécá-ndó tĕe-a véxi ní taxi cuendá-ndó-dĕ iha, te càhí-ndó sǎ ìo dusaⁿ quidĕ

ñáyiú cuendá nchaa sá dánèhé ñáhá-dě xíi-yu, te núú-ndó ndùcu tnúhu-í núú-dě nũu ná ní quide-dé. Dico yúhú cútnùní iní-í sá ñà túú nì ìⁿ cuèchi-dé dàtná càháⁿ-ndó-ǎⁿ.

15 Te cuèi té Hèrodés diu-ni ducaⁿ càháⁿ-dé sá ñà túú cuèchi-dé nũu ní techiúⁿ ñaha tucu-dé cuándixi-dé iha. Te vitna sa ní cutnùní iní-ó sá ñà túú tàú-xi cahni-o-dě chi ñà túú cuèchi ní quide-dé.

16 Te na dândoho-ni-í-dé te dàcácu-í-dé —càchí-dé xǎháⁿ-dě xíi-yu.

17 Te ndi tnahá nduu vico pascuá te dacuítíi sǎ dàcǎcu té Pilatú-án ìⁿ cue téé yìhi vecaá, chi ducaⁿ tnàhí quide-dé.

18 Dico nchaá-yu ní cuáá-yu, te xǎháⁿ-yu xii-dé:

—¡Queñuhu téé nàni Jesús-án, te cahni-n-dě! ¡Te dàcácu-n tǎ Barrábás! —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-dé.

19 Te té Barrábás-án ñi sanu ichi-dé ñáyiú ñuú ingá ichi, te ní ngúita-yu ndihi-dé ní cuu úhú iní-yu cue téé cùchiuⁿ, te ní sahani-dé ndíyi núu xǎⁿ ní chihi ñaha-güedě vecaá xii-dé.

20 Te té Pilatú cuiní-dé dàcácu-dé Jèsús nũu xǎⁿ càháⁿ ndihi ñaha tucu-dé xíi-yu ní cùu,

21 dico uuⁿ-gá níhi ní cuáá-yu, te ní xǎháⁿ-yu xii-dé úú xito:

—¡Cata caá-dé núú cùrúxí! ¡Cata caá-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎháⁿ-yu xii-dé.

22 Te xito cuu úní ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—¿Te ná cúú cuèchi ní quide-dé te núu ducaⁿ cuiní-ndó càda-í-dé-i? Te yúhú cútnùní iní-í sá ñà túú cuèchi ní quide-dé nũu xǎⁿ ñà túú tàú-xi cahni-o-dě, te na dândoho-ni-í-dé te dàcácu-í-dé —càchí-dé xǎháⁿ-dě xíi-yu.

23 Dico níhi-ni càháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu sá ná càta caa ñaha-dé xii-gá núú cùrúxí, te ñáyiu-áⁿ ndihí nchaa cue tée cùu dútú cúnùu xícáháⁿ níhi-güedé ndihí-yu ndéé ní xínu iní té Pilatú cada-dé nàcuáa càchí iní-yu.

24 Te ní xáhaⁿ-dě xii-yu sá cúú càda-dé nàcuáa xǎhǎⁿ-yu.

25 Te ducaⁿ te ní dácăcu-dé té Barrábás tée ní sanu ichi ñáyiu ñuú ingá ichi, te diu-ni-dé ní sahani-dé ndíyí núu xǎⁿ ní xíhi-dé vecaá, te dătnùní ní táuchíúⁿ-dě cada-güedé Jèsús nàcuáa xǎhǎⁿ-yu.

*Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)*

26 Te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cátá càa ñaha-güedé xii-gá, te ichi cuáháⁿ-güedé ndihí-gá ní tñi-güedé ìⁿ tée ñuú Cìrené nání-dě Xímú ñúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáháⁿ-dé yucu, te ní dácuídó ñaha-güedé xii-dé cùrúxí nchídó Jèsús, te ní ngúíta nchicúⁿ-dé sátá-gǎ.

27 Te ío cuéhé ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te vài ñáyiu dñí ío níhi ndàhí-yu sá ndihú iní-yu cuendá Jèsús.

28 Te Jèsús ní nchócótó-gǎ núu-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ:
—Nchòhó ñáyiu dñí ñuú Jerusálén, vá ndàhyú-ndó cuendá-í chí ndàhyú cuendá méé-ndó ndihí cuendá déhe-ndo.

29 Chi sáá nduu quèsaha ñáyiu: “Sá vǎha táhú nchaa ñáyiu ñá túú càcu déhe-xi, ndihí nchaa ñáyiu vátá quíní-gá cuhuⁿ déhe-xi, chi ni ñà túú xìní-yu dacadí-yu”, duha quesàhá-yu.

30 Te dàv-á-án cǔñaha ñǎyiu xii nchaa tǎndúú ndihi nchaa núú xìquí: “Chí tǎcùuⁿ ngónchihi ñaha-ndo xì-ndí”, duha cǔñàhá-yu.

31 Te núú yúhú téé quǐde ndáá duha quǐde ñaha-güedé xii-í vitna, te ndèé-gá cada-güedé nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

32 Te ndèca tucu-güedé úú tnhá cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi cuáháⁿ cuèndá cahni ñaha-güedé xii-güedé ndihi Jèsús.

33 Te òré ní quexìo-güedé ndihi-gá ìⁿ xichi núú nání Yìquí Díquí Ndǎyi, te xiáⁿ nǐ sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, ndihi úú cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi-áⁿ, te ìⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá te ìngá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá ðiu-ni núú cùrúxí tucu.

34 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí:

—Táu, cada càhnu iní sá quǐde-güedé, chi ñá túú cùtnuní iní-güedé ná cúú sǎ quǐde-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te cue téé cùu sandadú ní xito ndéé-güedé nǔu ndédacàa-güedé cuu cuèndá-güedé dóó-gǎ.

35 Te nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ ndéhě-yu nàcuáa quǐde-güedé Jèsús, te nchaa cue téé cùnuu ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní xǐtnàha-güedé:

—Te dava ñáyiu ní ndacu-dé ní dácăcu nihnu-dé, te vitna na dàcăcu nihnu-dé méé-dě, te núu ndisa sá Crìstú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a cùu-dé —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

36 Te tnàhá cue téé cùu sandadú ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, chi ní sándehe yatni-güedé núú táca-a-gá sãñaha-güedě ndudí íá còho-gá ní cùu,

37 te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Te núu yòhó cúú-n tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél, te dàcácu nihnu mee-n —càchí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

38 Te ní taxi ndecu-güedé ìⁿ sá ndeé lètrá ndàa díquí-gã te ndeé úní núú tnũhu, tnúhu griégú, ndìhi tnúhu látín, ndìhi tnúhu hèbreú, te duha quèe-xi ndi nuní núú tnũhu-áⁿ “Tée-a cùu-dé tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél”, duha quèe-xi.

39 Te ìⁿ tée ndècu ndisa cuéchi-xi, tée ní sata caa-güedé dìñi-gá xǐcuèhé ñáhá-dě xii-gá, te xãhaⁿ-dě:

—Te núu yòhó cúú-n Crìstú Yaá ní tendaha Yã Ndiõxí véxi ñuyíú-a, te dàcácu nihnu mee-n, te dàcácu nihnu ñaha xii nchúhú tnàhá-ndí tucu —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

40 Dico ìngá tée cùndìhi-dé tée tàcaa ìngá xio dìñi-gá ní tenáá ñáhá-dě xii-dé, te xãhaⁿ-dě:

—¿Te náa ñá túú ndàcu iní-n Yã Ndiõxí vitna duha càa-o ndoho-o ndìhi tée nàni Jesús-a ñã?

41 Chi nchoo tàú ndisa-o sã dúhá ndòho-o nacháhu-o cuéchi-o, dico Jèsús-a chi ñá túú cuéchi-dé —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii tée tàcaa ndìhi-dé-áⁿ.

42 Te dãtnùní ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Jèsús, ndacu iní ñáhá-n xii-í òré ná quèxi-n taxi tnuní-n ñuyíú-a —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

43 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ méi ndùu vitna cundecu ndìhi ñaha-í xii-n nùú nǐ nduu táhù-í cundecu-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Te òré ní cuu cuádava nduu. Te ní cunee nìhì ñuyíú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndéé caá úní sacuaa.

⁴⁵ Chi ñá túú-gǎ ní dàyehé nchícanhii te ní ndátá dǒó cúú còrtiná veñúhu càhnu sǎ ïo cùnuu ní quée dava ndáá.

⁴⁶ Te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí:

—Táu, naqueheⁿ cuèndá-n espíritú-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii Tǎtá-gǎ.

Te tnúhu-ná-áⁿ nǐ cáháⁿ-gǎ te ní xíhí-ni-gǎ.

⁴⁷ Te òré ní xiní téé cùu capitáⁿ sǎ dúcáⁿ nǐ cuu, te ní ndacu iní-dé Yǎ Ndiǒxí, te ní cachí-dé:

—Sǎ ndáá ndisa sǎ tǎe-a cùu-dé ìⁿ téé ïo quide ndáá ndécú ñùyíú-a ni cùu —duha ní cachí-dé.

⁴⁸ Te chitu ñǎyiu ní tacá xíáⁿ chi cuení-yu cundèhé-yu nása cada-güedé Jèsús. Te sátá nǐ yáha ní xiní-yu nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii-gǎ, te ní ndìhí-yu ní ndaca ta càní-yu pèchú-yu cuánuhú sǎ ndìhú iní-yu.

⁴⁹ Dico ndècu tnahá cue ñáyiu xìní tnahá ndìhi Jesús, ndìhi ñáyiu dìhí ní chinchícúⁿ ñáhá xì-gǎ ndéé distritú Galileá, te ñáyiu-áⁿ xica-ni xǐxínutnǐ-yu xǐndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii-gǎ.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Te ndècu ìíⁿ téé ñuú Arimàtéá nání-dě Chèé, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá, te ío váha iní-dé te quide ndáá-dé núú Yá Ndiòxí, te tnàhá-dé cúú-dě chiuⁿ te ní xíndecu-dé jùndá cue téé isràél.

51 Te ñá ní tnàhá tnàhí iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-güedé núú jùndá nàcuáa cada-güedé Jèsús. Te téé-áⁿ ndétú-dě sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii-dé ndíhí ñáyi.

52 Te téé-áⁿ ñí sáháⁿ-dé núú tē Pilatú te ní xáhaⁿ-dě sá ñúú vá cùndèe iní-dé dañ-dě chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ ñí sáha-dé tnúhu.

53 Te ní nunehe-dé yiqui cùñú-gá núú cùrúxí, te ní chidúcúⁿnduu-dé ìíⁿ dóó cuìxíⁿ, te ní chihi-dé ìíⁿ yaú nchìí yiqui naha càva, te vátá yõo ìíⁿ-gá nguíndǔxi yaú-áⁿ.

54 Te cùu-xi nduu vispré nduu ndetátú ñáyi, núu xíquide túha-ná-yu sá cúú ìngá nduu.

55 Te nchaa ñáyi dèhí ní chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús ndéé distritú Galileá ndëndàhá-yu té Chèé ní sáháⁿ núú nchìí yaú-áⁿ, núu ní xiní-yu nàcuáa ní sacáⁿ-dé yiqui cùñú-gá xití yaú-áⁿ.

56 Te ducaⁿ te cuánuhú-yu vehé-yu, te ní quide túha-yu acití sáháⁿ tnámí, ndíhí pomàdá, te ní ndetátú-yu ìngá nduu-ǎⁿ ñí quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí.

24

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Te ndumìngú nehé víhí-ní cuáháⁿ tucu ñáyi dèhí núú nchìí yaú ní chihi-güedé yiqui cùñú

Jèsús, te nèhé-yu nchaa sá sàháⁿ tnámí nǐ quide túha-yu-áⁿ cuǎháⁿ, te tnàhá tucu ñⁿ ũú-gá tnàha ðihí-yu nchìcúⁿ ñáhá xii-yu cuáháⁿ.

² Te òré ní quexió-yu yuhu yàú-áⁿ te ní xiní-yu sá yúú ndèdí ñⁿ xio-ná ndécú,

³ te ní quíhu-yu xití yaú-áⁿ, dico ñá túú-gǎ yiqui cùñú Jèsús yíhí.

⁴ Te ñá ní cùtnuní tnàhí iní-yu ndèé ichi cuáháⁿ yiqui cùñú-gá, te ní xiní-yu úú espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xĩnutnĩ-xi ðiñí-yu te xixĩhnu-xi dóó chàhnchí.

⁵ Te ní yùhú-yu te ñá túú ní cùyí-yu cundèhé-yu cue espíritú-áⁿ, te cue espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xii-yu:

—¿Ná cuèndá nándùcu-ndo Jesús Yaá ndécú vǐvú núú yĩndũxi ñáyiú ní xihí-i?

⁶ Te ñá túú-gǎ yiqui cùñú-gá ndécú ìha chi sa ní ndoto-gá, te chí dándàcu iní nàcuáa ní cáháⁿ-gá cútnàhá ní xĩndecu-ndo ndìhi-gá distritú Galileá,

⁷ chi ní cachí-gá sá méé-gǎ cúú-gǎ ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dacuití cuǎha cuèndá ñáhá-güedě xii-gá núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha, te cata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ cuú-gá dico nduu úní sá cúú-gá te ndoto-gá, duha ní cachí-gá xii-ndo.

⁸ Te òré-áⁿ nǐ ndacu iní-yu tnúhu ní cáháⁿ Jèsús.

⁹ Te sátá dúcáⁿ te ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu, te ní caní-yu cuèndú núú ndì úxí ñⁿ cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gá, ndìhi núú dàva-gá ñáyiú.

¹⁰ Te ñáyiú ducaⁿ nàha tnúhu cuánuhú núú-güedě-áⁿ cúú tǎ Màriá Magdalèná, ndìhi tá

Juǎná, ndihí tá Màriá nǎná tǎ Jàcobó, ndihí dava-gá ñáyiú dǐhí.

¹¹ Dico cue téé-áⁿ ñí sani iní-güedé sá dǐcó cáhú iní-yu tnúhu xǎhǎⁿ-yu xii-güedé ñúú ñá túú ní sàndáá iní-güedé nàcuáa ní xáhǎⁿ-yu.

¹² Dico té Pèlú ní quee-dé xínú-dě cuáháⁿ cuándéhé-dě yaú núú ñí chihi-güedé yiquí cùñú Jèsús, te ní sáá-dé te ní ngáundeyi-dé xító ñihni-dé xítí yaú-áⁿ te ní xiní-dé sá méé-nǎ dóó ñí xíducúⁿ nuu-gá yúcú ñⁿ xio, te ío ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñí cuu, te ní natnǐ-dé ichi cuánuhú-dé vehe núú xǐndecu-güedé.

Ichi ñúú Emàús
(Mr. 16:12-13)

¹³ Te dǐu-ni nduu-ǎⁿ ñúhú úú cue téé ní xica cuu ndihí Jèsús ichi cuáháⁿ-güedé ñⁿ ñúú nání Emàús, te sàcúhuⁿ-güedé dàtná úú òré ichi ndéé ñúú Jerusálén, te ndéé ñúú Emàús.

¹⁴ Te ta ndàtnúhu-güedé cuáháⁿ nchaa nàcuáa ní cuu,

¹⁵ te ñini dùcaⁿ xícáháⁿ-güedé, te Jèsús ní natnahá ñáhá-gǎ xii-güedé te ndéca tnaha-gá ndihí-güedé cuáháⁿ.

¹⁶ Te cuèi ndèhe ñaha-güedé xii-gá dico dàtná ñⁿ sá ndèdí núú-güedé, chi ñá ná quñí ñáhá-güedé xii-gá ní cùu.

¹⁷ Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Ná tnúhu xícáháⁿ-ndó ñùhu-ndo ichi núú ducaⁿ ío cùu ndiyí-ndó-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁸ Te ñⁿ téé nàni Cleofás ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Te ná cuendá nchaa ñáyiú íchí nǐ sáá ñuú Jerusálén xìní-yu nchaa nàcuáa ní cuu, te ñⁿ òi-ná yòhó ñá túú xìní-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

19 Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ná ní cuu-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuendá Jèsús téé ñuú Nazàrét càháⁿ-ndí, chi téé-áⁿ cúú-dě ñⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te ío váha ndùu tnúhu càháⁿ-dé ní cùu, te quide-dé sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada nacuáa cudíí iní Yá Ndiöxí ndihí ñáyiú nǐ cùu.

20 Te cue téé cùu dútú cúnùu, ndihí cue téé cùnùu taxi tnuní ñháá xii-ndí ní sáha cuendá ñháá-güedě xii-dé núú tǎ Pilatú te ní sata caa ñaha-güedě te núú cùrúxí-áⁿ nǐ xíhí-dé.

21 Dico vitna sa ní cuu úní nduu sá nǐ xíhí-dé, te nchúhú ní sani iní-ndí sá tǎe-áⁿ dàcácu ni-hnu ñaha-dě xii nchúhú ñáyiú isràel núú nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú ndécú-ndí.

22 Dico ío cùñúhu-ndí cúú, chi ñⁿ ùú ñáyiú òihí ní tuha ñaha xii-dé ndécú ndihí-ndí ní sáháⁿ ngotó-yu ndéxuehe tàcuíhndá-gá yaú núú nǐ chihi-güedé yiqui cùñú-dé,

23 te ní nasáá-yu càchí-yu xii-ndí sá ñà túú-gǎ yiqui cùñú-dé yíhí xití yaú-áⁿ. Te ní xini-yu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-xi xii-yu sá ndécú vǐvú-dě.

24 Te sátá dúcáⁿ te ñⁿ ùú cue téé cùndihí-ndí ní sáháⁿ ndéhé-güedě yaú-áⁿ, te ní xini-güedé sá ndáa cúú-xí nchaa tnúhu ní cáháⁿ ñáyiú òihí-áⁿ, dico ñá túú ní xini-güedé téé-áⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

25 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Íó cùmání sǎ xìní tñuní-ndó, chí íó cuèé sàndáá iní-ndó tñuhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha!

26 ¿Te náa ñá túú tàú-xi sá ndóhó Crìstú òré cùmání-gǎ sáá nduu ndàa-gá andiú nǔú ndécú Dǔtú Ndiǒxí cundecu-gá-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

27 Te ní ngüíta-gá xáhaⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi nchaa tñuhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiǒxí cuendá-gá, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá nàcuáa ndùu nchaa tñuhu yòdo tñuní núú tütú ndíi Moisés, te dǎtnùní ní cáháⁿ-gá nàcuáa ndùu nchaa tñuhu yòdo tñuní núú tütú nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiǒxí ndéé sanaha.

28 Te òré ní quexìo-güedé yuhu ñùú núú cuaháⁿ-güedé-án, te Jèsús ní quide-ni-gá sá yǎha-gá quíhíⁿ-gá ingá xichi ni cùu.

29 Dico ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ sá quéndõo-gá xíaⁿ ndetatú-gá ndihí-güedé, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Quendóo ndihí ñaha xì-ndí iha ndetatú-n chí sa ní cuaa, te tnaví cundiquíⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te xíaⁿ cáá ìⁿ vehe cuánguihu-güedé ndetatú-güedé ndihí-gá.

30 Te òré sa yìhi-güedé mèsá ndihí-gá cùdini ndihí ñaha-güedé, te ní queheⁿ-gá pàa te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiǒxí, te ní táhú cuèchi-gá te dǎtnùní ní dácǎhñu ñaha-gǎ xii-güedé.

31 Te òré-án ñí naquiní ñáhá-güedě xii-gá ní cùu, dico uuⁿni ní ndóñúhú-gǎ.

32 Te ní xítñàha-güedé:

—Te ndáá sá sũúní cùdíí ìní-ó òré tá ndàtnúhu-o ndìhi Jesús véxi ichi, te ta dànehé ñáhá-gã xii-o nchàa nacuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiõxí —càchí-güedé xítñàha-güedé.

33 Te ñá túú-gã ní xĩndetu-güedé chi ndìhi-ni ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñúú Jerusalén, te ní nasáá-güedé núú xĩndecu ndi ùxí ìⁿ cue téé ní táúchíúⁿ Jesús cáháⁿ tnúhu-gá, ndìhi dava-gá ñáyiu.

34 Te cue téé xĩndecu-áⁿ xãhaⁿ-güedě:

—Ndáá sá ñi ndoto Yaá cúú Mèstrú, chi ní xini ñáhá tẽ Xímú —càchí-güedé xãhaⁿ-güedě.

35 Te cue téé ní nasáá-áⁿ ñi cani-güedé cuèndú nàcuáa ní cuu ichi, ndìhi nàcuáa ní cuu ní naquiní-güedé Jèsús òré ní táhú-gã pàá ní dácãhũ ñaha-gã xii-güedé.

Jèsús ní quexìo-gá núú xĩndecu cue téé ní xica cuu ndìhi-gá

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní-güedě nàcuáa ní cuu ní quexìo Jesús ní ngúnutnii-gá ndéé tnuú-güedé, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Yá Ndiõxí chíndèe ñaha-gã xii-ndo ïo váha cùu ìní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

37 Te da ní yùhú-güedé, te ní sani ìní-güedé sá dìcò ìⁿ espíritú cúú sã ndéhé-güedě ní cuu.

38 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Ná cuèndá yùhú-ndó, te sàni ìⁿ sani úú ìní-ndó-í?

39 Chí cùndèhe ndaha-í ndìhi sáhà-í te quiní-ndó nã ñiu-ni-í. Te chí téndàha ñaha xii-í te cundehe-ndo, te núú ìⁿ espíritú ndécú

yìquì cuñú-xi dàtná ndécú ndìhì yúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

40 Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gã te ní dánèhé ñáhá-gã xii-güedé ndaha-gá ndìhì sáhá-gã.

41 Te ío ní cuñúhu-güedé, te ní cudíí ìní-güedé sá ndécú-gã tnuú-güedé dico sàni #ⁿ sani úú ìní-güedé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—¿Ndècu ndìhì-ndo luha sá caxí-ó ìha ñá? —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

42 Te ní sáñaha-güedé xii-gá luha chácá ñí chíhó, ndìhì dítá ñúñú ñúhú ndùdí,

43 te ní queheⁿ-gá te ndèhe-güedé ní xexi-gá.

44 Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa sá ñí yáha-í-a cùu-xi sá ñí cachí tnúhu-í xii-ndo cùtnàhá ndécú ndìhì ñaha-gá-í xii-ndo, chi ní cachí-í sá dàcuítíí càda-xi nchaa nacuáa càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés, ndìhì núú tütú ndéé tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndìhì núú librú Sálmú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

45 Te òré-áⁿ ñí sáñaha-gã sá xìní tnùnì-güedé, te ní tecú tnùnì-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí.

46 Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ducaⁿ ndéé tnuní núú tütú Yá Ndiöxí sá dàcuítíí sã yúhú Cristú cuú-í, te nduu úní ndoto-í.

47 Te ñihì ñuyíú cùténuu tnúhu ní cáháⁿ-í, dico díhna nuu-gã ñúú Jerusalén ngúita-yu cacunehe ñáhá-yu xii-í, te cáháⁿ-yu nacuáa ní dánèhé-í-yu, te cúñàhá-yu xii cue ñáyíu sá ná dándixi túu-yu ìní-yu sá ñà túú quide váha-yu, te dàñá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndécú-yu, te natnìí-yu ichi Yá

Ndiöxí, te ducaⁿ te cada càhnu iní-gá nchaa yíca cuěchi-yu.

⁴⁸ Te vitna nchòhó cuu-ndo cuè téee cáháⁿ ndáá nchaa nàcuáa ní cuu chi ní xiní núú-ndó.

⁴⁹ Te yúhú tendaha-ĩ Espíritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihí-ndo, chi ducaⁿ nĩ cachí-gá. Dico chí cùndècu-ni ñuú Jerusàlén-áⁿ ndèè ná quèxio Espíritú Yă Ndiöxí ngúndecu ndihí-ndo cuèndá chindee ñàha-xi xii-ndo cada-ndo nchaa nacúaa ní cáháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús cuánda-gá andiù

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gă xii-güedé ñuú Jerusàlén ndécá ñàha-gá cuáháⁿ ñuú Bètaniá, te xíáⁿ nĩ ndonehe-gá ndaha-gá núú nĩnu, te ní xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí.

⁵¹ Te sátá nĩ xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí, te ní quee-gá tnuú-güedé cuánda-gá andiù.

⁵² Te ní ngúita-güedé ní cachí-güedé sá ïo càhnu cuu Jesús, te ní natni-güedé ichi cuánuhú-güedé ñuú Jerusàlén, te súní cùdí ìní-güedé ñúhú-güedé ichi.

⁵³ Te nchaa nduu ní xíndecu-güedé veñúhu càhnu sá ïo cùnuu ní ndacáⁿ táhú-güedé núú Yă Ndiöxí, te ní cachí-güedé sá ïo càhnu cuu-gá. Duha ní cuu dàvá-áⁿ.

Tnúhu ní cáháⁿ yă ndiöxí xito cùu uú
New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,
Peñoles)

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Peñoles

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939